

**UNIVERZITA
KARLOVA
PRÁVNICKÁ
FAKULTA**

2024

PRAKTIKUM ÚSTAVNÍHO PRÁVA

Marek Antoš, Karel Řepa
a Lukáš Lev Červinka, Viktor Derka,
Jakub Dienstbier, Jan Grinc,
Helena Hofmannová, Filip Horák,
Jiří Hřebejk, Filip Jelínek,
Miluše Kindlová, Lukáš Kollert,
Jan Kudrna, Ondřej Preuss,
Jana Reschová, Pavel Uhl
a Zuzana Vanýšková

Interaktivní veze e-knihy
je dostupná na adrese
<https://cld.bz/o9CBmMy>

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uvedte původ-Neužívejte komerčně-Nezpracovávejte
4.0 Mezinárodní Licence

PRAKTIKUM

ústavního práva

Marek Antoš, Karel Řepa

a

Lukáš Lev Červinka, Viktor Derka, Jakub Dienstbier,
Jan Grinc, Helena Hofmannová, Filip Horák, Jiří Hřebejk,
Filip Jelínek, Miluše Kindlová, Lukáš Kollert, Jan Kudrna,
Ondřej Preuss, Jana Reschová, Pavel Uhl, Zuzana Vanýsková

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

Praha 2024

Redakční úpravy:

Barbora Hrotková

Jan Zindr

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Praktikum ústavního práva vzniklo v rámci projektu Transformace pro VŠ na UK, reg. č. NPO_UK_MSMT-16602/2022.

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Antoš, Marek, 1979–

Praktikum ústavního práva / Marek Antoš, Karel Řepa a Lukáš Lev Červinka, Viktor Derka, Jakub Dienstbier, Jan Grinc, Helena Hofmannová, Filip Horák, Jiří Hřebejk, Filip Jelínek, Miluše Kindlová, Lukáš Kollert, Jan Kudrna, Ondřej Preuss, Jana Reschová, Pavel Uhl, Zuzana Vanýšková. – Praha : Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2024. – 1 online zdroj

Vydáno v nakladatelství Eva Rozkotová, Beroun

ISBN 978-80-7630-046-0 (Univerzita Karlova, Právnická fakulta ; online ; pdf)

* 342 * (437.3) * (075.8) * (076.5) * (0.034.2:08)

- ústavní právo – Česko
- učebnice vysokých škol
- praktická cvičení
- elektronické knihy

342 – Ústavní právo. Správní právo [16]

37.016 – Učební osnovy. Vyučovací předměty. Učebnice [22]

© Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2024

Vydala Univerzita Karlova, Právnická fakulta, ediční středisko
v nakladatelství Eva Rozkotová, Na Ptačí skále 547, 266 01 Beroun

ISBN 978-80-7630-046-0 (online)

ÚVODNÍ SLOVO

Praktikum ústavního práva vzniklo v rámci projektu *Transformace pro VŠ na UK*, reg. č. *NPO_UK_MSMT-16602/2022*, jehož smyslem bylo především uchovat to pozitivní, co výuce přineslo nelehké období pandemie covidu-19. Ta přes mnohé těžkosti znamenala nutnost zavést množství inovativních výukových přístupů, což mimo jiné vedlo ke vzniku řady hodnotných cvičení a zadání pro výuku ústavního práva. Právě ty jsou obsahem předkládané publikace, kterou sestavil kolektiv autorů z katedry ústavního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

Cvičení lze využít pro účely seminární výuky i pro samostudium, a to jak ze strany pedagogů, tak ze strany studentů. Cílem je přiblížit studované otázky z hlediska teoretického i praktického. Cvičení cílí jak na otázky svou podstatou základní, tak i na otázky problematické či sporné, které mohou záviset na širším kontextu či vývoji judikatury. Otevírají tak prostor pro interpretaci ústavního textu a pro právní argumentaci.

Máme za to, že nejlépe se člověk učí tím, že sám objevuje. Je to sice pracné, ale o to přínosnější. V tomto praktiku proto nenabízíme odpovědi, nýbrž otázky. U těch složitějších čtenář nalezne odkaz ke zdrojům, jako jsou zejm. právní předpisy, judikatura a odborná literatura. V těch lze nalézt odpovědi na jednotlivá cvičení, popř. též dodatečné informace a úvahy, které mohou studentům pomoci pochopit daný problém v širších souvislostech a kontextech. Ne vždy jde o odkazy, ve kterých lze nalézt úplnou odpověď, neboť některé otázky svou komplexitou přesahují tuto formu nápovědy. Smyslem je být inspirací a pobídnutím k dalšímu studiu: a třeba i k diskusím s kolegy.

V podtitulu blogu *Jiné právo* se píše:

„Zapomeňte na to, že právo je ‚souborem platných právních norem‘. Skutečné právo je jiný svět: je to intelektuální výzva, kontext, zábava, umění, poslání, život...“

Doufáme, že trochu té intelektuální výzvy pocítíte i při přemýšlení nad našimi otázkami, a přejeme vám, ať vás to baví!

Autoři

OBSAH

Úvodní slovo	3
Předmět a prameny ústavního práva; Ústavní pořádek	6
Význam československého ústavního vývoje (kontinuita, diskontinuita, tradice)	9
Právní stát a dělba moci	14
Demokratický stát	18
Vztah ústavního a mezinárodního práva	22
Vztah ústavního a evropského práva	25
Principy volebního práva a volební systémy	29
Volební proces a soudní přezkum voleb	32
Výkon zákonodárné moci a Parlament ČR	35
Legislativní proces	38
Prezident republiky	43
Vláda a další orgány moci výkonné	46
Ústavní soud	51
Řízení před Ústavním soudem	53
Obecné soudnictví	56
Územní samospráva	65
Prameny a charakteristika základních práv	69
Principy omezování základních práv	74
Princip rovnosti a zákaz diskriminace; Antidiskriminační zákon	76
Princip lidské důstojnosti	78
Osobní svoboda; zákaz nucených prací; svoboda pohybu	82
Svoboda myšlení, svědomí, náboženského vyznání a víry; svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby	85
Právo na soukromí a rodinný život	89
Právo vlastnit majetek	92
Svoboda projevu	96
Petiční právo	100
Sdružovací právo	101
Mimořádné stavy a omezování lidských práv během nich	104
Shromažďovací právo	108

Principy ochrany sociálních, hospodářských a kulturních práv	112
Právo na spravedlivý proces	114
Státní občanství	118
Seznam použité judikatury	121

PŘEDMĚT A PRAMENY ÚSTAVNÍHO PRÁVA; ÚSTAVNÍ POŘÁDEK

Klíčové pojmy:

ústava; Ústava ČR; ústavní pořádek; ústavní změna; ústavní proměna; podstatné náležitosti demokratického právního státu; ústavní principy; ústavní zvyklosti

Klíčové prameny:

Ústava ČR; Listina základních práv a svobod; zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

1. Co je předmětem ústavního práva a jaký je význam ústavního práva v právním systému státu?
2. Jak lze definovat rozdíl mezi ústavou ve formálním smyslu a ústavou ve smyslu materiálním?

Reschová, J., Kindlová, M., Grinc, J., Preuss, O., Antoš, M. Státověda. Stát. Jednotlivec. Konstitucionalismus. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 180–181 (autor O. Preuss)

3. Jaké formy pramenů práva (prameny ve formálním smyslu) jsou uznávány v právním řádu České republiky a co o nich říká Ústava?

Filip, J. Ústavní právo České republiky. Základní pojmy a instituty. Ústavní základy ČR. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 2011, s. 169 a násl. Tato otázka souvisí i s otázkami č. 13 a 14

4. Jaké prameny v materiálním smyslu ovlivňují ústavní právo České republiky? Jsou jimi např. programy politických stran či koaliční smlouvy?

Filip, J. Ústavní právo České republiky. Základní pojmy a instituty. Ústavní základy ČR. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 2011, s. 169

5. Jak Ústava vymezuje ústavní pořádek České republiky a jak je jeho rozsah pojímám judikaturou Ústavního soudu?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (konkursní nález)

6. Najděte všechna ustanovení Ústavy, která „pracují“ s výrazem ústavní pořádek.
7. Jaký význam mají v ústavním systému ČR prameny mezinárodního práva a prameny práva EU?

čl. 1 odst. 2, 10 a 10a Ústavy, resp. je vykládající judikatura ÚS

8. Jaká ustanovení Ústavy upravují podmínky pro změnu ústavního pořádku?
9. Zvažte, jakou roli mohou plnit ustanovení ústav upravující možnost jejich změny.

Albert, R. Amending constitutional amendment rules. International Journal of Constitutional Law, Volume 13, Issue 3, July 2015, s. 655–685, <https://doi.org/10.1093/icon/mov040>

10. Co se rozumí tzv. kompetenčními, procesními a materiálními podmínkami pro změnu ústavního pořádku dle nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 27/09 (Melčák)?
11. Posuďte a zdůvodněte, zda by podmínkám deklarovaným Ústavním soudem v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 27/09 (Melčák) patrně vyhověly, či nevyhověly následující ústavní změny:
  - a) Byl přijat ústavní zákon, který s účinností od 1. ledna následujícího kalendářního roku mění ustanovení čl. 84 odst. 1 Ústavy tak, že soudci Ústavního soudu jsou jmenováni na dobu 12 let. Dle přechodných ustanovení tohoto ústavního zákona se nic nemění pro soudce Ústavního soudu jmenované za účinnosti původní právní úpravy. Ústavní zákon byl v Poslanecké sněmovně přijat 135 poslanci, v Senátu 71 senátory.
  - b) Při splnění příslušných procesních podmínek v obou komorách Parlamentu byl v roce 2025 přijat ústavní zákon, který mění soudcům Ústavního soudu jmenovaným do funkce prezidentem republiky v roce 2023 funkční období tak, že skončí uplynutím roku 2027.
  - c) Při splnění příslušných procesních podmínek v obou komorách Parlamentu ČR byl přijat ústavní zákon, který vkládá do ustanovení čl. 25 Ústavy ustanovení „g) *pravomocným odsouzením za úmyslný trestný čin*“. Účinnost nové právní úpravy nastává počátkem nadcházejícího volebního období poslanců (senátorů).
12. Vymyslete alespoň pět vlastních příkladů ústavně konformní změny ústavního pořádku a alespoň pět příkladů, které by nebyly podle současných ústavních standardů pro tyto změny ústavně konformní.
13. Jaké postavení mají v ústavním právu ČR ústavní principy?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 33/97 (suspensivní veto prezidenta republiky – počítání lhůty podle čl. 50 odst. 1 Ústavy)

14. Jaké postavení mají v ústavním právu ČR tzv. ústavní zvyklosti?

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 33/97 (suspensivní veto prezidenta republiky – počítání lhůty podle čl. 50 odst. 1 Ústavy), Pl. ÚS 14/01 (spor o kontrasignaci rozhodnutí prezidenta republiky o jmenování guvernéra a viceguvernéra ČNB), Pl. ÚS 36/17

15. Uveďte, v čem je rozdíl mezi tzv. ústavní změnou a tzv. ústavní proměnou (přeměnou). Jakým způsobem například k ústavní proměně (přeměně) dochází?

Filip, J. Ústavní právo České republiky. Základní pojmy a instituty. Ústavní základy ČR, Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk 2011, s. 178–179

16. Pomocí jakých úvah byste posuzovali následující případ?

Skupina 50 poslanců podala Ústavnímu soudu návrh na zrušení § 64 odst. 1 písm. b) zákona o Ústavním soudu ve slovech „nejméně 41“ a ve slovech „nejméně 17“. V napadené právní úpravě spatřuje rozpor v principech ochrany menšiny (a politické opozice) dle čl. 6 Ústavy. Jaký význam zde má ustanovení čl. 88 Ústavy, podle něhož „Zákon stanoví, kdo a za jakých podmínek je oprávněn podat návrh na zahájení řízení a další pravidla o řízení před Ústavním soudem.“ (odst. 1) a „Soudci Ústavního soudu jsou při svém rozhodování vázáni pouze ústavním pořádkem a zákonem podle odstavce 1.“ (odst. 2)?

usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 23/13 a tam citovaná judikatura

VÝZNAM ČESKOSLOVENSKÉHO ÚSTAVNÍHO VÝVOJE (KONTINUITA, DISKONTINUITA, TRADICE)

Klíčové pojmy:

kontinuita; diskontinuita; recepční norma; doba nesvobody; doba komunistické totalitní moci; ústavní (státní) tradice

Klíčové prameny:

Ústava ČR; Listina základních práv a svobod; ústavní zákon č. 4/1993 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky; ústavní zákon č. 29/1993 Sb., o některých dalších opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky; zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého; zákon č. 121/1920 Sb. z. a n., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky; ústavní dekret presidenta republiky č. 2/1940 Úř. věst. čsl. (č. 20/1945 Sb.), o prozatímním výkonu moci zákonodárné; ústavní dekret presidenta republiky č. 11/1944 Úř. věst. čsl. (č. 30/1945 Sb.), o obnovení právního pořádku; dekret presidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondch národní obnovy; ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky; ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky; ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci; ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky; zákon č. 480/1991 Sb., o době nesvobody; ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky; zákon č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu; zákon č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů; zákon č. 276/2023 Sb., o zrušení obsoletních právních předpisů

1. Porovnejte text a strukturu Ústavy s následujícími ústavními dokumenty:
  - a) Ústavní listina Československé republiky
  - b) Ústava Československé republiky
  - c) Ústava Československé socialistické republiky
  - d) Ústavní zákon o československé federaci

Sepište si shodné a rozdílné rysy. Při srovnání se zaměřte především na strukturu ústavních orgánů (např. počet komor zákonodárných sborů, vnitřní členění výkonné a soudní moci, existence státních orgánů nezařazených do moci zákonodárné, výkonné či soudní), vztahy mezi ústavními orgány (např. postavení komor zákonodárných sborů v legislativním procesu, existence kontrasignace aktů presidenta republiky a odpovědnost za jeho jednání atp.), politický režim

(stanovení ústavně-politického charakteru státu, koncepce a obsah katalogů lidských práv) a členění státu.

2. Porovnejte následující právní předpisy, které řešily otázku kontinuity a diskontinuity práva, a porovnejte, v čem se podobají a v čem liší:
  - a) zákon o zřízení samostatného státu československého,
  - b) ústavní dekret prezidenta republiky o obnovení právního pořádku,
  - c) ústavní zákon o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky.
3. V letech 1940–1945 vydával dr. Edvard Beneš tzv. dekrety prezidenta republiky.
  - a) Byl k vydávání těchto právních předpisů prezident republiky zmocněn v textu Ústavní listiny Československé republiky nebo jiného tehdy platného ústavního zákona? Pokud ne, je jejich právní platnost možné nějak odůvodnit?
  - b) Byl dr. Edvard Beneš v době vydávání dekretů prezidenta republiky prezidentem republiky? Proč?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/94 (Dreithaler)

4. Dekretem prezidenta republiky o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy byl mj. konfiskován bez náhrady majetek fyzických osob německé národnosti.
  - a) Byl takový postup vyvlastnění možný dle Ústavní listiny Československé republiky?
  - b) Je takový postup možný dle ústavního pořádku České republiky? Zakládá tento dekret prezidenta republiky nové právní vztahy v dnešní době? Přísluší právním vztahům založeným tímto dekretem v minulosti právní ochrana dle právního řádu České republiky? Proč?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/94 (Dreithaler)

5. Na základě jakého právního důvodu je formálně platnou součástí právního řádu České republiky zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, když nebyl přijat Parlamentem procedurou popsanou v Ústavě?

ústavní zákon o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky

6. Byly k 1. 1. 1993 platnou a použitelnou součástí právního řádu České republiky následující právní předpisy? Pokud jimi byly, jsou platnou a použitelnou součástí právního řádu České republiky i v současnosti? Pokud jsou platnou

a použitelnou součástí právního řádu České republiky i v současnosti, jsou součástí ústavního pořádku České republiky? Proč?

- a) ústavní zákon č. 102/1930 Sb. z. a n., o úpravě státních hranic s Německem, Rakouskem a Maďarskem,
  - b) ústavní dekret prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské,
  - c) ústavní zákon č. 10/1969 Sb., o Radě obrany státu,
  - d) ústavní zákon č. 155/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje hlava osmá Ústavy,
  - e) ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky,
  - f) ústavní zákon č. 327/1991 Sb., o referendu,
  - g) zákon č. 540/1990 Sb., o Generálním inspektorovi ozbrojených sil České a Slovenské Federativní Republiky,
  - h) ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky,
  - i) ústavní zákon o některých dalších opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky.
7. Podle § 5 zákona o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu se „*do promlčecí doby trestných činů [...] nezapočítává doba od 25. února 1948 do 29. prosince 1989, pokud z politických důvodů neslučitelných se základními zásadami právního řádu demokratického státu nedošlo k pravomocnému odsouzení nebo zproštění obžaloby*“. Je toto zpětné vyloučení z promlčení v souladu s ústavním pořádkem České republiky, zejména s koncepcí právního státu dle čl. 1 odst. 1 Ústavy a zákazem retroaktivity v neprospěch pachatele dle čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod? Proč?
- nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 19/93 (zákon č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu)*
8. Zákon o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek ve svém § 2 označuje dobu od 30. září 1938 do 4. května 1945 za dobu nesvobody a dobu od 25. února 1948 do 29. prosince 1989 za dobu komunistické totalitní moci. Je toto zákonné hodnocení československých dějin v souladu se zásadou ideologické neutrality státu dle čl. 2 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a svobodou vědeckého bádání dle čl. 15 odst. 2 Listiny základních práv a svobod? Proč?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 25/07

9. Preambule k Listině základních práv a svobod připomíná trpké zkušenosti „z dob, kdy lidská práva a základní svobody byly v naší vlasti potlačovány“. Jaké konkrétní příklady historických právních předpisů a právní praxe lze označit za příklady potlačování lidských práv?
10. Preambule k Listině základních práv a svobod hovoří o návaznosti na „demokratické a samosprávné tradice našich národů“, preambule k Ústavě pak o věrnosti „všem dobrým tradicím dávné státnosti země Koruny české i státnosti československé“. Jsou tyto státní tradice součástí ústavního práva? Vyvolávají právní účinky? Lze je využít v ústavněprávní argumentaci? Z jakých právních a politických pramenů by se daly tyto státní tradice dovodit?
11. Mohou obecné soudy postupem podle § 6 odst. 1 ústavního zákona, kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, prohlásit ustanovení zákonů přijatých před 8. 2. 1991 za neúčinná, pokud shledají jejich rozpor s Listinou základních práv a svobod?

nález ÚS sp. zn. I. ÚS 35/94

12. Ústavní zákon o zániku České a Slovenské Federativní Republiky ve svém čl. 3 odst. 2 stanovil, že „Česká republika a Slovenská republika nesmějí po zániku České a Slovenské Federativní Republiky užívat státních symbolů České a Slovenské Federativní Republiky“. Podle čl. III odst. 1 ústavního zákona č. 102/1990 Sb., o státních symbolech České a Slovenské Federativní Republiky, se státní vlajka České a Slovenské Federativní Republiky skládala „z horního pole bílého a dolního pole červeného, mezi něž je vsunut žerďový modrý klín do poloviny délky vlajky; poměr stran je 2:3“. § 4 odst. 1 zákona č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky, nicméně stanovuje, že „státní vlajka se skládá z horního pruhu bílého a dolního pruhu červeného, mezi něž je vsunut žerďový modrý klín do poloviny délky vlajky. Poměr šířky vlajky k její délce je 2:3.“ Vyobrazení státních vlajek je v přílohách k oběma zákonům totožné. Je § 4 odst. 1 zákona o státních symbolech České republiky protiústavní? Měla Česká národní rada pravomoc k přijetí dotčeného ustanovení o státních symbolech České republiky? Proč?
13. Podle čl. 4 odst. 1 ústavního zákona o zániku České a Slovenské Federativní Republiky náležela počínajíc dnem 1. 1. 1993 „zákonodárná moc v České republice zákonodárnému sboru složenému z poslanců zvolených ve volbách v roce 1992 v České republice do Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky a do České národní rady“. Jaký státní orgán vykonával po 1. 1. 1993 zákonodárnou moc v České republice? Byla jeho existence a složení v souladu s výše zmíněným ustanovením ústavního zákona o zániku

České a Slovenské Federativní Republiky? Pokud ne, jsou zákony přijaté tímto orgánem od počátku neplatné či protiústavní? Proč?

14. Je Ústavní soud vázán judikaturou Ústavního soudu Československé republiky a Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky? Proč?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 9/01

PRÁVNÍ STÁT A DĚLBA MOCI

Klíčové pojmy:

právní stát; formální právní stát; materiální právní stát; demokratický stát; demokratický právní stát; podstatné náležitosti demokratického právního státu; materiální jádro ústavy; materiální ohnisko ústavy; klauzule věčnosti; dělba moci; vertikální dělba moci; horizontální dělba moci; jednota moci

Klíčové prameny:

Ústava ČR; Listina základních práv a svobod; ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky; zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád); zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého; zákon č. 37/1918 Sb. z. a n., o prozatímní ústavě; ústavní zákon č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenské republiky

1. Jaký význam má pojem právní stát v ústavním pořádku ČR? Proč Ústava ve svém čl. 1 nehovoří o demokratickém a právním státu či demokratickém, právním státu, ale spojuje tyto pojmy do sousloví „*demokratický právní stát*“ bez jakéhokoliv oddělení? Může existovat stát, který je demokratický a není zároveň právním státem, resp. stát, který je právním státem, a nikoliv demokratickým státem?

čl. 1 Ústavy Slovenské republiky; nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 19/93 (zákon č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu); Hřebejk, J. Česká republika je demokratický právní stát, stanoví naše ústava. In: Žák Krzyžanková, K., Kühn, Z., Beran, K., Maršálek, P., Wintř, J., Ondřejek, P., Tryzna, J. a Gerloch, A. Právo jako multidimenzionální fenomén: pocta Aleši Gerlochovi k 65. narozeninám. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020, 799 s.

2. Co tvoří podstatné náležitosti demokratického právního státu? Vytvořte seznam jednotlivých principů i s odkazem na konkrétní ustanovení ústavního pořádku. Upřesněte poté, v jakých konkrétních ustanoveních Ústavy můžete spatřovat provedení principu, pravidel, resp. hodnot právního státu.

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 27/09 (Melčák), Pl. ÚS 19/08 (Lisabon I)

3. Je pojmově totožné tzv. materiální jádro či ohnisko Ústavy s tzv. podstatnými náležitostmi demokratického právního státu?

Preuss, O. Demokratický právní stát tesaný do pískovce. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, roč. 24, č. 3, s. 365–376

4. Kdo má obecně strážit principy právního státu? Jak a za jakých okolností to může učinit jednotlivec?

čl. 4 Ústavy; čl. 4 a 23 Listiny; čl. 1 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; § 76 trestního řádu; § 14 občanského zákoníku

5. Může Ústavní soud zrušit ústavní zákon? Co by bylo referenčním rámcem pro posouzení, zda je takový zákon protiústavní? Jak s tím souvisí tzv. klauzule věčnosti?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 27/09 (Melčák); odlišné stanovisko soudce Ústavního soudu Jana Musila k usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 24/09

6. Zvažte situaci, v níž v září 2025 mimo jiné v důsledku deziluze českého obyvatelstva z inflace vyhrála volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Strana rozpočtové odpovědnosti, která vzápětí začala připravovat novelizaci jednotlivých zákonů, a to tak, že by jako podmínku k uplatnění volebního práva či jiných práv vázaných na občanství ČR nově stanovila i odvedení daně z příjmu za rok předcházející danému uplatnění alespoň ve výši 50 000,- Kč u příslušného občana. Uveďte nejprve, zda se jedná o přípustnou změnu z formálního hlediska (je možné ji provést pouze zákonem?), a poté i z materiálního hlediska, tedy pokud by byla provedena ústavní změnou z hlediska souladu s podstatnými náležitostmi demokratického právního státu. Opřete svůj názor o relevantní ustanovení ústavního pořádku a poskytněte vhodnou argumentaci.

7. Posuďte situaci, kdy se občan ČR žijící na jejím území domáhá, aby se na něj neuplatňoval český právní řád, protože s ním nikdy nevyslovil souhlas a jednotlivá jeho ustanovení odporují jeho anarchokapitalistickým představám.

nález ÚS sp. zn. I. ÚS 1253/14 (povinné očkování z pohledu práva na světskou výhradu svědomí)

8. Jako soudci Ústavního soudu posuďte ústavnost následujícího (fiktivního) ústavního zákona, který vzešel z bouřlivé debaty v obou komorách Parlamentu, získal však masivní podporu napříč politickým spektrem, neboť soudci Ústavního soudu jmenovaní prezidentem republiky vydali již několik velmi kontroverzních rozhodnutí a jsou dlouhodobě kritizováni novináři i akademiky. Vydání ústavního zákona předcházelo vyhlášení (fiktivního) nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 1/27 ze dne 28. 11. 2027, kterým Ústavní soud zrušil registraci kandidáta k volbám prezidenta republiky pro formální vady podpisů poslanců podporujících jeho kandidaturu. Dotčený ústavní zákon zní:

„Parlament se usnesl na tomto ústavním zákoně České republiky:

Čl. 1

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 1/27 ze dne 28. 11. 2027 se ruší dnem účinnosti tohoto ústavního zákona.

Čl. 2

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.“

9. Vysvětlete, v čem spočívá význam dělby moci a jaký účel sleduje. Byla na českém území někdy po roce 1918 realizována jednota moci, a pokud ano, kdy?
zákon o zřízení samostatného státu československého; zákon o prozatímní ústavě
10. Jak je chápána horizontální dělba moci a jak se liší od vertikální? Je omezena jen na klasickou tripartitu dle Charlese de Montesquieu?
nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 59/2000 (nezávislost ČNB)
11. Jako soudci Ústavního soudu posuďte ústavnost (fiktivního) zákona, který byl vydán v reakci na rozsudek zprošťující obžalovaného Aleše Nováka, který měl údajně způsobit smrt několika desítkám lidí pro manipulaci s alkoholickými nápoji. Jeho zproštění soudem vyvolalo bouřlivou negativní reakci u veřejnosti i valné části politického spektra, což bylo jako důvod přijetí zákona uvedeno jak v důvodové zprávě k zákonu, tak i při parlamentní rozpravě k němu. Text samotného zákona je následující:

„Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Aleš Novák, rodné číslo XYZ, se v souladu s čl. 4 odst. 2 a čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod zbavuje svobody na dobu 25 let. K provedení se zařazuje do věznice s ostrahou.

§ 2

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.“

12. Jako soudci Ústavního soudu posuďte ústavnost následujícího (fiktivního) zákona:

„Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

- (1) *Vláda se zmocňuje, aby v souladu s čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod nařízením snižovala daňové sazby podle zákona o daních z příjmů pro zdaňovací období kalendářního roku 2023 a 2024, je-li to vhodné pro umírnění opatření zajišťujících finanční stabilitu státu v důsledku rostoucí inflace.*
- (2) *Zmocnění podle odst. 1 lze využít nejdéle do 30. června 2024.*

§ 2

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2024.“

13. Jako soudci Ústavního soudu posudte ústavnost zákona č. 22/1930 Sb. z. a n., o zásluhách T. G. Masaryka, zákona č. 117/1990 Sb., o zásluhách M. R. Štefánika, zákona č. 292/2004 Sb., o zásluhách Edvarda Beneše, a zákona č. 94/2012 Sb., o zásluhách Václava Havla.

nálezy ÚS Pl. ÚS 24/04 (Jezy na Labi), Pl. ÚS 39/18; zákon č. 77/2002 Sb., o akciové společnosti České dráhy a státní organizaci Správa železnic; zákon č. 50/1919 Sb., kterým se zřizuje druhá česká universita

DEMOKRATICKÝ STÁT

Klíčové pojmy:

demokracie; demokratický stát; lid; republika; republikanismus; republikánský stát; politická strana; politické hnutí; rozpuštění politické strany

Klíčové prameny:

Ústava ČR; Listina základních práv a svobod; zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích; zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky; zákon č. 121/1920 Sb. z. a n., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky

1. Kdo je to „lid“? Kdo přesně lid tvoří? Je lid orgánem státu?

preambule a čl. 1 Ústavy; preambule Ústavní listiny Československé republiky; čl. 23 Listiny; Kysela, J. Ústava mezi právem a politikou: úvod do ústavní teorie. Praha: Leges, 2014, s. 84 a násl.; odlišné stanovisko soudkyně Ústavního soudu Elišky Wagnerové k nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 73/04

2. V jakých konkrétních ustanoveních Ústavy můžeme spatřovat provedení principu demokratického státu?
3. Jako soudci Ústavního soudu posuďte ústavnost následujícího (fiktivního) zákona, který byl vydán v reakci na prohlubující se politickou krizi:

„Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Tento zákon upravuje podmínky a organizaci referenda a rozsah soudního přezkumu.

§ 2

V referendu může lid za mimořádných okolností, kdy jsou zásadním způsobem obžehena základní práva a svobody občanů nebo bezpečnost státu nebo kdy státu hrozí značné hospodářské škody, stanovit konkrétní opatření na omezení dopadů takových okolností.

§ 3

Referendum se koná tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva.

[..]

§ 66

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.“

4. Kdo je menšinou zmiňovanou v čl. 6 Ústavy?
5. Zvažte situaci, v níž v říjnu 2025 mimo jiné v důsledku deziluze českého obyvatelstva z inflace vyhrála volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR s nadpoloviční většinou všech hlasů (fiktivní) Císařská a královská strana, která vzápětí začala připravovat novelizaci Ústavy ČR, a to ve smyslu změny republikánského režimu na monarchii za doprovodného povolání jeho císařsko-královského veličenstva Ferdinanda Zvonimíra Habsbursko-Lotrinského na český trůn. Uveďte nejprve, jakým institucionálně-procesním způsobem by se mohla určitá parlamentní politická menšina domáhat zrušení uvedeného ústavního zákona v případě jeho přijetí. Následně materiálně posuďte, zda se jedná o přípustnou změnu Ústavy. Opřete svůj názor o relevantní ustanovení ústavního pořádku a poskytněte vhodnou argumentaci. Vymezte i to, jaké hodnoty jsou spojovány s republikánstvím.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 27/09 (Melčák); usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 24/09-3, Pl. ÚS 24/09-1

6. Zvažte drobně odlišnou situaci vzhledem k případu výše (č. 5). Ve skutečnosti totiž v říjnu 2025 mimo jiné v důsledku deziluze českého obyvatelstva z inflace vyhrála volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR s nadpoloviční většinou všech hlasů (fiktivní) Strana pořádku, jejíž představitelé již během kampaně důrazně odsoudili „změkčilý a žvanivý demokratický systém“ a představili vizi vůdcovského řízení státu, tedy odstranění demokracie jako takové a nahrazení její neefektivity prostřednictvím autokratické osvětlené vlády svého předsedy. Jak tento paradox demokracie řešit z pohledu opozičního poslance či prostého občana? Existují nejen demokratické, ale naopak i „antidemokratické“ prvky a instituty českého ústavního systému? Jaký by byl jejich účel?

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 19/93 (zákon č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu), Pl. ÚS 21/14, IV. ÚS 2011/10

7. Zvažte, zda by bylo možné ústavním zákonem vypustit z Ústavy volby do Senátu Parlamentu ČR a nahradit je losováním ze všech volitelných občanů. Zvažte následně, zda by bylo možné případně ještě v prováděcím zákoně stanovit, že alespoň 40 % vylosovaných musí být opačného pohlaví. Případně, že určité % vylosovaných musí mít jinou charakteristiku (národnost, určité příjmy, zdravotní specifika).
8. Jako soudci Ústavního soudu posuďte ústavnost následujícího (fiktivního) ústavního zákona schváleného jen těsnou ústavní většinou v obou komorách Parlamentu.

„Parlament se usnesl na tomto ústavním zákoně České republiky:

Čl. 1

V čl. 19 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, se v odstavci 1 číslowka ‚21‘ nahrazuje číslowkou ‚35‘.

Čl. 2

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2025.“

usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 34/16

9. Obecně pojednejte o tom, jaké jsou ústavní meze ingerence státu do vnitřního fungování politických stran. Následně se zaměřte na otázku, zda jsou politické strany povinny ve svém vnitřním uspořádání realizovat demokratické zásady. Vyplyvá tento požadavek explicitně z Ústavy, nebo jej lze z Ústavy implicitně dovodit?

čl. 5 Ústavy; zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích; nálezy ÚS sp. zn. II. ÚS 1969/10, Pl. ÚS 26/94; rozsudek NSS č. j. Pst 1/2009-123

10. Opojen mocí pojal předseda vlády X.Y. úmysl posílit svou vnitrostranickou pozici ve (fiktivní) České straně národní, která by dle jeho slov měla „mluvit jedním hlasem“. Zahájil proto rozsáhlou vnitrostranickou čistku, ve které přímo rozhodnutím předsedy strany vyloučil řadu neposlušných členů, byť k tomu neměl stanovami ani jinými vnitrostranickými předpisy stanovenou pravomoc. Někteří členové si chtěli stěžovat, ovšem stranická rozhodčí komise rovnou avizovala, že „stojí za svým předsedou, a proto nebude s rozhodnutími o vyloučení členů nic dělat“. Následně připravil předseda změnu stanov, kterou dochází ke zrušení organizačních jednotek strany a dalekosáhlé centralizaci moci v rukách předsedy strany voleného na desetileté volební období. Celostranický sjezd po již proběhlé čistce tuto změnu stanov za bouřlivého potlesku přijal. Odpovězte na následující otázky:

- a) Poskytuje právní řád vyloučeným členům možnost efektivní obrany? Pokud ano, jakou?
- b) Je nová podoba stanov České strany národní v souladu s právním řádem České republiky? Uveďte, s jakými ústavními principy by mohla být (či je) v rozporu.
11. Zvažte následující situaci, v níž politická strana X promeškala lhůtu pro podání výroční finanční zprávy dle § 19h zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích, u Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí. Vzhledem ke skutečnosti, že se jednalo o opoziční stranu, která byla ve značné nemilosti předsedy vlády, vláda

v reakci na toto prodlení podala k Nejvyššímu správnímu soudu návrh na rozpuštění strany. Posuďte formálně-procesní souladnost postupu vlády s právem, a to v tom smyslu, zda vláda je skutečně aktivně legitimována zahájit předmětné řízení. Změnila by něco na uvedeném hodnocení situace, kdy byly těsně před uplynutím lhůty pro podání výroční finanční zprávy prezidentem republiky vyhlášeny volby do Poslanecké sněmovny v souladu se zákonem o volbách do Parlamentu České republiky? Konečně materiálně posuďte, jakým způsobem o uvedeném návrhu rozhodne Nejvyšší správní soud.

12. Jako soudci Nejvyššího správního soudu posuďte následující návrhy vlády na rozpuštění (fiktivních) politických stran dle § 15 odst. 1 zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích:
- a) Strana prosperity, která je zastoupena v Poslanecké sněmovně, má ve svém politickém programu mj. zavedení hinduistického práva na území České republiky spolu se zřízením kastovního systému. Očekává se, že v příštích volbách získá většinu v Poslanecké sněmovně.
  - b) Chodská strana národní pospolitosti je zastoupena v zastupitelstvu Karlovarského a Plzeňského kraje. Ve svém programu má požadavek na odtržení Chodska a přilehlých oblastí od České republiky. Ve své činnosti mj. organizuje protestní shromáždění, která se často zvrhávají v zapalování domů, a někteří její zastupitelé jsou dle zpráv Bezpečnostní informační služby napojeni na organizaci „Kozina, do roka a do dne!“, jejíž členové byli odsouzeni za zvlášť závažné zločiny teroru, sabotáže a teroristického útoku (§ 312, 314 a 311 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku).
  - c) Lidová fronta práce je, byť menšinově, zastoupena v Poslanecké sněmovně, Senátu i mnohých zastupitelstvech obcí a krajů. V jejím programu stojí, že vychází z pokrokových tradic 1. a 2. Internacionály, marxismu a dělnického hnutí. Dle programu a vyjádření vedení strany chce mj. cestou ústavní novely odstranit soukromé vlastnictví, vykořisťování člověka člověkem a zavést samosprávu pracujících v podnicích.

VZTAH ÚSTAVNÍHO A MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

Klíčové pojmy:

vztah mezinárodního a vnitrostátního práva; kontinuita; diskontinuita; mezinárodní smlouva; ratifikace mezinárodních smluv; vnitrostátní účinky mezinárodního práva

Klíčové prameny:

Ústava ČR; ústavní zákon 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky („euronovela Ústavy ČR“); Vídeňská úmluva o smluvním právu (č. 15/1988 Sb., č. 9/2014 Sb. m. s.); Evropská charta místní samosprávy (č. 181/1999 Sb.); Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady (č. 94/2000 Sb.); zákon č. 312/2001 Sb., o státních hranicích; rozhodnutí prezidenta republiky č. 144/1993 Sb., o sjednávání mezinárodních smluv

1. Jaké důsledky mají pro ústavní právo jednotlivé koncepce vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva (dualistický, monistický a smíšený princip)?
2. Jak se projevuje dualistický princip ve vnitrostátním právu?
3. Jak se projevuje monistický princip ve vnitrostátním právu? Jaký byl vztah ústavního práva a mezinárodního práva před přijetím tzv. euronovely Ústavy (ústavní zákon č. 395/2001 Sb.)? Jaké principy se uplatnily před přijetím euronovely Ústavy ve vztahu k jednotlivým druhům mezinárodních smluv?
4. Které předpisy definují mezinárodní smlouvu?
5. Jak se výše uvedené koncepce projevují v procesech ratifikace mezinárodních smluv? Podle jakého ustanovení Ústavy postupoval Parlament ČR, když přijal usnesení o souhlasu s ratifikací Evropské sociální charty? Jak hlasuje Parlament o souhlasu s ratifikací mezinárodních smluv podle předmětu úpravy?

čl. 10 a 49 Ústavy

6. Které závazky vyplývající z mezinárodních smluv uzavřených Československem převzala Česká republika jako nástupnický stát?
7. Jaké existují druhy mezinárodních smluv, z nichž plynou závazky pro Českou republiku?
8. Jaké další, mimosmluvní závazky vyplývají pro Českou republiku s ohledem na čl. 1 odst. 2 Ústavy z mezinárodního práva? Uveďte též příklady rozhodnutí cizích států nebo orgánů mezinárodních organizací.
9. Jaký je rozdíl mezi tzv. prezidentskými, vládními a resortními mezinárodními smlouvami? K jakému druhu mezinárodní smlouvy patří Protokol mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a ministrem

školství a vědy Polské republiky o spolupráci v oblasti vysokoškolského vzdělávání (č. 44/2023 Sb. m. s.)?

10. Jaký je vztah ústavního pořádku a mezinárodních smluv?
11. Jsou mezinárodní smlouvy upravující státní hranice České republiky součástí ústavního pořádku? Jsou vládní a resortní mezinárodní smlouvy součástí právního řádu ČR? Které mezinárodní smlouvy o státních hranicích s Českou republikou byly uzavřeny po roce 1992? Byly potvrzeny ústavním zákonem? Pokud by se dnes hranice České republiky změnily, bylo by nezbytné jejich změnu přijmout ústavním zákonem?

čl. 10, 11 a 112 Ústavy, zákon o státních hranicích

12. Jakou mají mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách přijaté před euronovelou Ústavy ČR právní sílu? Jakou mají mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách přijaté po euronovele Ústavy postavení v právním řádu? Jaké mají postavení ostatní mezinárodní smlouvy přijaté před euronovelou Ústavy? Mohou být ostatní mezinárodní smlouvy po euronovele Ústavy posouzeny z hlediska jejich souladu s ústavním pořádkem?
13. Který orgán dává souhlas k ratifikaci mezinárodní smlouvy? Jaký je rozdíl v ratifikaci mezinárodní smlouvy podle čl. 10 a podle čl. 10a Ústavy? Jaké jsou vnitrostátní podmínky pro vyhlášení mezinárodních smluv? Jak se projevuje vázanost České republiky mezinárodní smlouvou? Co je výhrada a v jaké fázi sjednávání mezinárodní smlouvy se výhrada uplatní. Za jakých podmínek lze vypovědět mezinárodní smlouvu nebo od ní odstoupit? Vyplynají pro stát nějaké povinnosti podle čl. 18 Vídeňské úmluvy o smluvním právu, pokud byla mezinárodní smlouva podepsána, ale nebyla ratifikována?
14. Dohoda mezi Českou republikou a Organizací pro spolupráci v oblasti zbrojení o výměně a vzájemné ochraně utajovaných informací, schválená oběma komorami Parlamentu, byla předložena k ratifikaci prezidentu republiky. Z jakého důvodu tato dohoda musí být ratifikována prezidentem? Jakou nejnížší většinou musel být souhlas s ratifikací této mezinárodní smlouvy přijat v obou komorách Parlamentu? Je prezident republiky vázán nějakou lhůtou k ratifikaci?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 29/09 (Lisabon II)

15. Na základě jaké ústavní pravomoci byla sjednána Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Spojených států amerických o vzájemném pořizování materiálu a služeb pro účely obrany (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 21/2022 Sb. m. s.)? Byla tato dohoda ratifikována prezidentem republiky?

Byl případně s její ratifikací vysloven souhlas Parlamentu? Kdo je oprávněn podepsat tuto mezinárodní smlouvu a na základě jakého právního aktu?

16. Jak je upraven postup při jednání o sjednávání mezinárodních smluv? Kdo je oprávněn podepsat mezinárodní smlouvu a na základě jakého právního aktu?
17. Jak Ústavní soud rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem? Je mezinárodní smlouva pramenem vnitrostátního práva? Má Ústavní soud kompetenci zrušit mezinárodní smlouvu pro rozpor s ústavním pořádkem?
18. Co je aplikační přednost mezinárodní smlouvy? Jak postupují obecné soudy, mají-li rozhodovat o rozporu zákona s mezinárodní smlouvou v případě, že
  - a) zákon je v rozporu jak s mezinárodní smlouvou, tak i s ústavním pořádkem,
  - b) zákon je v rozporu s mezinárodní smlouvou, ale ne s ústavním pořádkem,
  - c) mezinárodní smlouva má povahu obecné výjimky,
  - d) mezinárodní smlouva je obsahově širší než zákon.
19. Jak Ústavní soud rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem? Co znamená aplikační přednost mezinárodní smlouvy? Je mezinárodní smlouva pramenem vnitrostátního práva? Má Ústavní soud kompetenci zrušit mezinárodní smlouvu pro rozpor s ústavním pořádkem?
20. Jaká pravidla se uplatní při interpretaci mezinárodních smluv
čl. 31 až 33 Vídeňské úmluvy o smluvním právu
21. Jak probíhá proces přistoupení k mezinárodní organizaci a vystoupení z mezinárodní organizace? Disponuje ministr obrany kompetencí prohlásit, že má Česká republika vystoupit z Organizace spojených národů nebo z Evropské unie?
22. Je tzv. Istanbulská úmluva (Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí) mezinárodní smlouvou prezidentskou, vládní nebo rezortní?
23. Jak ČR transponuje závazky vyplývající z mezinárodní smlouvy do svého právního řádu? K jakým institucionálním změnám může docházet v souvislosti s transpozicí těchto závazků?
24. Starosta obce AAA, která hodlá rozvíjet spolupráci s obcí sousedního státu v oblasti školní výuky a vzdělávání zejména ve výuce jazyků, chce uzavřít smlouvu o této spolupráci. Na jakém právním základě bude jednání o spolupráci probíhat? Jaký postup budete volit v případě rozvoje spolupráce o péči o přírodní park?

Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady

VZTAH ÚSTAVNÍHO A EVROPSKÉHO PRÁVA

Klíčové pojmy:

aplikační přednost; přímý účinek; nepřímý účinek; eurokonformní výklad

Klíčové prameny:

Ústava ČR; Listina základních práv a svobod; ústavní zákon 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky („euronovela Ústavy ČR“); ústavní zákon č. 448/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., ústavního zákona č. 300/2000 Sb. a ústavního zákona č. 395/2001 Sb.; ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů; Smlouva o Evropské unii; Smlouva o fungování Evropské unie; Listina základních práv Evropské unie; zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny; zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu; nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce; zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

1. Čím se liší právo Evropské unie od mezinárodního práva veřejného (z hlediska způsobu vzniku, účinků, adresátů, vynutitelnosti)?
2. Co bylo obsahem ústavních změn v souvislosti se vstupem do EU?
ústavní zákony č. 395/2001 Sb., č. 448/2001 Sb., č. 515/2002 Sb.
3. Na základě kterého právního aktu je Česká republika členským státem EU?
4. Na základě kterého ústavního ustanovení působí v ČR právo EU a který právní řád upravuje účinky práva EU v ČR?
část VI./B. nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 50/04 (Cukerné kvóty III)
5. Jaké jsou podle Ústavního soudu meze přenosu pravomocí orgánů ČR na EU?
zejména část VI./B. nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 50/04 (Cukerné kvóty III), části XI., XIII. a XX. odůvodnění nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 19/08 (Lisabon I)
6. Jaké jsou podle Ústavního soudu meze přednosti unijního práva před vnitrostátním právem? Jaké jsou důsledky překročení těchto mezí?
zejména části XI., XIII. a XX. odůvodnění nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 19/08 (Lisabon I), část VI./A. nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 50/04 (Cukerné kvóty III)
7. Jakým aktem práva EU došlo podle Ústavního soudu k vybočení z mezí přenesených pravomocí v nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 5/12 (Slovenské důchody XVII) a v čem toto vybočení spočívalo?

8. Je Česká republika z hlediska práva EU povinna změnit nebo zrušit zákon, který je v rozporu

a) s nařízením?

b) se směrnicí?

rozsudek SDEU ze dne 29. 10. 1998, Komise v. Řecko, C-185/96, EU:C:1998:516, body 30–32

9. Může Ústavní soud posuzovat ústavnost zákona, který transponuje směrnici?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 24/10 (Data retention I); viz ale též

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 66/04 (Evropský zatýkácí rozkaz), bod 52 odůvodnění

10. Může Ústavní soud zrušit zákon pro rozpor s právem EU?

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 36/05 (Léková vyhláška), Pl. ÚS 56/05 (Squeeze-out), Pl. ÚS 24/10 (Data retention I)

11. Co je to výklad souladný s unijním právem („eurokonformní výklad“) a jaké jsou jeho meze? Z kterých ustanovení ústavního a unijního práva vyplývá požadavek takového výkladu?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 66/04 (Evropský zatýkácí rozkaz)

12. Trestní zákoník stanoví, že trestného činu se dopustí, „kdo ve značném rozsahu zpracovává nebezpečný odpad v rozporu s právními předpisy“. Směrnice Evropského parlamentu a Rady o trestněprávní ochraně životního prostředí, u které již uplynula transpoziční lhůta, požaduje, aby členské státy stanovily trestnost jednání spočívajícího v „protiprávním nakládání s nebezpečným odpadem nebo jeho přepravě, nejde-li o zanedbatelné množství“. Lze výkladem souladným s unijním právem dospět k závěru, že je trestné přepravení 20 kg nebezpečného odpadu na nepovolenou skládku? Lišila by se Vaše argumentace v závislosti na tom, zda byl uvedený čin spáchán před, nebo po uplynutí transpoziční lhůty směrnice?

rozsudek SDEU sp. zn. C-212/04 (Adeneler); rozsudky NSS č. j. 4 As 111/2014-27, 1 As 79/2016-43 a 7 As 16/2010-64

13. Nařízení Evropského parlamentu a Rady o uvádění biocidních přípravků na trh a jejich používání mimo jiné stanoví:

„Článek 82: Členské státy stanoví sankce za porušení tohoto nařízení a přijmou veškerá opatření nezbytná k jejich uplatňování. Stanovené sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující.

[...]

Článek 100: Členské státy určí orgán odpovědný za uplatňování tohoto nařízení.“

Jaké ústavní požadavky musí být dodrženy při implementaci těchto povinností z hlediska formy implementačního aktu?

14. Směrnice Evropského parlamentu a Rady o kontrole nabytí a držení střelných zbraní stanoví zákaz nabytí a držení samočinných (automatických) palných zbraní soukromými osobami. Po uplynutí lhůty pro její transpozici byl přijat (fiktivní) ústavní zákon, který změnil čl. 6 odst. 4 větu druhou Listiny základních práv a svobod takto: „*Právo bránit život svůj či jiného člověka i se zbraní, včetně samočinné palné zbraně, je zaručeno za podmínek, které stanoví zákon.*“ Důvodová zpráva k tomuto ústavnímu zákonu uvádí: „*Ustanovení je v souladu s právem EU, protože podle čl. 4 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii Unie ctí rovnost členských států před Smlouvami a jejich národní identitu, která spočívá v jejich základních politických a ústavních systémech, včetně místní a regionální samosprávy. Respektuje základní funkce státu, zejména ty, které souvisejí se zajištěním územní celistvosti, udržením veřejného pořádku a ochranou národní bezpečnosti. Zejména národní bezpečnost zůstává výhradní odpovědností každého členského státu. Pokud by Česká republika byla nucena akceptovat směrnici, při jejímž přijímání byla v Radě přehlasována, znamenalo by to ztrátu suverenity. V důsledku ústavního zákona má být na výlučném rozhodnutí zákonodárce, za jakých podmínek umožní nabytí a držení automatických zbraní.*“ Jak tento právní stav posoudíte z hlediska práva EU? Pokud by zákonodárce umožnil nabytí a držení automatických zbraní všem osobám se zbrojním průkazem k ochraně života, zdraví nebo majetku, jak byste takovou zákonnou úpravu posoudili z hlediska souladu s právem EU a z hlediska ústavnosti?
15. Jakým způsobem se členství České republiky v EU promítá do kompetencí následujících orgánů České republiky? Plynou jim z práva EU nebo z vnitrostátního práva nové kompetence? Dochází v nějakém ohledu k omezení jejich působnosti?
- a) Parlament
  - b) prezident republiky
  - c) vláda
  - d) státní zastupitelství
  - e) Česká národní banka

zejm. čl. 10 a 12 Smlouvy o Evropské unii; čl. 2 až 6 Smlouvy o fungování Evropské unie; čl. 10b Ústavy; § 109a až 109l jednacího řádu Poslanecké sněmovny; § 119a až 119s jednacího řádu Senátu; nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 21/14 k protiústavnosti zákona o státní službě, body 228–239; čl. 4 nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za úče-

lem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce; § 1a, 2a, 6 odst. a 10 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance

16. Jaká práva plynou občanům České republiky z jejich statusu občanů EU?

čl. 9 až 11 Smlouvy o Evropské unii; čl. 18, 20 až 24 Smlouvy o fungování Evropské unie

PRINCIPY VOLEBNÍHO PRÁVA A VOLEBNÍ SYSTÉMY

Klíčové pojmy:

všeobecné, rovné, tajné a přímé volební právo; svobodné volby; volební census; překážka ve výkonu volebního práva; zásady poměrného zastoupení a většinového systému

Klíčové prameny:

Ústava ČR; Listina základních práv a svobod; zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky; zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky; zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí; zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů; zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu; Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb.); Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokoly k Úmluvě (č. 209/1992 Sb., Úmluva); zákon č. 123/1920 Sb. z. a n., kterým vydává se řád volení do poslanecké sněmovny

1. Základní principy volebního práva jsou zakotveny v Ústavě i v Listině základních práv a svobod, jejich výčet se však poněkud liší. Které to jsou, v čem spočívá odlišnost a jak ji lze zdůvodnit?

čl. 18, 56 odst. 1, 102 Ústavy; čl. 21 odst. 3 Listiny

2. Právo volit je zaručeno také mezinárodními dokumenty, ale i jejich formulace se poněkud liší. Jaké rozdíly najdete ve způsobu jeho zakotvení v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv?

čl. 25 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech; čl. 3 Dodatkového protokolu k Úmluvě

3. Všeobecnost volebního práva neznamená, že volit může každý. Jaká omezení volebního práva jsou v našem právu obsažena? A jaký je rozdíl mezi volebním censem a překážkou ve výkonu volebního práva?

čl. 18 a 19 Ústavy; čl. 21 Listiny; § 2 zákona o volbách do Parlamentu; § 4, 5 zákona o volbě prezidenta republiky; § 4, 5 zákona o volbách do zastupitelstev obcí

4. Senátorem může být zvolen jen ten, kdo dosáhl věku 40 let. Není tato podmínka v rozporu s ústavním pořádkem?

čl. 19 Ústavy; čl. 3, 21 odst. 4 Listiny; usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 34/16

5. Přestože je census občanství jedním z mála tradičních censů volebního práva, které se stále široce uplatňují, v některých volbách, které se v České republice konají, mohou volit a být voleni i lidé, kteří českými státními občany nejsou.

Ve kterých volbách, o jaké voliče jde, z čeho jejich oprávnění plyne a jaké musí splňovat podmínky?

§ 4 odst. 1, 5 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev obcí; § 5, 6 zákona o volbách do Evropského parlamentu; čl. 20, 22 Smlouvy o fungování Evropské unie

6. Jsou stávající výjimky z cenzu občanství v souladu s ústavním pořádkem? A co kdyby se je zákonodárce rozhodl rozšířit a v zákoně o volbách do zastupitelstev krajů zakotvil, že do těchto zastupitelstev mohou volit všechny osoby starší 18 let bez ohledu na to, jaké mají státní občanství, pokud svůj úmysl ve lhůtě 15 dnů před dnem konání voleb sdělí místně příslušnému obecnímu úřadu?

čl. 21 Listiny; čl. 1 Ústavy

7. Co jsou požadavky vyplývající z rovnosti volebního práva a jakými nástroji jich právní úprava voleb do Poslanecké sněmovny a do Senátu dosahuje?

§ 16 odst. 8, 16c, 48 zákona o volbách do Parlamentu

8. Porovnejte účinné znění § 59 zákona o volbách do Parlamentu se zněním účinným do přijetí novely č. 38/2019 Sb., která nabyla účinnosti 1. 3. 2019. Co bylo účelem předchozí úpravy a jaké klady a zápory jsou spojeny s jejím vypuštěním?

9. Jakými praktickými nástroji zajišťuje volební zákonodárství princip tajného hlasování? A je volič povinen hlasovat tajně? Proč?

§ 17 až 19a zákon o volbách do Parlamentu

10. V období první Československé republiky právo ukládalo volební povinnost. Byla by obdobná úprava v souladu s dnešním ústavním pořádkem? A jaké výhody a nevýhody by její zavedení přineslo?

§ 6 zákona, kterým vydává se řád volení do poslanecké sněmovny; čl. 21 odst. 1 Listiny

11. Čím se liší přísně vázané, vázané a volné kandidátní listiny?

§ 40 zákona, kterým vydává se řád volení do poslanecké sněmovny; § 41 odst. 1, 50 odst. 6 zákona o volbách do Parlamentu; § 34 odst. 2 až 4, 40 odst. 5, 45 zákona o volbách do zastupitelstev obcí

12. Řekněme, že ve volbách do Poslanecké sněmovny kandidát na pátém místě kandidátní listiny politické strany A získal 1 800 platných přednostních hlasů, což bylo nejvíce z celé kandidátní listiny. Celkově tato politická strana v tomto volebním kraji získala 40 000 platných hlasů, což jí vyneslo tři mandáty. Byl daný kandidát zvolen poslancem?

§ 50 odst. 5 až 7 zákona o volbách do Parlamentu

13. Podle článku 18 Ústavy se volby do Poslanecké sněmovny konají podle zásad poměrného zastoupení, zatímco volby do Senátu podle zásad většinového systému. Co jsou to zásady poměrného zastoupení a jaké požadavky z jejich ústavního zakotvení vyplývají?

čl. 18 Ústavy; nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 42/2000 (velký volební nález), Pl. ÚS 44/17

14. Co je podstatou fungování uzavírací klauzule? Které ústavní principy volebního práva a voleb omezuje a čím je toto omezení ospravedlněno?

§ 49 zákona o volbách do Parlamentu; nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 25/96

15. Uzavírací klauzule je uplatňována také ve volbách do Evropského parlamentu. Jaké argumenty proti její ústavnosti, postavené na jejím odlišení od uzavírací klauzule uplatňované ve volbách Poslanecké sněmovny, lze nalézt?

§ 47 zákona o volbách do Evropského parlamentu; nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/14

16. Nastavení volebního systému pro volby do Poslanecké sněmovny je dlouhodobě předmětem diskusí. Představme si, že by se zákonodárce rozhodl změnit jeho základní parametry následujícím způsobem. Zrušeny by byly volební kraje, místo kterých by existoval jen jediný celostátní volební obvod s 200 mandáty, které by se rozdělovaly v jediném skrutiniu s využitím Imperialiho dělitele (řada čísel 2, 3, 4, 5 atd.) a metody nejvyšších průměrů. Nadto by zvýšil hodnotu uzavírací klauzule pro samostatně kandidující politickou stranu či hnutí určenou v § 49 odst. 1 písm. a) a odst. 4 písm. a) z nynějších 5 % na 6 %. Byla by taková úprava, ve světle dosavadní judikatury Ústavního soudu, v souladu s ústavním pořádkem?

§ 49 zákona o volbách do Parlamentu; nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 25/96, Pl. ÚS 42/2000 (velký volební nález), Pl. ÚS 44/17

17. Optikou principů volebního práva a principu suverenity lidu posuďte ústavnost první úpravy, jež zavádí možnost korespondenčního hlasování pro voliče, kteří v den voleb pobývají mimo území České republiky.

čl. 2 odst. 1, 18 Ústavy; čl. 21, 22 Listiny; čl. 3 Dodatkového protokolu k Úmluvě

VOLEBNÍ PROCES A SOUDNÍ PŘEZKUM VOLEB

Klíčové pojmy:

volební okrsek; volební obvod; volební kraj; kandidátní listina; přihláška k registraci; vyhlášení voleb; vyhlášení výsledků voleb; volební orgány; neplatnost voleb; neplatnost hlasování; neplatnost volby kandidáta

Klíčové prameny:

Ústava ČR; Listina základních práv a svobod; ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky; zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky; zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky; zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí; zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů; zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu; zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

1. Který orgán či orgány vyhláší volby v České republice a jak jsou při výkonu této pravomoci omezeny (termíny, lhůty...)?
čl. 56 odst. 7 až 9, 63 odst. 1 písm. f) a odst. 2 Ústavy; § 1 zákona o volbách do Parlamentu; § 3, 54 a 58 zákona o volbách do zastupitelstev obcí; § 3 zákona o volbách do Evropského parlamentu
2. Jaké důsledky má okamžik vyhlášení voleb?
§ 16a a 16c zákona o volbách do Parlamentu; usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 37/22
3. Jaký je rozdíl mezi pojmy volební okrsek, volební obvod a volební kraj?
§ 26, 58, 59 zákona o volbách do Parlamentu; § 26, 27 zákona o volbách do zastupitelstev obcí; § 2 odst. 3 zákona o volbách do Evropského parlamentu
4. Podle jakého zákona je vytvořena Státní volební komise, jaké má složení a jaké pravomoci?
§ 7, 8 zákona o volbách do zastupitelstev krajů; § 8 zákona o volbách do Parlamentu
5. Podle čl. 21 Listiny se volby musí konat ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená zákonem; konání voleb dříve než po uplynutí volebního období tedy vyloučeno není. Za jakých okolností k nim může dojít?
čl. 17 odst. 2, 35 Ústavy; § 79, 80 zákona o volbách do Parlamentu; § 59 zákona o volbě prezidenta republiky; § 23 odst. 8, 54, 58 zákona o volbách do zastupitelstev obcí
6. Dne 23. 3. 2020 Poslanecká sněmovna navrhla prezidentu republiky své rozpuštění podle čl. 35 odst. 2 Ústavy. Dne 25. 3. 2020 prezident republiky Poslaneckou sněmovnu rozpustil. Napište rozhodnutí o vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny tak, aby splňovalo požadavky Ústavy a zákona o volbách do Parlamentu.

čl. 17, 63 odst. 1 písm. f), 63 odst. 3 Ústavy; § 1, 55 zákona o volbách do Parlamentu

7. Přestože se volby musí konat ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená zákonem, ve výjimečných případech je možné volební období prodloužit a volby konat později. Jaké musí být splněny podmínky?

čl. 10 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; usnesení NSS č. j. Pst 19/2019-12

8. Čím se liší kandidátní listina a přihláška k registraci?

§ 31, 32, 60, 61 zákona o volbách do Parlamentu; § 21, 25 zákona o volbě prezidenta republiky

9. Který orgán provádí registraci kandidátních listin a přihlášek k registraci ve volbách do komor Parlamentu a k čemu proces registrace slouží?

§ 33, 62 zákona o volbách do Parlamentu

10. Kdo má aktivní legitimaci k zahájení řízení o soudním přezkumu rozhodnutí o registraci kandidátní listiny či přihlášky k registraci?

§ 86 zákona o volbách do Parlamentu; § 65 zákona o volbě prezidenta republiky, usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 46/17

11. Zákon rozlišuje stálý seznam voličů, dodatek stálého seznamu voličů a zvláštní seznam. Čím se tyto instituty liší a které orgány tyto seznamy vedou?

§ 28 zákona o volbách do zastupitelstev obcí; § 6 zákona o volbách do Parlamentu

12. Musí obecní úřad do stálého seznamu voličů zapsat každého občana staršího 18 let, který je v dané obci přihlášen k pobytu?

čl. 100 odst. 1 Ústavy; § 28 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev obcí; usnesení KS v Ústí nad Labem č. j. 115 A 5/2022-109

13. Pokud volič zjistí, že není zapsán ve stálém seznamu, jak se může bránit?

§ 28 odst. 2, 59 zákona o volbách do zastupitelstev obcí; § 88 soudního řádu správního

14. Důležitou roli v organizaci voleb mají okrskové volební komise. Kdo a na základě jakých pravidel určuje jejich složení?

§ 14c až 14f zákona o volbách do Parlamentu

15. Volební kampaň musí podle zákona „*probíhat čestně a poctivě, zejména nesmí být o kandidátech a politických stranách nebo koalících, na jejichž kandidátních listinách jsou uvedeni, zveřejňovány nepravdivé údaje*“. Jaké má toto ustanovení limity a jaké existují prostředky nápravy, pokud volební kampaň neprobíhá v souladu s uvedenými požadavky?

§ 16 odst. 5 zákona o volbách do Parlamentu; náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 73/04; usnesení NSS č. j. Vol 44/2013-72

16. Čím se od sebe liší neplatnost voleb, neplatnost hlasování a neplatnost volby kandidáta?

§ 79, 87 zákona o volbách do Parlamentu; § 90 soudního řádu správního

17. Soudní přezkum v otázkách voleb je svěřen správním soudům, od běžného řízení před správními soudy se však v některých ohledech liší, a to mj. v zájmu co nejrychlejšího rozhodování. Jakým způsobem se k němu procesní pravidla snaží přispět?

§ 88 až 90, 104 odst. 1 soudního řádu správního; § 86 až 89 zákona o volbách do Parlamentu

18. Jaký je účel soudního přezkumu platnosti voleb? Proč nestačí pro vyslovení neplatnosti prokázat porušení volebního zákona?

usnesení NSS č. j. Vol 13/2004-91

19. Proti nepříznivému rozhodnutí vydanému správním soudem v rámci soudního přezkumu voleb je možné se bránit také podáním k Ústavnímu soudu. V jakém typu řízení rozhoduje a s jakým standardem ochrany?

čl. 87 odst. 1 Ústavy; § 85 až 91 zákona o Ústavním soudu; usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 41/21

20. Výsledky voleb jsou někdy těsné, rozhodnout může každý hlas. Představte si, že o obsazení klíčového mandátu skutečně rozhodne jen rozdíl jediného hlasu. Je takový výsledek důvodem k přepočítání hlasů?

usnesení NSS č. j. Vol 58/2017-187

21. Jaké byly nosné důvody rozhodnutí přijatých ÚS v souvislosti s případy nakupování hlasů a účelového přehlašování adresy trvalého pobytu? Jaká jsou praktická úskalí materiálního přezkumu oprávněnosti přehlášení adresy trvalého pobytu? A jaké problémy vyplývají z (ne)možnosti opakovat hlasování pouze v okrscích dotčených tzv. nakupováním hlasů?

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 6/11, Pl. ÚS 57/10

VÝKON ZÁKONODÁRNÉ MOCI A PARLAMENT ČR

Klíčové pojmy:

zákonodárná moc; Parlament; Poslanecká sněmovna; Senát; mandát poslance/senátora; bikameralismus

Klíčové prameny:

Ústava ČR; ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky; zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny; zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu; zákon č. 300/2017 Sb., o zásadách jednání a styku Poslanecké sněmovny a Senátu mezi sebou a navenek (stykový zákon); zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky; zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu; zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů

1. Z jakého ústavního principu vychází ustanovení Ústavy o postavení Parlamentu jako orgánu zákonodárné moci?
2. Je Parlament omezen ve výkonu zákonodárné moci?
3. Jak se obě komory podílejí na výkonu zákonodárné moci?
čl. 42, 33, 39, 40, 50 Ústavy
4. Které další funkce kromě funkce zákonodárné Parlament a jeho komory vykonávají?
čl. 30, 43 odst. 1 a 2, 65, 66 Ústavy; § 41 odst. 1 jednacího řádu Poslanecké sněmovny; § 41 odst. 1 jednacího řádu Senátu; § 7 stykového zákona
5. Jak volební systémy do obou komor Parlamentu reflektují jejich odlišné postavení?
6. Mohou mít komory Parlamentu společné orgány?
čl. 10b odst. 3 Ústavy; § 8, 11 stykového zákona
7. Vysvětlíte, jaký je význam stálého zasedání komor Parlamentu a s jakými důsledky je spojeno.
8. Kdo svolává zasedání komor?
9. Jak se do činnosti Parlamentu promítá princip transparentnosti?
čl. 36, 38, 64 Ústavy; § 56, 74 jednacího řádu Poslanecké sněmovny; § 52, 71, 76, 144 až 145 jednacího řádu Senátu
10. Jak jsou ustavovány orgány komor? Jaký je rozdíl mezi komisemi a výbory, které si komory zřizují?
čl. 31 Ústavy

11. Kdo jsou funkcionáři komor? Jaký je rozdíl v ustavování do funkcí v Poslanecké sněmovně a v Senátu?
§ 29, 25, 30 jednacího řádu Poslanecké sněmovny; § 33, 24 jednacího řádu Senátu
12. Je-li vzájemné postavení komor Parlamentu „nerovnovážné“, jak se projevuje?
čl. 68 odst. 2 až 4, 73 odst. 2, 84 odst. 2 Ústavy
13. O kterých návrzích musí rozhodovat obě komory a jak se projevuje součinnost při jednání obou komor?
čl. 39, 65 odst. 3 Ústavy; § 2, 3, 6 stykového zákona
14. Jsou obě komory rovnocenné z hlediska ústavní legitimacy moci voleného orgánu?
15. Je účast ve volbách dostatečným kritériem pro definování legitimacy voleného orgánu? Srovnajte účast ve volbách dle údajů Českého statistického úřadu pro volby do Poslanecké sněmovny a Senátu.
16. Za jakých podmínek má Senát „kontrolní a stabilizující funkci“ a „plní roli vnitřní opozice v Parlamentu“?
čl. 33, 46 až 48 Ústavy
17. Kdy vzniká mandát? Jak je určení vzniku mandátu vázáno na ústavní charakteristiku státu?
čl. 2 odst. 1, 19 odst. 3 Ústavy
18. Získá-li mandát poslanec/senátor, který je trestně stíhán, jak lze zajistit řádný a nerušený výkon mandátu?
čl. 27 Ústavy
19. Které funkce (ne)může poslanec či senátor vykonávat? Který orgán rozhoduje o tom, zda neslučitelnost funkcí nastala? Kdy neslučitelnost funkcí nastává?
čl. 21, 22, 32, 82 odst. 3, 87 odst. 1 písm. f) Ústavy; zákon o střetu zájmů
20. Může poslanec kandidovat ve volbách do Senátu?
čl. 19 Ústavy
21. Co je obsahem mandátu zvoleného poslance/senátora?
čl. 41, 53 Ústavy; § 9 odst. 1 jednacího řádu Poslanecké sněmovny; § 11 až 12 jednacího řádu Senátu
22. Je-li politickou stranou, jejímž členem poslanec/senátor je, uzavřena koaliční smlouva o podpoře legislativního programu vlády, je poslanec/senátor vázán takovou smlouvou při výkonu mandátu? Lze takovou smlouvu považovat

za ústavně nekonformní, nemá-li být ve smyslu čl. 26 Ústavy vázán žádnými příkazy?

23. Co je imunita poslance/senátora? Jaký je účel ochrany výkonu funkce poslance/senátora? Které jednání poslance/senátora lze považovat za jednání, které je chráněno imunitou? Co je projev, za který nelze poslance/senátora trestně stíhat? Srovnajte úpravu imunity u jiných ústavních činitelů. Jaký je rozdíl mezi hmotněprávní a procesněprávní imunitou? Je vynětí (exempce) poslance/senátora porušením principu rovnosti?

čl. 27, 65 odst. 1, 86 odst. 1 Ústavy; čl. 1, 3 odst. 1 Listiny

24. Je-li poslanec/senátor pravomocně odsouzen pro trestný čin, zaniká jeho mandát? Může vykonávat mandát, je-li odsouzen k trestu odnětí svobody?

čl. 25 Ústavy

25. Jaká jednání poslance/senátora mohou být předmětem disciplinárního řízení? Může se poslanec/senátor domáhat ochrany proti rozhodnutí mandátového a imunitního výboru před soudem ve správním řízení?

§ 13 odst. 3 jednacího řádu Poslanecké sněmovny; § 14 odst. 3 jednacího řádu Senátu

26. Jaké jsou rozdíly ve skutečnostech, které vedou k zániku mandátu poslance na jedné straně a senátora na druhé straně?

čl. 16, 25, 35 Ústavy; čl. 10 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky

27. Zaniká mandát poslance/senátora, pokud zanikla politická strana, za kterou kandidoval ve volbách? Zaniká mandát poslance/senátora ještě na základě jiných skutečností než těch, které jsou uvedeny v Ústavě?

LEGISLATIVNÍ PROCES

Klíčové pojmy:

zákonodárná iniciativa; připomínkové řízení; čtení; stav legislativní nouze; právo veta

Klíčové prameny:

Ústava ČR; ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky; zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny; zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu; zákon č. 300/2017 Sb., o zásadách jednání a styku Poslanecké sněmovny a Senátu mezi sebou a navenek (stykový zákon); zákon č. 222/2016 Sb., o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv a o tvorbě právních předpisů vyhlášených ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv; Legislativní pravidla vlády

1. Uvedte, jaká většina a na základě jakého ustanovení ústavního pořádku je nutná k přijetí usnesení jedné, popř. každé, z komor, pokud se jedná o:
  - a) vyslovení souhlasu s návrhem zákona ve znění schváleném Senátem, tj. po přijetí pozměňovacích návrhů v Senátu a zpětném postoupení Poslanecké sněmovně;
  - b) vyslovení souhlasu s návrhem ústavního zákona;
  - c) vyslovení souhlasu s návrhem „běžného zákona“;
  - d) vyslovení souhlasu s ratifikací mezinárodní smlouvy podle čl. 10a Ústavy;
  - e) vyslovení souhlasu Senátu s přijetím zákonného opatření Senátu;
  - f) vyslovení souhlasu s návrhem zákona podle čl. 40 Ústavy;
  - g) vyslovení souhlasu s návrhem „běžného“ zákona ve znění postoupeném Senátu;
  - h) vyslovení souhlasu s ratifikací mezinárodní smlouvy podle čl. 10 Ústavy.
2. Vyhledejte, jaký právní předpis stanoví obsahové náležitosti návrhu zákona, a následně uveďte, jaké náležitosti musí návrh zákona splňovat.
3. Uvedte, který právní akt stanoví, jakým způsobem má být formulováno normativní znění zákona. Dále pak rámcově uveďte, zda daný dokument obsahuje též pravidla procesní povahy. Pokud ano, jaké procesy jsou regulovány?
4. Za použití Legislativních pravidel vlády odpovězte na následující otázky:
  - a) Jakou právní povahu mají Legislativní pravidla vlády?
  - b) Co znamená pojem věcný záměr zákona a kdy má být podle Legislativních pravidel vlády vypracován?

čl. 3 a násl. Legislativních pravidel vlády

5. V rámci připomínkového řízení může dojít ke vzniku tzv. rozporů. Kterému orgánu přísluší rozhodnutí o zásadních koncepčních rozporech?
čl. 5 odst. 10 Legislativních pravidel vlády
6. Uveďte, jakým způsobem se liší členění právního předpisu (s výjimkou novelty) a členění ústavního zákona.
čl. 26, 27 Legislativních pravidel vlády
7. Vyhledejte v jednacím řádu Poslanecké sněmovny ustanovení, která upravují zvláštní roli garančního výboru při projednávání návrhu zákona. Vysvětlete, v čem lze spatřovat systémový význam obsahu těchto ustanovení pro průběh legislativního procesu.
8. Standardní legislativní procedura obsahuje tři čtení návrhu zákona. Vysvětlete v obecné rovině, co je smyslem každého z těchto čtení, a dále uveďte, jak se liší proces završující každé z těchto čtení (zejm. s o ohledem na druhy rozhodnutí a postupů, kterými může být zakončeno).
9. Která ustanovení Ústavy upravují možné procesní kroky či situace, kterými může být naloženo s návrhem zákona v Senátu. Uveďte, o které možnosti se jedná a jaké mají důsledky pro legislativní osud návrhu zákona.
10. Vyhledejte, jaké náležitosti stanoví Ústava prezidentovi pro výkon práva veta. Jak se toto právo liší v případech přijímání ústavních návrhů zákonů?
11. Vysvětlete, jakým způsobem Ústava pracuje s požadavkem podpisu zákona ze strany prezidenta. Dále pak vyhledejte, jakým způsobem se vyvíjela ústavně-politická praxe podpisu prezidenta.
12. Vyhledejte v ústavním zákoně o bezpečnosti České republiky, jakým způsobem reguluje změnu parametrů legislativního procesu pro případ mimořádných stavů. V čem spočívají nejvýraznější odchylky?
13. Vysvětlete podstatu specifické legislativní procedury upravené v § 90 jednacího řádu Poslanecké sněmovny. Jaké jsou její základní procesní znaky? Chrání úprava § 90 jednacího řádu Poslanecké sněmovny postavení politických menšin?
14. Umožňuje ústavní pořádek přijímat legislativní akty zákonné síly v době rozpuštění Poslanecké sněmovny? Pokud ano, uveďte všechny procesní i obsahové odlišnosti, které jsou pro tento typ právních předpisů typické v porovnání se zákony.
15. Poslanecké sněmovně přísluší schvalovat zákon o státním rozpočtu. Vyhledejte v jednacím řádu Poslanecké sněmovny, jaké jsou základní parametry projednávání tohoto typu zákonů.

16. Uveďte s odkazem na relevantní ustanovení ústavního pořádku, vůči kterým typům zákonů lze považovat postavení komor za symetrické, tj. vyžadující schválení oběma komorami parlamentu.
17. Čl. 40 Ústavy obsahuje pojem „volební zákon“. Formulujte alespoň dva argumenty, na jejichž základě by bylo možné pod tento pojem podřadit nejen zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ale též další zákony do ostatních volebných zastupitelských orgánů.
18. V § 2 odst. 2 stykového zákona najdeme upravený institut tzv. člunku. Vysvětlete, co je jeho podstatou a vůči jakým typům zákonů je možné jej uplatnit.
19. Vyhleďte v Jednácím řádu Poslanecké sněmovny úpravu stavu legislativní nouze a identifikujte alespoň tři základní parametry projednání návrhu zákona ve zkráceném jednání ve stavu legislativní nouze, které považujete za klíčové pro urychlení legislativního procesu.
20. Uveďte, které druhy normativních a dále pak individuálních právních aktů jsou vyhlašovány ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv.
21. V nálezu Pl. ÚS 55/10 ze dne 1. 3. 2011 se Ústavní soud vyjádřil k problematice ústavních limitů pro využití stavu legislativní nouze, resp. pro projednání návrhu zákona ve zkráceném jednání ve stavu legislativní nouze. Odpovězte na základě uvedeného judikátu na následující otázky:
  - a) Ústavní soud uvádí, že pravidla legislativního procesu jsou uvedena v řadě různých pramenů (parlamentního) práva. Uveďte, jaké prameny má na mysli.
  - b) Postavení menšin v procesu parlamentní deliberace je chráněno demokratickým požadavkem na ochranu politických menšin a jako takové se projevuje řadou dílčích oprávnění parlamentních menšin. Uveďte, která práva parlamentní opozice uvádí Ústavní soud, popř. daný výčet doplňte o další práva.
  - c) Ústavní soud se v obecném smyslu vyjadřuje k problematice konfliktu principu vlády většiny a principu ochrany menšin, následně pak zasazuje do rámce tohoto konfliktu institut legislativní nouze. Jakým způsobem Ústavní soud konceptualizuje vliv tohoto institutu na fungování uvedených dvou ústavních principů?
  - d) Vysvětlete, jakým způsobem operuje Ústavní soud s čl. 8 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky, ve vztahu k hodnocení přípustných ústavních mezí využití institutu legislativní nouze.

- e) Uvedte, jakým způsobem jsou legislativně definovány materiální podmínky pro vyhlášení stavu legislativní nouze. Následně uvedte, jakým způsobem Ústavní soud limituje interpretaci možné šíře naplnění těchto podmínek, a to zejm. s ohledem na prvek „mimořádnosti“.
- f) Uvedte, pro jaký stěžejní důvod – související s principem ochrany menšin – musela vláda přistoupit ke zpětvzetí původních návrhů zákonů a k přijetí usnesení, jimiž navrhla jejich nové projednání ve stavu legislativní nouze ve zkráceném jednání. Jakým způsobem byl tento důvod vyhodnocen Ústavním soudem a s jakým důsledkem pro rozhodnutí v dané věci?

22. Porovnejte judikatorní závěry obsažené v nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 55/10 s následující judikaturou Ústavního soudu (zejména s nálezem ÚS sp. zn. Pl. ÚS 26/16 a nálezem ÚS sp. zn. Pl. ÚS 30/23).

23. Přiřaďte k následujícím krokům běžného legislativního procesu číslo indikující pořadí, v němž se běžně vyskytují v průběhu legislativního procesu, jakož i přiřaďte příslušné ustanovení jednacího řádu Poslanecké sněmovny upravující danou část procesu.

Ustanovení jednacího řádu Poslanecké sněmovny: § 87 odst. 1, § 88 odst. 1, § 90 odst. 1, § 90 odst. 7, § 94 odst. 1, § 94a odst. 1, § 95 odst. 2, § 94 odst. 4, § 95 odst. 3, § 97 odst. 1

	Pořadí v legislativním procesu	Ustanovení jednacího řádu Poslanecké sněmovny
Projednání návrhu zákona garančním výborem a zaujmutí stanoviska k pozměňovacím návrhům		
Vystoupení navrhovatele zákona v prvním čtení		
Přikázání návrhu zákona k projednání ve výborech		
Hlasování o pozměňovacích návrzích		
Podání návrhu na opakování druhého čtení		

Postoupení návrhu zákona organizačnímu výboru předsedou Sněmovny po jeho předložení předsedovi		
Zaslání návrhu zákona Senátu		
Předložení pozměňovacího návrhu v podrobné rozpravě druhého čtení		
Hlasování o návrhu na zamítnutí zákona		
Vyjádření vlády k návrhu zákona do 30 dnů od doručení žádosti o vyjádření		

PREZIDENT REPUBLIKY

Klíčové pojmy:

prezident republiky; hlava státu; výkonná moc; rozhodnutí prezidenta republiky; kontrasignace

Klíčové prameny:

Ústava ČR; ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky; ústavní zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky; zákon č. 114/1993 Sb., o Kanceláři prezidenta republiky; zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance; zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny; rozhodnutí prezidenta republiky č. 144/1993 Sb., o sjednávání mezinárodních smluv

1. Je-li dle čl. 67 odst. 1 Ústavy vláda vrcholným orgánem výkonné moci, jaké postavení v rámci moci výkonné má prezident republiky? Při odpovídání zvažte zejména, jaký vliv na postavení prezidenta má jeho neodpovědnost dle čl. 54 odst. 3 Ústavy a jakým způsobem se tento princip do výkonu úřadu prezidenta promítá.
2. Jak chápete pojem „nadstranický prezident“ ve spojitosti s úřadem prezidenta republiky? Může být prezident republiky členem politické strany?
nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/01 (spor o kontrasignaci rozhodnutí prezidenta republiky o jmenování guvernéra a viceguvernéra ČNB); ústavní zákon č. 71/2012 Sb.
3. Vyplývá z textu Ústavy prezidentovi povinnost jmenovat členem vlády jakoukoli osobu navrženou mu předsedou vlády? Upravuje tuto záležitost i jiný pramen práva? Pokud ano, který a jak?
4. Může prezident odvolat vládu proti její vůli? Pokud ano, za jakých okolností? Pokud ne, proč?
5. Vyžadují-li některá rozhodnutí prezidenta kontrasignaci, je kontrasignatář povinen je vždy kontrasignovat?
6. Podléhají veškeré akty prezidenta vydané při výkonu jeho pravomocí svěřených mu dle čl. 63 odst. 2 Ústavy kontrasignaci? Vysvětlete. Vycházejte nejen z principu neodpovědnosti prezidenta, ale přihlédněte i k argumentaci Ústavního soudu obsažené v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 43/93.
7. Prezident republiky, dle čl. 62 písm. k) Ústavy, jmenuje členy Bankovní rady České národní banky bez kontrasignace. Vztahuje se to i na jmenování guvernéra a viceguvernéru Bankovní rady dle § 6 odst. 2 zákona o České národní bance, ve spojitosti s čl. 63 odst. 2 Ústavy? Proč?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/01 (spor o kontrasignaci rozhodnutí prezidenta republiky o jmenování guvernéra a viceguvernéra ČNB)

8. Jmenuje prezident vedoucího Kanceláře prezidenta republiky s kontrassegnací nebo bez ní? Vysvětlete.

čl. 63 Ústavy; zákon o Kanceláři prezidenta republiky

9. Dle čl. 62 písm. i) Ústavy prezident republiky podepisuje zákony. Může se rozhodnout zákon nepodepsat? Pokud ano, za jakých podmínek? Pokud nikoli, proč?

§ 98 jednacího řádu Poslanecké sněmovny; náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 6/21

10. Nelze-li prezidenta po dobu výkonu jeho funkce zadržet, trestně stíhat ani stíhat pro přešůpek nebo jiný správní delikt dle čl. 65 odst. 1 Ústavy, znamená to, že prezident odpovídá za své činy občanskoprávně?

nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 3076/20

11. Jak byste, jako soudce Ústavního soudu, posoudil/a hypotetickou ústavní žalobu Senátu, k níž dala souhlas Poslanecká sněmovna, pro hrubé porušení Ústavy dle čl. 65 odst. 2 Ústavy ČR, jež Senát spatřuje v zatvřelosti prezidenta republiky při předkládání jmen potenciálních soudců Ústavního soudu, kdy prezident opakovaně předkládá jména osob, o nichž musí vědět, že jsou pro Senát politicky nepřijatelné a tím ohrožuje akceschopnost Ústavního soudu, jehož počet členů klesl na 11 soudců.

12. Při zhodnocení postavení prezidenta republiky v českém ústavním systému máte za to, že Česká republika je parlamentní republikou, nebo již republikou poloprezidentskou? Vysvětlete.

13. Je možné, aby se změnil obsah prezidentských pravomocí, aniž by se změnil text Ústavy ČR či jiného zákona a taková změna byla ústavně konformní? Vysvětlete.

14. Přečtete si následující hesla předvolebních programů prezidentských kandidátů a ke každému z nich najdete odpovídající ustanovení Ústavy, či jiného příslušného právního předpisu, dávající prezidentovi pravomoc realizovat daný slib, případně vysvětlete, zdali prezident má jiné, mimoústavní, možnosti naplnění těchto cílů:

a) „*Česká republika především*“ – Jako prezident budu do posledního dechu hájit zájmy České republiky v Evropské unii i jinde ve světě (...), využiji svoje zkušenosti a kontakty se světovými státníky i jazykové znalosti k podpoře naší země i našich firem.

b) „*Inovativní ekonomika s vyšší přidanou hodnotou*“ – Jako prezident budu usilovat o přeměnu státu z byrokratického kolosu na podporu a zázemí pro firmy a také na perspektivního zaměstnavatele.

- c) „*Nezávislá a efektivní energetika*“ – Na domácí scéně budu moderovat debatu o výběru a přípravě lokalit pro umístění malých modulárních reaktorů. Jednat o tom budu i s dodavateli této technologie v zahraničí. Budu prosazovat potřebné změny zákonů, které jejich rozvoj umožní.
- d) „*Respekt k Ústavě*“ – Ústavu republiky budu respektovat a aktivně přistupovat ke všem povinnostem, které z ní pro prezidenta vyplývají. Nebudu usilovat o její změnu a nebudu jí vykládat účelově.
- e) „*Pražský hrad pro lidi*“ – Pražský hrad bude otevřený všem lidem bez omezení.
- f) „*Vzdělání jako celoživotní proces*“ – Povedu politiky k vytvoření systému pro výměnu zkušeností úspěšné praxe mezi českými školami i se zahraničními partnery a k podpoře mimořádných talentů a výuky založené na individuálním přístupu.

VLÁDA A DALŠÍ ORGÁNY MOCI VÝKONNÉ

Klíčové pojmy:

vláda; vrcholný orgán výkonné moci; prezident republiky; ministerstva; ústřední správní úřady; státní správa a samospráva; dělba moci; výhrada zákona; zákon; nařízení; vyhláška; podzákonná normotvorba; usnesení vlády; prezidentský systém; polo-prezidentský systém; parlamentní systém; předseda vlády; postavení předsedy vlády; sestavení vlády; jmenování a odvolávání členů vlády; postavení členů vlády; vyslovení důvěry a nedůvěry vládě; demise vlády; postavení vlády v demisi; státní služba

Klíčové prameny:

Ústava ČR; ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky; zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky; zákon č. 500/2004 Sb., správní řád; zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny; zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu; zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu; zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů; zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

1. Vláda na svém jednání dne AA. BB. CCCC přijala jednomyslně nařízení, jímž stanovila, že určitá působnost Ministerstva zahraničních věcí bude s účinností ode dne DD. EE. FFFF vykonávána Ministerstvem průmyslu a obchodu. Je tento postup ústavně konformní? Odůvodněte za pomoci odkazů na konkrétní ustanovení Ústavy.
2. Vláda je podle čl. 67 odst. 1 Ústavy vrcholným orgánem výkonné moci.
  - a) Co toto ustanovení znamená a jak se projevuje v praxi? Vysvětlete.
čl. 62 a 63 Ústavy; náleze ÚS sp. zn. Pl. ÚS 9/94
  - b) Jak se postavení vlády jako vrcholného orgánu výkonné moci projevuje v zákoně č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kompetenční zákon“)?
část třetí kompetenčního zákona
  - c) Liší se nějak postavení vlády vůči ústředním orgánům státní správy podle § 1 a podle § 2 kompetenčního zákona, popřípadě vůči některým „dalším ústředním orgánům státní správy“ podle § 2 kompetenčního zákona? Z čeho by mohlo vyplývat odlišné postavení některých jiných dalších ústředních orgánů státní správy?
část třetí kompetenčního zákona; zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů; zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě

3. Uvažte situaci, kdy Ministerstvo zdravotnictví bylo zákonem zmocněno, aby vydalo vyhlášku, kterou stanoví odborná kritéria a další náležitosti pro poskytování lázeňské léčebné rehabilitační péče. Někteří vládní kolegové ministra zdravotnictví z jiných politických stran se s obsahem návrhu vyhlášky seznámí a neztotožňují se s ním. Koaliční vláda následně z jejich popudu před vydáním vyhlášky přijme nařízení, kterým příslušnou oblast regulace upraví, a to s odkazem na čl. 78 Ústavy, podle něhož je vláda k „provedení zákona a v jeho mezích [...] oprávněna vydávat nařízení“. Je tento postup ústavně konformní?
4. Představte si situaci, kdy Ministerstvo zdravotnictví na základě zákonného zmocnění vydalo k provedení zákona vyhlášku. Následně bylo prostřednictvím novely uvedeného zákona zmocňovací ustanovení zrušeno, aniž došlo ke zrušení příslušné vyhlášky. Je vyhláška i po nabytí účinnosti novely uvedeného zákona platná? Mají ji soudy ve své činnosti aplikovat?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 52/03

5. Dne XX. YY. ZZZZ vyslovila Poslanecká sněmovna dle čl. 72 Ústavy nedůvěru vládě, jež následně podala demisi, kterou prezident přijal (viz k tomu čl. 73 Ústavy). Současně ji v souladu s čl. 62 písm. d) Ústavy pověřil vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády. Je vláda v demisi ve výkonu svých pravomocí omezena? Jak případně? Argumentujte s odkazem na konkrétní ustanovení Ústavy.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 6/07

6. Vládě přísluší podstatná role při tvorbě zákonů. Dle Ústavy je oprávněna navrhovat zákony (čl. 41 odst. 2), vyjadřovat se k návrhům zákonů předloženým jinými oprávněnými osobami a orgány (čl. 44 odst. 1), její členové mají právo účastnit se schůzí obou komor Parlamentu ČR, jejich výborů a komisí (čl. 38 odst. 1) atd. V některých případech dokonce vláda disponuje výlučnou zákonodárnou iniciativou (čl. 42 odst. 1). Další významný způsob, jak vláda ovlivňuje podobu primární legislativy v ČR, představuje její zapojení do tvorby práva EU, na něž se vnitrostátní právo adaptuje (nařízení) nebo jež transponuje (směrnice). Jak byste tuto činnost vlády zhodnotili optikou jejího souladu s ústavně zakotveným principem dělby moci? Posoudili byste věc v prezidentském systému jinak než v systému parlamentním? Proč? Při formulaci odpovědi vyjděte z úvahy o dělbě moci a formě vlády obecně a v ČR.
7. Má Parlament ČR v oblasti vztahu k vládě a jejímu působení v záležitostech Evropské unie k dispozici nějaké specificky upravené nástroje, jimiž může činnost vlády ovlivnit? Jaké případně?

část patnáctá A jednacího řádu Poslanecké sněmovny; část dvanáctá jednacího řádu Senátu

8. Parlament ČR uprostřed neutuchající pandemické krize potřebnými většinami v souladu se všemi procedurálními pravidly přijal a prezident podepsal ústavní zákon, kterým se vláda zmocňuje k tomu, aby až do překonání krize, nejdéle však po dobu dvou let, vydávala v nezbytném rozsahu nařízení s mocí zákona za účelem překonání krize. Je tento postup ústavně konformní? Odůvodněte.

Ústava; ústavní zákon o bezpečnosti České republiky; část dvanáctá jednacího řádu Poslanecké sněmovny; nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 27/09 (kauza Melčák)

9. Předpokládejme, že člen vlády nezastává žádnou jinou veřejnou funkci. V jakém rozsahu se na něj vztahuje imunita, resp. indemnita ústavních činitelů? Odůvodněte pomocí odkazů na ustanovení Ústavy a metod právní argumentace.
10. Představte si situaci, že vládní návrh zákona nejspíše v důsledku poslaneckých pozměňovacích návrhů dozná takových změn, že nebude pro vládu akceptovatelný v té podobě, v níž bude (pravděpodobně) Poslaneckou sněmovnou schválen. Jaké právní možnosti řešení situace má vláda k dispozici, odhlédneme-li od práva účastnit se jednání o zákoně a obhajovat vládou navržené znění? Jak může vláda zamezit přijetí zákona?

část dvanáctá jednacího řádu Poslanecké sněmovny

11. Uvažte situaci, kdy po proběhlých volbách do Poslanecké sněmovny prezident jmenoval předsedou vlády předsedu politické strany, která nezískala ve volbách největší počet mandátů ani hlasů. Je tento postup ústavně konformní? Má prezident republiky povinnost jmenovat předsedou vlády předsedu vítězné politické strany? Či je věc na jeho uvážení? Nebo platí nějaká jiná varianta? Mohla by se Vaše odpověď smysluplně lišit v roce 1996 a v roce 2017? Proč případně, třebaže text dotčených ustanovení Ústavy nedoznal změn?
12. Posuďte níže uvedený zákon z hlediska jeho souladu s ústavním pořádkem. Není-li dle Vašeho názoru ústavně konformní, uveďte, s jakými ustanoveními Ústavy je v rozporu, potažmo s jakými principy. Při formulování odpovědi vyjděte z úvahy o principu dělby moci a o institutu výhrady zákona a využijte relevantní ustanovení Ústavy, Listiny a judikaturu Ústavního soudu.

Ústava; Listina; nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 35/95, Pl. ÚS 45/2000, Pl. ÚS 13/12, Pl. ÚS 19/14

„ZÁKON
ze dne AA. BB. CCCC
o bankách
Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

**ČÁST PRVNÍ
ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ**

§ 1

Tento zákon upravuje některé vztahy související se vznikem, podnikáním a zánikem bank se sídlem na území České republiky.

§ 2

Bankami se rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které

- a) přijímají vklady od veřejnosti a*
  - b) poskytují úvěry*
- a mají k výkonu činnosti podle písmen a) a b) bankovní licenci (dále jen „licence“).
Bez licence nesmí nikdo přijímat vklady od veřejnosti.*

**ČÁST DRUHÁ
PRAVIDLA ČINNOSTI BANK A DOHLED NAD NIMI**

§ 3

Podmínku pro udělení licence tvoří

- a) splacení základního kapitálu v plné výši,*
- b) průhledný a nezávadný původ základního kapitálu,*
- c) důvěryhodnost a odborná způsobilost osoby, které má být licence udělena,*
- d) technické a organizační předpoklady pro výkon navrhovaných činností banky.*

§ 4

Zřizuje se Fond pojištění vkladů (dále jen „Fond“).

§ 5

- (1) Činnost bank podléhá dohledu vykonávanému Českou národní bankou.*
- (2) Česká národní banka rozhoduje o*
  - a) udělení licence a jejím odnětí a*
  - b) uložení opatření k nápravě nebo pokuty za porušení povinností vyplývajících z příslušných právních předpisů.*

§ 6

Licence zaniká dnem,

- a) kterým nabývá právní moci rozhodnutí o odnětí licence,*
- b) ke kterému se banka zrušuje, pokud se zrušuje s likvidací,*
- c) od kterého podle rozhodnutí valné hromady dosavadní banka nadále nebude vykonávat činnost, ke které je třeba licence.*

§ 7

Vláda v souladu s článkem 78 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších změn, nařízením stanoví

- a) další činnosti kromě činností uvedených v § 2 písmenech a) a b), jež smí banka na základě bankovní licence vykonávat, má-li je povoleny v jí udělené licenci,*
- b) pravidla pro činnost bank a další jejich povinnosti,*
- c) minimální výši základního kapitálu podle § 3 písmeno a),*
- d) požadavky na průhledný a nezávadný původ základního kapitálu podle § 3 písmeno b),*
- e) požadavky na důvěryhodnost a odbornou způsobilost osob ve vedoucím orgánu podle § 3 písmeno c),*
- f) požadavky na technické a organizační předpoklady pro výkon navrhovaných činností banky podle § 3 písmeno d),*
- g) nástroje pro výkon dohledu podle § 5 odst. 1,*
- h) přestupky, předpoklady pro odnětí licence, pokuty a opatření k nápravě,*
- i) podrobnosti fungování Fondu pojištění vkladů a výpočtu výše příspěvků bank do něj.*

ČÁST TŘETÍ **ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ**

§ 8

Tento zákon nabývá účinnosti dnem DD. EE. FFFF.“

ÚSTAVNÍ SOUD

Klíčové pojmy:

Ústavní soud; plénum Ústavního soudu; senát Ústavního soudu; nález; usnesení; stanovisko; výrok; odůvodnění; nosné důvody rozhodnutí; ratio decidendi; obiter dictum; kasační závaznost rozhodnutí; (kvazi)precedenční závaznost rozhodnutí; referenční rámec; ochrana ústavnosti

Klíčové prameny:

Ústava ČR; zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

1. Porovnejte ústavní vymezení úlohy Ústavního soudu a obecných soudů.
2. Je Ústavní soud při svém rozhodování vázán i běžnými (podústavními) zákony?
3. Je ústavně přípustné, aby běžný (podústavní) zákon odňal pravomoc Ústavnímu soudu? Je naopak přípustné jeho kompetence takovým zákonem rozšířit?
4. Může Ústavní soud podrobit ústavnímu přezkumu zákon o Ústavním soudu, resp. jeho jednotlivá ustanovení?

čl. 88 Ústavy; usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 23/13-2

5. Která část nálezu Ústavního soudu je závazná ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy? Kdo je myšlen „*všemi orgány a osobami*“? Co tato závaznost pro orgány a osoby znamená?
6. Mohou se soudci obecných soudů odchýlit od nálezu Ústavního soudu? Kdy a proč?

nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 301/05 (body 55–72)

7. Je Ústavní soud vázán vlastním právním názorem vysloveným a) v nálezu, b) v usnesení? Může Ústavní soud překonat svůj právní názor vyslovený a) v nálezu, b) v usnesení? Pokud ano, jakým postupem?

§ 13 a 23 zákona o Ústavním soudu

8. V jakých případech rozhoduje Ústavní soud nálezem a v jakých (typových) případech usnesením?

§ 54 odst. 1 ve spojení s § 43 zákona o Ústavním soudu

9. Čl. 83 Ústavy stanoví, že je Ústavní soud soudním orgánem ochrany ústavnosti. Znamená to, že jiné orgány veřejné moci ústavnost nemají chránit? Má toto ustanovení pro Ústavní soud nějaký význam v rovině interpretace rozsahu jeho působnosti?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 27/09 (Melčák)

10. Může někdy o ústavních stížnostech rozhodovat plénum namísto senátu? Kdy?

§ 11 odst. 2 zákona o Ústavním soudu a sdělení ÚS č. 52/2014 Sb.

11. Počítá se do podmínky desetiletého výkonu právního povolání dle čl. 84 odst. 3 Ústavy i činnost v povolání, pro které není třeba složení některé z tzv. profesních zkoušek (advokátní zkouška, odborná justiční zkouška, závěrečná zkouška podle zákona o státním zastupitelství, exekutorská zkouška, notářská zkouška)? Pokud ano, která povolání ji mohou naplnit? Proč?

12. Poskytuje právní řád definici pojmu „bezúhonný“ jako kvalifikační podmínky pro jmenování soudcem Ústavního soudu dle čl. 84 odst. 3 Ústavy? Jaké požadavky na příslušnou osobu z této podmínky plynou?

13. Ústavní soud je potřeba doplnit o nové soudce. Prezident republiky si tak dne 4. 1. 2023 vyžádal souhlas Senátu se jmenováním 4 nových soudců: Františka Vejry, Jaroslava Obuvníka, Eduarda Nováka a Filipa Krále. Senát projednal návrh na první tři soudce dne 6. 3. 2023; souhlas se jmenováním Františka Vejry a Jaroslava Obuvníka přijal, souhlas se jmenováním Eduarda Nováka však odepřel. Návrh na jmenování Filipa Krále projednal Senát dne 8. 3. 2023 a též jej zamítl. Ceremoniál složení slibu soudce Ústavního soudu je naplánován na 10. 3. 2023. Na slavnostní skládání slibu soudce Ústavního soudu se dostavil František Vejr, Jaroslav Obuvník a Eduard Novák.

- a) Kdo může být jmenován soudcem Ústavního soudu? Posuďte s odkazy na příslušná ustanovení právních předpisů.
- b) Jaroslav Obuvník složil slib bez dalšího, zatímco František Vejr po přečtení slibu vedoucím Kanceláře prezidenta republiky prohlásil při podání ruky prezidentu republiky, že přirozená práva člověka jsou jedna velká fraška nedůstojná profesora právní teorie, jímž je, a proto se bude řídit pouze ústavními zákony. Prezidenta republiky tato událost sice trochu zaskočila, ale nakonec se usmál, pokývl hlavou a po pronesení bonmotu „*to jste celí vy, normativisté*“ podal Vejrovi ruku. Kdo se platně ujal funkce soudce Ústavního soudu? Posuďte s odkazy na příslušná ustanovení právních předpisů.
- c) Rok po slavnostním ceremoniału vyšlo najevo, že soudce Obuvník, vedle soudcovské činnosti, investoval všechny své úspory do kryptoměn a snaží se s nimi spekulovat na růst jejich ceny. Vedle toho si přivydělává prodejem svačin zaměstnancům Ústavního soudu. Předsedovi Ústavního soudu Jonáši Novákovi se Obuvníková činnost příliš nezdá, proto by ji chtěl nechat prověřit. Jakým způsobem lze prověřit Obuvníkovu činnost? Posuďte s odkazy na příslušná ustanovení právních předpisů.

ŘÍZENÍ PŘED ÚSTAVNÍM SOUDEM

Klíčové pojmy:

Ústavní soud; řízení před Ústavním soudem; ústavní stížnost; plénum; soudce zpravodaj; zrušení zákona Ústavním soudem

Klíčové prameny:

Ústava ČR; zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

1. Jaký zákon upravuje řízení před Ústavním soudem? Jaké jiné procesní normy upravují řízení před Ústavním soudem?

čl. 88 Ústavy

2. Jakou povahu má tento zákon? Je něčím specifický?

3. Jaká řízení probíhají před Ústavním soudem?

§ 27 až 125 zákona o Ústavním soudu

4. Kdo může být účastníkem řízení a kdo vedlejším účastníkem řízení před Ústavním soudem? Je rozdíl v právech účastníka a vedlejšího účastníka řízení? Pokud ano, jaký?

§ 28 a násl. zákona o Ústavním soudu

5. Jaká je v řízení před Ústavním soudcem úloha soudce zpravodaje? Jakým způsobem se určuje soudce zpravodaj? Jaký je význam určování soudců zpravodajů?

§ 40 a násl. zákona o Ústavním soudu

6. V jakých případech a jakou formou může o věci rozhodnout sám soudce zpravodaj?

§ 42 a násl. zákona o Ústavním soudu

7. Co se rozumí zjevnou neopodstatněností a za jakých podmínek může Ústavní soud vydat rozhodnutí s tímto odůvodněním?

§ 43 zákona o Ústavním soudu; nálezy ÚS sp. zn. II. ÚS 2050/21

8. Kdo a za jakých podmínek je oprávněn podat návrh na zrušení zákona?

§ 64 zákona o Ústavním soudu

9. Kdo a za jakých podmínek je oprávněn podat návrh na zrušení jiného právního předpisu?

§ 64 zákona o Ústavním soudu

10. Za jakých okolností a za jakých podmínek může obecný soud podat návrh na zrušení právního předpisu Ústavním soudem?

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 44/21, část VII a Pl. ÚS 11/10, část V

11. V případě, že Ústavní soud shledá zákon či jeho jednotlivá ustanovení v rozporu s ústavním pořádkem, rozhodne nálezem. Co Ústavní soud v nálezu určí? Z jakého důvodu a kde je nález po svém vyhlášení Ústavním soudem publikován? Jaké jsou právní následky nálezu?
§ 57 a 70 zákona o Ústavním soudu
12. Je možné, aby Ústavní soud přezkoumal ústavnost zákona, který pozbyl platnosti před doručením návrhu Ústavnímu soudu?
§ 66 zákona o Ústavním soudu; nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 38/06 a Pl. ÚS 10/15
13. Má Ústavní soud možnost přezkoumat mezery v právní úpravě?
nálezy ÚS sp. zn. II. ÚS 3845/19, IV. ÚS 2326/16 a Pl. ÚS 16/99
14. Čím se liší referenční rámec přezkumu ústavní stížnosti a ústavní stížnosti podané zastupitelstvem obce nebo vyššího územního samosprávného celku?
§ 72 a násl. zákona o Ústavním soudu
15. Proti čemu je možné ústavní stížností brojit?
§ 72 zákona o Ústavním soudu
16. Jaké jsou podmínky přípustnosti ústavní stížnosti?
17. Kdy je podání ústavní stížnosti nepřípustné? Jsou z tohoto pravidla možné nějaké výjimky? Pokud ano, napadají Vás nějaké? Zkuste výjimky z tohoto pravidla vyhledat v judikatuře Ústavního soudu.
nález ÚS sp. zn. III. ÚS 272/13; stanovisko pléna ÚS sp. zn. Pl. ÚS-st. 42/15
18. Jaké právní následky může mít rozhodnutí Ústavního soudu pro stěžovatele?
§ 82 zákona o Ústavním soudu
19. Jak může Ústavní soud o ústavní stížnosti rozhodnout?
§ 75 a násl. zákona o Ústavním soudu
20. Jaké jsou náležitosti ústavní stížnosti?
§ 34, 72 zákona o Ústavním soudu
21. Pan Alois Novák by chtěl v obci Libovice, v níž je starostou, nechat postavit fotbalový stadion. Se souhlasem zastupitelstva obce nechal vypsát veřejnou zakázku, se kterou jsou ale neustále nějaké problémy, přicházejí různé stížnosti od obyvatel obce i možných dodavatelů, kteří si stěžují na kvalitu výběrového řízení. Jednoho dne se pan Alois Novák naštve a podá Ústavnímu soudu návrh na zrušení zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Jak bude Ústavní soud postupovat?

22. Paní Červené byl dne 21. června 2022 doručen rozsudek Krajského soudu v Plzni, kterým byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Rokycanech týkající se svěřeni jejich dětí do péče jejich otce, exmanžela paní Červené. Paní Červená má za to, že rozsudky byla porušena její základní práva. V průběhu července 2022 zaslala na Ústavní soud dopis se žádostí o zrušení rozsudku Krajského soudu v Plzni.
- Udělala paní Červená nějaké chyby? Pokud ano, jaké?
  - Jak bude Ústavní soud postupovat?
  - Uvažme situaci, že by ústavní stížnost byla bezvadná, paní Červená by však žádala Ústavní soud o svěřeni dětí do své péče. Jak by Ústavní soud rozhodl v tomto případě?
23. Skupina 45 poslanců podala dne 15. ledna 2024 Ústavnímu soudu návrh na zrušení § 15 stávajícího zákona o rybaření. Dosavadní zákon o rybaření má ode dne 1. července 2024 nahradit nový zákon o rybách a rybaření. Jak Ústavní soud o návrhu skupiny poslanců rozhodne:
- pokud by rozhodoval dne 15. června 2024?
  - pokud by rozhodoval dne 15. července 2024?
  - Jak by postupoval Ústavní soud v případě, že by návrh na zrušení § 15 zákona o rybaření podal obecný soud?
  - Jak by Ústavní soud postupoval, kdyby nový zákon obsahoval ustanovení ve stejném znění jako předchozí zákon?
24. Ústavní soud vydal dne 15. ledna 2023 nález, kterým vyhověl stěžovateli v typově podobném případě, jaký právě řešíte Vy sami. V návaznosti na tento nález podáváte 30. ledna 2023 ústavní stížnost. Dne 20. února 2023 plénum Ústavního soudu vydalo stanovisko, v němž se odchyluje od právního názoru vysloveného v původním senátním nálezu.
- K čemu stanovisko pléna slouží? Je právní názor vyslovený ve stanovisku závazný?
  - Je stanovisko pléna Ústavního soudu závazné pro senát, který bude rozhodovat o Vámi podané ústavní stížnosti?
  - Je možné stanovisko pléna Ústavního soudu změnit?
- nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 2514/22*
25. V Polsku přestala výkonná moc vydávat ve sbírce zákonů nálezy polského Ústavního soudu. Představte si tuto situaci v České republice: Co by se stalo? Jaké by byly následky, kdyby nálezy nebyly vydány ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv?

OBCENÉ SOUDNICTVÍ

Klíčové pojmy:

soud; soudce; nezávislost; soudní správa; výkon soudnictví

Klíčové prameny:

Ústava ČR; zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů (zákon o soudech a soudcích); zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů; zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; vyhláška č. 516/2021 Sb., o odborné justiční zkoušce, výběru a odborné přípravě justičních kandidátů, výběru uchazečů na funkci soudce, výběru předsedů soudů; zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu; zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

1. Jaký je rozdíl mezi soudním a správním orgánem (definice správního orgánu viz § 4 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb.) z funkčního hlediska? Jaká je povaha soudní činnosti, resp. co konkrétně činí soud soudem a správní orgán správním orgánem? Jaký je rozdíl mezi právním postavením soudce a postavením státního úředníka?

čl. 90 Ústavy; část druhá zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě; hlava II zákona o soudech a soudcích; § 4 odst. 1 soudního řádu správního; čl. 82 a 93 Ústavy

2. V čem se odlišují princip soudcovské nezávislosti a soudcovské nestrannosti a jakými konkrétními instituty jsou oba principy v právním řádu uskutečněny? Liší se smysl těchto institutů? Pokud ano, v čem? Jak se od sebe liší nezávislost soudů a nezávislost soudců? Lze spatřit odlišnost v postavení nezávislého soudu a tzv. nezávislého správního úřadu? Je přípustné, aby konkrétní případ rozhodoval soudce, který má zjevnou vazbu na některou ze stran sporu? Jakým způsobem lze tomuto případně předejít?

čl. 81, 82, 96 Ústavy; hlava II zákona o soudech a soudcích; § 14 až 17 občanského soudního řádu; Pouperová, O. Nezávislé správní úřady, In: Správní právo, č. 4, 2014, s. 209–226

3. Čl. 91 odst. 1 Ústavy uvádí základní strukturu obecných soudů. Z jakých soudů se tato struktura skládá a jaké jsou mezi nimi vztahy z pohledu státní organizace? Lze v právním řádu najít další orgány soudního typu a jedná se o ústavně pověřené mimořádné soudy?

čl. 91 odst. 1 Ústavy; hlava II zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů; zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů; nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 33/09; rozhodnutí NSS č. j. 11 Kse 4/2009-111

4. Je soudce vázán podzákonými právními předpisy (tj. primárně nařízeními a vyhláškami)? Jak by měl soudce postupovat, pokud při řešení případu má aplikovat podzákoný právní předpis, který mu přijde nevhodný (ale ne nezákonný)? Jaký je správný postup soudce, pokud zjistí, že zákon, který by měl být užit při řešení případu, je protiústavní? Odlišoval by se tento postup od situace, kdy by nezákonná či protiústavní byla mezinárodní smlouva aplikovatelná na základě čl. 10 Ústavy?

čl. 10 a 95 Ústavy ČR; náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (konkursní nález)

5. Kárná řízení se soudci dle zákona č. 7/2002 Sb. jsou koncipována jako jednoinstanční. Je tato jednoinstančnost ústavně konformní?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 33/09

6. Bylo by možné považovat kárný soud za „*nestranný a nezávislý*“, i kdyby byl složen většinou z nesoudců (oproti dnešní paritě)? Je možno považovat kárný senát za soud rozhodující ve správním soudnictví ve smyslu zákona č. 150/2002 Sb., když ve světle rozhodnutí NSS č. j. 11 Kseo 4/2009-111 u něj není možné sjednocování judikatury prostřednictvím rozhodnutí rozšířeného senátu NSS?

hlava I soudního řádu správního; rozhodnutí NSS č. j. 11 Kseo 4/2009-111

7. V čem lze spatřit hlavní odlišnosti mezi rozhodovací činností soudů a činností v rámci státní správy soudů? Vychází z odlišných ústavních předpokladů? Pokud ano, jakých? Uveďte, jaké jsou orgány státní správy soudů a jaké jsou jejich zákonem předpokládané úkoly.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 18/06; hlava III zákona o soudech a soudcích; čl. 95 Ústavy; část první, hlava první občanského soudního řádu

8. Jakou formou je uskutečněno právo na zákonného soudce tak, aby nedocházelo k arbitrárnímu přidělování případů jednotlivým soudcům? Je možné, aby předseda soudu nebo předseda senátu rozděloval případy mezi jednotlivé soudce / členy senátu?

čl. 38 odst. 1 Listiny; hlava I, díl 1, oddíl 6 zákona o soudech a soudcích

9. V zákonu o soudech i soudcích i v soudním řádu správním je zakotven institut soudcovských rad. V čem se tyto soudcovské rady odlišují od nejvyšších soudních rad známých ze zahraničí (existuje řada příkladů takových systémů, za příklad lze přijmout úpravu Slovenska). Bylo by vhodné v českém právním řádu zakotvit obdobný orgán? Jaké dopady na systém státní správy soudů by zavedení takového orgánu mělo, resp. které ústavní hodnoty by tím byly posíleny, a které naopak oslabeny?

hlava I, díl 2 zákona o soudech a soudcích; čl. 141a ústavního zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky

10. Soudní funkcionáři (tj. předsedové a místopředsedové soudů) jsou jmenováni na časově omezená funkční období. Které orgány působí při jejich jmenování? Jak dlouhá jsou tato funkční období a které ústavněprávní problémy shledává Ústavní soud u případného opakovaného jmenování soudního funkcionáře do totožné funkce, kterou již vykonával v uplynulém funkčním období?

hlava II, díl 4 zákona o soudech a soudcích; § 13 soudního řádu správního; nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 39/08

11. Je proces jmenování předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu shodný? Jaké jsou případné odlišnosti a jejich potenciální dopady? Jaký je režim jmenování místopředsedů Nejvyššího soudu a soudci kterých soudů mohou být jmenováni do funkce předsedy či místopředsedy Nejvyššího soudu?

čl. 62 Ústavy; § 102 zákona o soudech a soudcích; § 13 soudního řádu správního; nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 87/06

12. Ústava i zákon o soudech a soudcích a zákon o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů zakotvují účast jak profesionálních, tak laických soudců na rozhodovací činnosti soudů. Kde právní řád zapojení těchto laických soudců stanoví a z jakých důvodů tak činí? Lze si představit odlišné formy zapojení laiků do rozhodovací činnosti? Pokud ano, jaké?

hlava II zákona o soudech a soudcích; zákon č. 121/1873 ř. z.; čl. 94 odst. 2 Ústavy

13. Jaká je procedura ustanovování přísedících a jak dlouhé je jejich funkční období? Lze shledat rozdíly v garancích soudcovské nezávislosti u soudců a přísedících?

čl. 82 a čl. 94 odst. 2 Ústavy; hlava II, díl 1, oddíl 2 a díl 2, oddíly 1 a 2 zákona o soudech a soudcích

14. Jaké obecné požadavky na právní ochranu postavení soudních funkcionářů klade Ústavní soud? Bylo by ve světle těchto garancí možné, aby předseda soudu pověřil určitého soudce výkonem funkce místopředsedy soudu bez časového omezení?

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 7/02, Pl. ÚS 18/06, Pl. ÚS 39/08; rozhodnutí NSS č. j. 11 Kss 6/2022-109; § 121 odst. 5 zákona o soudech a soudcích

15. Jakou formou se stanovuje výše soudcovského platu a jak se odlišuje od mechanismu stanovení výše platu ostatních veřejných zaměstnanců? Jaké jsou meze pro snižování soudcovských platů, popř. pozastavení jejich růstu?

V odpovědi zvažte porovnání s Ústavou USA (viz Article III Section 1: „*The judicial Power of the United States, shall be vested in one supreme Court, and in such inferior Courts as the Congress may from time to time ordain and establish. The Judges, both of the supreme and inferior Courts, shall hold their Offices during good Behaviour, and shall, at stated Times, receive for their Services, a Compensation, which shall not be diminished during their Continuance in Office.*“).

§ 3 odst. 3 a § 28 zákona o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu; sdělení č. 392/2022 Sb., sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí o vyhlášení výše platové základny pro určení platu státních zástupců; nařízení vlády č. 341/2017 Sb., nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě; nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 5/24, Pl. ÚS 4/23, Pl. ÚS 15/22, Pl. ÚS 28/13, Pl. ÚS 33/11 a Pl. ÚS 13/08

16. Mají soudci povinnost soustavného vzdělávání ve funkci? Pokud ano, v čem se tato povinnost projevuje? Lze soudci přikázat, aby absolvoval určité kurzy u Justiční akademie v zájmu zvýšení jeho kvalifikace (zejména má-li v některých oblastech mezery ve znalostech)? Jak k této otázce přistupuje Ústavní soud?

§ 82 zákona o soudech a soudcích; nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 7/02

17. Existuje systém hodnocení kvality soudců při výkonu jejich soudcovské činnosti? Lze případně na tomto základě soudce, jehož práce je opakovaně shledávána nekvalitní, zbavit funkce soudce? Co by bylo nutné v právu změnit, aby toto případně možné bylo, a jak k této otázce přistupuje Ústavní soud?

hlava III, díl 5 zákona o soudech a soudcích (ve znění účinném do 5. 8. 2002; Pl. ÚS 7/02, č. 349/2002 Sb.)

18. Mají soudci právo na stávkou nebo na výkon shromažďovacího práva?

čl. 44 Listiny

19. Jaká jsou pravidla pro přidělování a limity pro překládání soudců? Počítá se za přeložení soudce, pakliže je převeden na jinou agendu u stejného soudu či k jiné soudní pobočce téhož soudu?

čl. 82 odst. 2 Ústavy; hlava II, díl 1 oddíl 3 a 4 zákona o soudech a soudcích; rozsudek NSS č. j. 6 As 22/2022-58

20. Výběr nových adeptů na volná soudcovská místa aktuálně probíhá v režii výběrových řízení dle zákona o soudech a soudcích a vyhlášky č. 516/2021 Sb. Jakou roli ve výběru nových soudců hraje prezident republiky? Smí přezkoumávat vládou navržené adepty a případně odepřít jejich jmenování? Svou odpověď

srovnajte s rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ans 9/2007-197. Jsou závěry tohoto rozsudku dnes stále platné?

čl. 63 Ústavy; § 63, 116–117a zákona o soudech a soudcích; hlava III vyhlášky o odborné justiční zkoušce, výběru a odborné přípravě justičních kandidátů, výběru uchazečů na funkci soudce, výběru předsedů soudů; rozsudek NSS č. j. 4 Ans 9/2007-197

21. Ve světě je možno vysledovat několik modelů výběru soudců (1. ze strany orgánů exekutivy, 2. čistě v návaznosti na výsledky justičních (nebo jiných státních) zkoušek, 3. nezávislým orgánem složeným ze zástupců vícero složek moci, 4. nezávislým orgánem složeným výlučně ze soudců, 5. volbou občanů). Kterému systému je český systém nejbližší a měl by se případně inspirovat jiným existujícím systémem? Pokud ano, jak?

§ 116–117a zákona o soudech a soudcích; hlava III vyhlášky o odborné justiční zkoušce, výběru a odborné přípravě justičních kandidátů, výběru uchazečů na funkci soudce, výběru předsedů soudů

22. Kdo jsou kárnými navrhovateli a členy kárného soudu dle zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů? Jak byste postupovali, pokud byste pojali podezření, že si soudce v řízení, ve kterém vystupujete jako účastníci, počíná takovým způsobem, který zakládá podezření ze spáchání kárného deliktu?

hlava III, díl 6 zákona o soudech a soudcích; § 8 odst. 2 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů; § 42 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

23. Jaké normy jsou rozhodné pro posouzení vzniku kárné odpovědnosti soudce? Je etický kodex vytvořený při Nejvyšším soudu závazný pro rozhodování kárného soudu? Jaké tresty lze uložit v návaznosti na spáchání kárného provinění?

§ 87 a 88 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

24. Posuďte přípustnost níže uvedených vedlejších činností soudce:

a) Soudce si zakoupí byt v Praze, který pronajímá v dlouhodobých nájmech.

§ 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

b) Soudce hojně píše články do odborného tisku a vede přednáškovou činnost, takže mu vznikla povinnost disponovat živnostenským oprávněním a stal se plátcem DPH.

§ 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; rozhodnutí NSS č. j. 13 Kss 2/2020-146; etický kodex NS

- c) Soudce si v souvislosti s pořízením bytu v Praze zřídí živnostenské oprávnění a v bytě poskytuje ubytovací služby pomocí platformy AirBnb. Byt, který si takto pořídil, není přitom zkolaudován pro účely poskytování ubytování hotelového typu.

§ 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; rozhodnutí NSS č. j. 13 Kss 2/2020-146; etický kodex NS

- d) Soudce si ze svých uspořené prostředků legálně pořídí obchodní závod spočívající v poskytování hotelových služeb a s tím spojené autopůjčovny. Tento závod provozuje na základě nově zřízeného živnostenského oprávnění. Je taková vedlejší činnost přípustná? Uvažujte, že soudce nemá nedodělky a jeho pracovní výsledky jsou i přes tuto činnost oproti ostatním soudcům daného soudu nadprůměrné.

čl. 44 Listiny; § 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; rozhodnutí NSS č. j. 13 Kss 2/2020-146; etický kodex NS

- e) Soudce se stane jednatelem obchodní společnosti „Rozvoj bydlení, s. r. o.“, v níž za výkon své činnosti pobírá odměnu.

čl. 44 Listiny; § 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- f) Soudce se stane neplaceným předsedou spolku „Naughty globes, z. s.“, jehož předmětem činnosti je provozování nočního podniku pro členy spolku.

§ 85 odst. 1 a § 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- g) Soudce je nadšený bodybuilder, a tak po práci chodí bezplatně dělat vyhazovače v divočejším nočním baru, kde se mnohdy dostává do fyzických potyček s návštěvníky podniku. Uvažujte rovněž nad variantou, že by soudce dělal bezplatně baristu v klidné kavárně, kde k velice výjimečnému vyvedení nezvedených návštěvníků stačí vždy klidná domluva.

§ 85 odst. 1 a § 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- h) Soudce okresního soudu mimo výkon soudnictví rovněž vyučuje na soukromé vysoké škole, kde pobírá za svou výukovou činnost mzdu ve výši 50 000 Kč hrubého. Vyplývají mu z této skutečnosti další povinnosti?

§ 85 odst. 1 a § 85a zákona o soudech a soudcích; § 3 odst. 3 a § 28 zákona o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu; sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí o vyhlášení výše platové základny pro určení platu státních zástupců; etický kodex NS

- ch) Soudce je nadšený umělec a maluje umělecké akty, místy sám pózuje jako předmět uměleckého aktu – jím namalovaná díla i díla, na kterých je

předmětem aktu, jsou místy vystavována široké veřejnosti. Uvažujte rovněž v následujících variantách:

- i. Soudce sám nemaluje a nechává pouze ztvárňovat sebe.
- ii. Soudce nenechává nikdy ztvárňovat sám sebe a maluje ostatní.
- iii. Soudce maluje ostatní i nechává sebe ztvárňovat, ovšem jak jím namalované akty, tak akty, na kterých je ztvárněn, nejsou nikde veřejně vystavovány a oběma typy uměleckých aktů soudce pouze obdarovává své přátele.

§ 85 odst. 1 a § 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- i) Soudce je placeným členem Legislativní rady vlády.

§ 85 odst. 1, § 68 odst. 1 zákona o soudech a soudcích (ve znění účinném do 30. 6. 2003; Pl. ÚS 7/02, č. 349/2002 Sb.); etický kodex NS

- j) Soudce je aktivním sportovním rozhodčím, což vykonává bezplatně, ovšem sportovní asociace mu často hradí náklady na divácké cesty na významná zahraniční sportovní utkání.

§ 85 odst. 1 a § 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; rozhodnutí NSS č. j. 16 Kss 1/2018-207; etický kodex NS

25. Posuďte přípustnost níže uvedených způsobů zhodnocení majetku soudce:

- a) Soudce vlastní podílové listy investičního fondu, který investuje do akciového trhu. Změnilo by něco na věci, kdyby soudce věděl, že konkrétní fond, do něž investuje, má významnou část prostředků investovaných do akcií společnosti, která může, či dokonce přímo (nebo pravidelně) vystupuje v roli účastníka u některého řízení daného soudce?

§ 8 soudního řádu správního; § 14 až 17 občanského soudního řádu; § 85 odst. 1 a § 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; rozhodnutí NSS č. j. 13 Kss 2/2020-146; etický kodex NS

- b) Soudce investuje například do akcií společnosti ČEZ, a. s. Změnilo by něco na věci, kdyby soudce věděl, že daná společnost, do které investuje, pravděpodobně bude v postavení účastníka, či dokonce jím je nebo pravidelně bývá?

§ 8 soudního řádu správního; § 14 až 17 občanského soudního řádu; § 85 odst. 1, § 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; rozhodnutí NSS č. j. 13 Kss 2/2020-146; etický kodex NS

- c) Soudce v zájmu investice zakoupí kontrolní podíl v menší s. r. o. či a. s., nebo se dokonce stane jediným společníkem či jediným akcionářem.

Změnilo by na přípustnosti tohoto postupu, kdyby daná společnost vystupovala pravidelně v pozici účastníka u daného soudu/soudce?

§ 8 soudního řádu správního; § 14 až 17 občanského soudního řádu; § 85 odst. 1 a § 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; rozhodnutí NSS č. j. 13 Kss 2/2020-146; etický kodex NS

26. Posuďte přípustnost níže uvedených způsobů politické angažovanosti soudce:

- a) Soudce dlouhodobě sympatizuje s určitou politickou stranou, posílá jí dary a je u ní registrovaný jako příznivec. Na webových stránkách strany lze dohledat, že se ve vnitrostranické diskusi, která byla ovšem přístupná i nečlenům, vyjadřoval k určité tematice nesouvisející s jeho funkcí soudce, přičemž jeho závěry byly následně zakomponovány do volebního programu strany pro nadcházející volby.

§ 85 odst. 3 a § 86 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- b) Soudce s určitou stranou nijak viditelně nesympatizuje, ale jako odborník na určitou tematiku je jednorázově pozván, aby o tématu poreferoval na setkání stranického odborného týmu.

§ 85 odst. 3 a § 86 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- c) Trestní soudce dlouhodobě sympatizuje s určitou politickou stranou, a přestože není jejím členem, vystupuje jako pravidelný host na setkáních stranického pracovního týmu k trestní politice. Uvažujte rovněž nad variantou, že by soudce vystupoval jako pravidelný host na setkáních pracovního týmu věnujícím se tematice nesouvisející s jeho soudní činností.

§ 85 odst. 3 a § 86 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- d) Soudce udržuje čilé styky a velice vřelý vztah s významnými politickými představiteli určité politické strany, se kterými občas jezdí na úřední zahraniční návštěvy.

§ 85 odst. 3 a § 86 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- e) Soudce není spojen s žádnou politickou stranou, ale z důvodu obavy o budoucí směřování země zorganizuje demonstraci na Václavském náměstí, v jejímž rámci někteří vystupující otevřeně volají po demisi současné vlády.

čl. 44 Listiny; § 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

27. Posuďte přípustnost níže uvedených mediálních aktivit soudce:

- a) Soudce pravidelně publikuje odborné právnické články v odborném tisku.

§ 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- b) Soudce po vynesení rozhodnutí uspořádá pro zástupce médií tiskovou konferenci, na které se snaží vysvětlit rozličné aspekty vynesení rozhodnutí srozumitelným jazykem.

§ 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- c) Soudce publikuje na svém Facebook účtu pro široký okruh svých přátel své názory na aktuální politická a společenská témata.

§ 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; etický kodex NS

- d) Soudce pravidelně vystupuje v rozhlasu, kde prezentuje svoje (rovněž politické) názory na věci veřejné, a zároveň píše novinové sloupky na obdobná témata.

§ 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; rozhodnutí NSS č. j. 16 Ks 7/2014-92; etický kodex NS

- e) Soudce pravidelně píše na blog či do novin silně satirické příspěvky, v nichž se posměšně vyjadřuje o vůdčích politických postavách státu.

§ 87 odst. 1 zákona o soudech a soudcích; rozhodnutí NSS č. j. 11 Ks 6/2015-53; etický kodex NS

ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA

Klíčové pojmy:

samospráva; územní samospráva; obec; vyšší územní samosprávný celek; volby; referendum

Klíčové prameny:

Ústava ČR; ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků; Evropská charta místní samosprávy (181/1999 Sb.); zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení); zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení); zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze; zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí; zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu; zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů; zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu; zákon č. 172/1991 Sb., o převodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí; zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii; zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů; zákon č. 35/2021 Sb., o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů

1. Lze najít legální definici pojmu „územní samospráva“?
čl. 3 Evropské charty místní samosprávy
2. Existují i jiné typy samosprávy než územní?
§ 97 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního
3. Mají všechny typy samosprávy ústavní garance?
4. Územní samospráva je součástí veřejné správy. Co, vedle územní samosprávy, tvoří veřejnou správu?
5. Jaký je rozdíl mezi pojmy „obecní samospráva“ a „územní samospráva“?
ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, a ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci, a kterým se zkracuje volební období národních výborů; hlava sedmá Ústavy
6. Kdy se na území dnešní ČR začala uplatňovat územní samospráva a je její vývoj kontinuální?
7. Jak se liší pojetí územní (obecní) samosprávy od koncepce národních výborů?
ústavní dekret presidenta republiky č. 18/1944 Úř. věst. čs.; hlava VII Ústavy ČSSR z r. 1960
8. Jak se liší pojetí územní samosprávy od pojetí regionální autonomie?
9. V čem spočívá význam čl. 8 v hlavě první Ústavy?

10. Je členění ČR uvedené v čl. 99 Ústavy univerzální, nebo jsou i jiná členění ČR?
čl. 99 Ústavy; zákon č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu; čl. 91 Ústavy a příloha zákona o soudech a soudcích; zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje
11. Určuje-li Ústava v čl. 99 základní a vyšší územní samosprávné celky, je mezi nimi vztah podřízenosti a nadřízenosti?
12. Jak lze vytvořit (nebo zrušit) VÚSC? Jak je vymezeno území kraje a území obce?
čl. 100 odst. 3 Ústavy; ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků; § 1 a 18 zákona o obcích
13. Je možné, aby existovala obec, v níž by se neuplatňovalo právo na samosprávu?
zákon č. 15/2015 Sb., o hranicích vojenských újezdů
14. Co je územní, osobní a ekonomický základ územní samosprávy?
15. Kým je samostatně spravován vyšší územní samosprávný celek, resp. obec?
čl. 101 odst. 1, 2 Ústavy
16. Co znamená pojem „veřejnoprávní korporace“, užitý v čl. 101 odst. 3 Ústavy?
§ 2 odst. 1 zákona o obcích; § 1 odst. 2 zákona o krajích
17. Jak může zasahovat stát do činnosti územních samosprávných celků? Kdo by řešil případný spor o nezákonném zásahu státu do činnosti územních samosprávných celků?
čl. 101 odst. 4 Ústavy; § 35 odst. 2, písm. b) zákona o krajích; § 7 zákona o obcích; čl. 87 odst. 1, písm. c) Ústavy
18. Jak vzniká mandát členů zastupitelstev a na jak dlouho? Co znamená pojem „nové volby“ v čl. 102 odst. 2 Ústavy?
19. Kdo vyhlašuje volby do zastupitelstev obcí a krajů?
§ 3 odst. 1 a § 54 zákona o volbách do zastupitelstev obcí; § 123 zákona o hlavním městě Praze; § 3 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů
20. Jak zní rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení celostátních komunálních voleb?
21. Jak Ústava řeší rozdělení působnosti mezi zastupitelstvo obce a kraje?
čl. 104 odst. 2 Ústavy
22. Jak se označují obecně závazné právní předpisy vydávané zastupitelstvy obcí a krajů?

čl. 104 odst. 3 Ústavy; § 11 zákona o obcích; § 7 zákona o krajích

23. Vyhleďte u libovolné obce do 20 tisíc obyvatel počet obecně závazných vyhlášek vydaných v posledním dokončeném celostátním funkčním období zastupitelstva; vyhleďte u libovolného kraje počet obecně závazných vyhlášek vydaných v posledním dokončeném funkčním období zastupitelstva.

zákon o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů

24. Má Nejvyšší kontrolní úřad kompetenci provést kontrolu hospodaření obcí, resp. krajů?

čl. 97 Ústavy; § 3 zákona č. 166/1993 Sb. zákona o Nejvyšším kontrolním úřadu

25. Byla by k případnému zavedení přímé volby starostů (primátorů), resp. hejtmánů nutná změna ústavní úpravy?

čl. 101 odst. 1 a 2 Ústavy

26. Bylo by možné uvažovat o rozdílném přístupu k volbě starostů – přímo, nebo zastupitelstvem – podle nějakého objektivního kritéria (např. dle určitého typu obcí)?

27. Jaký je vztah zákona o obcích, zákona o krajích a zákona o hl. městě Praze?

28. Jaký zákon upravuje volby do zastupitelstva hl. města Prahy a do městských částí v hl. městě Praze?

§ 3 odst. 2 zákona o volbách do zastupitelstev obcí

29. Jaké jsou podmínky platnosti a závaznosti místního referenda?

§ 48 zákona o místním referendu

30. Patří celý obsah zákona o obcích a zákona o krajích do předmětu ústavního práva?

31. Jaké jsou v ČR typy obcí?

§ 3 a 4 zákona o obcích; zákon o hlavním městě Praze

32. V čem spočívá pojem „statutární město“ a „územně členěné statutární město“?

část první, hlava VIII zákona o obcích

33. Kdo rozhoduje o „povýšení“ obce na město?

§ 3 zákona o obcích

34. Jaké jsou orgány obce? Ve kterých obcích působí starosta a ve kterých primátor?

§ 5 zákona o obcích

35. Jaké jsou orgány kraje?
§ 31 až 75 zákona o krajích
36. Jaké jsou orgány zastupitelstva obce?
§ 117 až 121 zákona o obcích
37. Jaké jsou orgány zastupitelstva kraje?
§ 76 až 80 zákona o krajích
38. V čem spočívá samostatná působnost obce?
§ 35 až 60 zákona o obcích
39. V čem spočívá samostatná působnost kraje?
§ 14 až 28 zákona o krajích
40. Čím je obec limitována při vydávání obecně závazných vyhlášek?
§ 35 odst. 3 písm. a) zákona o obcích
41. Jaké povinnosti a jak může ukládat obec?
§ 10 zákona o obcích
42. Jaké jsou limity normotvorby zastupitelstev obcí?
čl. 104 odst. 3 Ústavy; § 10 zákona o obcích; nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 45/06, Pl. ÚS 4/2000, Pl. ÚS 42/23
43. V čem spočívá dozor nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek obcí a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obcí v samostatné působnosti?
§ 123 až 124a zákona o obcích
44. V čem spočívá dozor nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek krajů a usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů krajů v samostatné působnosti?
§ 81 a 82 zákona o krajích
45. V čem spočívá kontrola výkonu samostatné působnosti obcí?
§ 129 a 129a zákona o obcích
46. V čem spočívá kontrola výkonu samostatné působnosti krajů?
§ 86 až 88 zákona o krajích

PRAMENY A CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH PRÁV

Klíčové pojmy:

veřejné subjektivní právo; pozitivní a negativní závazek; horizontální a vertikální účinek

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); Listina základních práv EU (Listina EU); Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech; Úmluva o právech dítěte; zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv

1. V čem se liší Listina, Úmluva a Listina EU
  - a) z hlediska rozsahu práv? (Které kategorie či generace práv jsou v dokumentu obsaženy?)
  - b) z hlediska systematiky (členění dokumentu)?
  - c) z hlediska míry detailu? (Je zakotvení jednotlivých práv a podmínek jejich omezení spíše abstraktní, nebo konkrétní? Obsahuje dokument obecné ustanovení o omezování základních práv, nebo toto upravuje u jednotlivých práv, popř. oba přístupy kombinuje?)
2. V jakých případech musí orgány veřejné moci v ČR při své činnosti dodržovat
  - a) Úmluvu?
  - b) Listinu EU?
čl. 1 Úmluvy, čl. 51 odst. 1 Listiny EU
3. Jestliže se na jednání orgánů veřejné moci vztahují záruky základních práv vyplývající z různých pramenů práva, je třeba zodpovědět otázku, podle kterého standardu se má v případě rozdílů postupovat. Různý standard ochrany může vyplývat ze samotného zakotvení základního práva (např. konkrétnější požadavky nebo výslovné zákazy v jednom katalogu, které chybí v jiném) nebo z jeho výkladu příslušným orgánem. Jestliže v určitém případě:
  - a) Listina zaručuje vyšší standard ochrany základního práva než Úmluva (např. čl. 17 odst. 3 Listiny versus čl. 10 Úmluvy),
  - b) Úmluva zaručuje vyšší standard ochrany než Listina (např. čl. 5 odst. 4 Úmluvy versus čl. 8 Listiny),

který standard ochrany je třeba při činnosti orgánů veřejné moci v ČR dodržet?

čl. 53 Úmluvy; čl. 1 odst. 2 Ústavy; náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (konkursní náleží)

4. Jestliže v určitém případě při provádění práva EU
  - a) Listina zaručuje vyšší standard ochrany základního práva než Listina EU,
  - b) Listina EU zaručuje vyšší standard ochrany základního práva než Listina, který standard ochrany je třeba při činnosti orgánů veřejné moci v ČR dodržet?
čl. 53 Listiny EU tak, jak ho vyložil rozsudek SDEU ze dne 26. 2. 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107; Bobek, M., Bříza, P., Hubková, P. Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2022, s. 517–519
5. Vyhledejte příklady základních práv (nebo jejich aspektů), která nejsou výslovně zakotvena v Listině, ale jsou výslovně zakotvena v
  - a) Úmluvě o právech dítěte
  - b) Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech
čl. 7 Úmluvy o právech dítěte; čl. 11 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech
6. Čl. 6 Úmluvy zaručuje právo na přístup k soudu a řadu dalších práv mj. osobám, proti kterým bylo vzneseno trestní obvinění. Jak má český soud posoudit, zda se čl. 6 Úmluvy vztahuje např. na osobu obviněnou z přestupku nebo kárného provinění?
  - a) Bude se řídit podle toho, zda projednávaná věc je podle českého práva trestným činem (trestním obviněním).
  - b) Vyloží si pojem trestní obvinění sám.
  - c) Bude se řídit tím, zda projednávaná věc spadá pod pojem „*trestní obvinění*“ tak, jak ho vykládá Evropský soud pro lidská práva.
rozsudek ESLP ve věci Engel a ostatní proti Nizozemsku, č. 5100/71, zejm. bod 82
7. Jak upravuje Listina EU svůj vztah k Úmluvě z hlediska standardu ochrany základních práv?
čl. 52 odst. 3 a čl. 53 Listiny EU
8. Může Evropský soud pro lidská práva rozhodovat o stížnostech na porušení Úmluvy způsobených aplikací práva Evropské unie, která jako taková není smluvní stranou Úmluvy?
rozsudek ESLP ve věci Bosphorus Airways proti Irsku, č. 45036/98, zejm. body 149–158
9. Čl. 6 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii stanoví závazek Unie přistoupit k Úmluvě. Dále je zde stanoveno, že přistoupení k Úmluvě se nedotkne pravomocí Unie vymezených Smlouvami. Proč dosud nebyl tento závazek EU naplněn?

posudek SDEU 2/13, zejm. bod 258

10. V čem spočívá členění závazků (povinností) státu plynoucích ze základních práv na negativní a pozitivní? Lze říci, že „svobody“ jsou spojeny pouze s negativními závazky státu a „práva“ pouze s pozitivními?
11. Uveďte u konkrétních základních práv příklady pozitivních závazků v podobě
  - a) povinnosti chránit základní právo (práva na ochranu),
  - b) povinnosti zakotvit hmotněprávní nebo procesní instituty k naplnění základního práva (institucionální záruky, práva na organizaci a proceduru),
  - c) povinnosti poskytnout věcné nebo finanční plnění (práva na plnění v užším smyslu).
12. Základní práva jsou svou povahou často právními principy. Uveďte ale příklady ustanovení Listiny, která obsahují klasické právní normy.

čl. 8 Listiny

13. Listina, Úmluva ani Listina EU obecně nestanoví, která základní práva náležejí i právníckým osobám. Uveďte příklady základních práv,
  - a) jejichž subjektem je z povahy věci i (jakákoliv) právnícká osoba
  - b) u kterých je v některém z uvedených dokumentů výslovně stanoveno, že jejich subjektem jsou i právnícké osoby
  - c) jejichž subjektem z povahy věci nemůže být právnícká osoba.

čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě; čl. 11 odst. 1 Listiny; čl. 42, 43 a 44 Listiny EU

14. Pokud Listina stanoví, že subjektem některého základního práva je pouze občan, je v souladu s ústavním pořádkem, jestliže zákon nebo mezinárodní smlouva přiznává totéž právo i cizincům? Zvažte tuto otázku např. v kontextu volebního práva u občanů EU – spatřujete v tomto ohledu rozdíl mezi volbami do Evropského parlamentu a zastupitelstev obcí na straně jedné a jinými volbami na straně druhé?
15. Česká republika – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových – podala ústavní stížnost proti rozsudku ve sporu o určení vlastnictví, který vedla, neboť podle jejího názoru odůvodnění vykazuje extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právními závěry, čímž došlo k porušení jejího práva na spravedlivý proces. Argumentujte v kontextu tohoto příkladu, proč by stát měl, nebo neměl být subjektem základních práv (a tedy aktivně legitimován k podání ústavní stížnosti).

16. Je stát subjektem základních práv, popř. v jakých případech? V čem se liší přístup Ústavního soudu a přístup Úmluvy (a Evropského soudu pro lidská práva) k této otázce?

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 20/15 a I. ÚS 182/05; čl. 34 Úmluvy

17. V čem spočívá

- a) obranná funkce základních práv jakožto veřejných subjektivních práv?
- b) funkce základních práv jako objektivně-právního řádu hodnot?

nález ÚS sp. zn. III. ÚS 139/98

18. Jakým způsobem přispívá k naplnění každé z výše uvedených funkcí

- a) řízení o ústavní stížnosti?
- b) řízení o zrušení zákona pro rozpor s ústavním pořádkem?

čl. 89 odst. 2 Ústavy; § 64 zákona o Ústavním soudu

19. Co je to vertikální účinek základních práv? Zavazují základní práva zaručená státem v rámci vertikálního účinku pouze orgány státu, nebo i jiné orgány veřejné moci?

20. Uveďte typické příklady kolize hodnot chráněných základními právy v soukromoprávních vztazích.

nálezy ÚS sp. zn. I. ÚS 367/03 (svoboda projevu versus právo na ochranu osobnosti – Rejžek v. Vondráčková), IV. ÚS 1735/07, zejm. body 30–39, I. ÚS 1990/08, zejm. body 27–36, II. ÚS 1916/20

21. V řízení o žalobě na ochranu osobnosti před civilním soudem žalovaný novinář argumentuje, že zveřejněné výroky a informace se sice osobnosti žalobce mohly dotknout, ale jsou prokazatelně pravdivé a soukromoprávní postih za jejich zveřejnění by porušoval svobodu projevu žalovaného a jeho svobodu šířit informace. Jak byste posoudili rozhodnutí soudu, který by žalobě vyhověl s tím, že v řízení se podle § 82 občanského zákoníku posuzuje pouze dotčení osobnosti žalobce výroky žalovaného a že argument svobodou projevu jako základním právem není vůbec relevantní, protože k ochraně základních práv je povolán až Ústavní soud?

čl. 4 Ústavy; § 2 odst. 1 občanského zákoníku; nálezy ÚS sp. zn. I. ÚS 367/03 (svoboda projevu versus právo na ochranu osobnosti – Rejžek v. Vondráčková), IV. ÚS 1735/07, zejm. body 30–39, I. ÚS 1990/08, zejm. body 27–36, II. ÚS 1916/20

22. Vysvětlíte rozdíl mezi přímým a nepřímým horizontálním účinkem. Které pojetí horizontálního účinku v judikatuře a právní vědě převládá a proč (v čem spočívají úskalí alternativy)?

čl. 4 Ústavy; § 2 odst. 1 občanského zákoníku; nálezy ÚS sp. zn. I. ÚS 367/03 (svoboda projevu versus právo na ochranu osobnosti – Rejžek v. Vondráčková), IV. ÚS 1735/07, zejm. body 30–39, I. ÚS 1990/08, zejm. body 27–36, II. ÚS 1916/20

23. Chrání veřejný ochránce práv pouze základní práva?
24. Jakou zvláštní působnost v oblasti ochrany základních práv má veřejný ochránce práv?

§ 1 zákona o veřejném ochránci práv

25. Uveďte rozdíly mezi ústavní stížností a individuální stížností podle Úmluvy z hlediska
- a) procesních podmínek podání (lhůta, vyčerpání předchozích právních prostředků)
  - b) účastníků řízení (zejm. kdo a proti komu může stížnost podat)
  - c) účinků rozhodnutí (co je obsahem výrokové části v případě, že je stížnost shledána důvodnou).

26. Existují nějaké speciální postupy pro nápravu případů, kdy byla Česká republika odsouzena Evropským soudem pro lidská práva za porušení Úmluvy?

čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy; § 117 až 119b zákona o Ústavním soudu

27. Existuje institut obdobný ústavní stížnosti nebo individuální stížnosti v právu EU, tj. procesní prostředek určený speciálně k ochraně základních práv?

čl. 263 Smlouvy o fungování EU

28. Jakým prostředkem lze v kontextu vnitrostátního soudního řízení řešit otázku, zda je určité ustanovení českého práva v souladu s Listinou základních práv EU?

čl. 267 Smlouvy o fungování EU

29. Vyhledejte si, jaké mechanismy kontroly dodržování závazků nebo i individuální ochrany stanoví Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech a Úmluva o právech dítěte.

PRINCIPY OMEZOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH PRÁV

Klíčové pojmy:

relativní práva a svobody; absolutní práva a svobody; omezitelnost základních práv; omezení základního práva; meze základních práv; výhrada zákona; kolize základních práv; obecnost a zákaz diskriminace při omezování; šetření podstaty a smyslu; zákaz zneužití a svévole; přiměřenost; proporcionalita; test proporcionality; legitimní cíl; vhodnost; potřebnost; přiměřenost v užším smyslu; test racionality; esenciální obsah (jádro) základního práva; rozumnost; test vyloučení extrémní disproportionality; zákaz diskriminace; roudující účinek

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod

1. Jsou práva a svobody, které najdeme v Listině, omezitelné?
2. Najdeme v Listině práva a svobody, které bychom mohli označit za absolutní? Pokud ano, která (které)?
3. Najděte příklady, kdy omezení základních práv či svobod obsahuje samotná Listina základních práv a svobod.
4. Pokud se budeme věnovat pouze právům relativním, odkud vyvodíme jejich omezitelnost v situaci, kdy konkrétní omezení nestanoví samotná Listina?

čl. 4; převážná většina ustanovení Listiny upravujících jednotlivá základní práva a svobody

5. Můžeme relativní základní práva a svobody omezovat pouze zákonem, nebo i podzákonými právními předpisy a dalšími právními akty? Zvažte rozdíly mezi pojmy „meze“ a „omezení“. Pozorně si přečtěte čl. 4 Listiny a nahlédněte do (zejména novějších) komentářů k tomuto článku.

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 36/11 a Pl. ÚS 19/14 (povinné očkování)

6. Jaké jsou základní limity při omezování základních práv a svobod?

čl. 4 Listiny; převážná většina článků Listiny upravující jednotlivá základní práva a svobody

7. Jakým způsobem postupujeme při kolizi základních práv a svobod či v situacích, kdy zkoumáme, zdali byl zásah do základního práva či svobody ústavně konformní (tj. v rámci limitů stanovených Listinou)? Jak se tento postup nazývá a z jakých kroků sestává? Jednotlivé kroky blíže popište.

nálezy ÚS sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (anonymní svědek) a Pl. ÚS 2/17 (ochrana ovzduší versus nedotknutelnost obydlí provozovatelů spalovacích stacionárních zdrojů)

8. Náleží všem základním právům a svobodám v Listině stejná míra (intenzita) soudní ochrany?

čl. 41 Listiny

9. Pakliže zkoumáme kolizi práva uvedeného v čl. 41 Listiny s právem jiným či přezkoumáváme ústavnost zásahu do tohoto práva, jak postupujeme? Jak se tento postup nazývá a z jakých kroků sestává? Jednotlivé kroky blíže popište.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 1/08 (návrh na zrušení části zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů – část zdravotnická)

10. Jakým způsobem postupujeme v případě, kdy zkoumáme ústavnost zásahu do práva vlastnit majetek ve specifických případech, kdy zásah do tohoto práva představují daně či poplatky? Jak se tento postup nazývá a z jakých kroků sestává? Jednotlivé kroky blíže popište.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 29/08

PRINCIP ROVNOSTI A ZÁKAZ DISKRIMINACE; ANTIDISKRIMINAČNÍ ZÁKON

Klíčové pojmy:

základní práva a svobody; rovnost; zákaz diskriminace; podezřelé diskriminační důvody; akcesorická rovnost; neakcesorická rovnost; přímá diskriminace; nepřímá diskriminace; přesun důkazního břemene; Veřejný ochránce práv; národnostní a etnické menšiny

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); Listina základních práv EU (Listina EU); zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon); zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin

1. Vysvětlíte vztah mezi čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny a specifikujete rozdíl mezi obsahem těchto ustanovení.
2. V jakých dalších ustanoveních Listina obsahuje požadavek rovnosti a (konkrétní) zákazy diskriminace.

čl. 11 odst. 1, čl. 21, 24, 37 odst. 3 Listiny

3. Se vztahem čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny souvisí také rozlišování tzv. neakcesorické a akcesorické rovnosti. Charakterizujte obsah, s nímž se tyto pojmy promítly do judikatorní interpretace. Vyberte z judikatury Ústavního soudu příklady, v nichž byl použit princip neakcesorické rovnosti.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (konkursní nález) a II. ÚS 2720/21

4. Jaká je povaha výčtu zakázaných diskriminačních důvodů v čl. 3 odst. 1? Jaké další diskriminační důvody lze typově zařadit pod pojem „jiné postavení“?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 18/15 (k protiústavnosti zdanění důchodů vysokopříjmových pracujících důchodců), část XI/2/2

5. Porovnejte podezřelé diskriminační důvody podle čl. 3 odst. 1 Listiny, čl. 14 Úmluvy a čl. 21 odst. 1 Listiny EU.

6. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 87/20 (či obdobně v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 18/15 či Pl. ÚS 106/20) Ústavní soud shrnul vývoj v pojetí rovnosti spočívající v odklonu od důrazu na rozlišování akcesorické a neakcesorické rovnosti. Charakterizujte podstatu změny této judikatorní interpretace a její dopad na přezkum ústavnosti odlišného zacházení.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 87/20, body 105 a 106

7. Vysvětlete podstatu přímé diskriminace. Za využití judikatury uveďte jednotlivé kroky metodologie přezkumu tvrzené přímé diskriminace.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 106/20 (nouzový stav v době pandemie koronaviru – omezení maloobchodu a služeb) a Pl. ÚS 4/17 (zákon o střetu zájmů)

8. V rozsudku ve věci D. H. a ostatní proti ČR Evropský soud pro lidská práva poprvé formuloval test nepřímé diskriminace, z něž vychází i Ústavní soud (viz např. nález sp. zn. Pl. ÚS 30/16). Charakterizujte podstatu nepřímé diskriminace a základní kroky metodologie jejího přezkumu vymezené v rozsudku D. H. a ostatní.

rozsudek velkého senátu ESLP ve věci D. H. a ostatní proti České republice, č. 57325/00, body 184–204

9. Vysvětlete smysl přesunu důkazního břemene v antidiskriminačních sporech na základě jeho úpravy v § 133a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

10. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 37/04 Ústavní soud rozhodoval o návrhu krajského soudu o zrušení § 133a občanského soudního řádu pro rozpor s právem na spravedlivý proces, resp. s procesní rovností účastníků řízení. Projděte si tento nález a odpovězte na otázky:

- Na základě jakých argumentů shledal Ústavní soud napadené ustanovení občanského soudního řádu o přesunu důkazního břemene jako ústavně konformní?
- Jakým způsobem Ústavní soud přistoupil k ústavně konformní interpretaci napadeného ustanovení?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 37/04 (důkazní břemeno v diskriminačních sporech – návrh na zrušení § 133a odst. 2 občanského soudního řádu), body 66 a násl., 73, 74

11. Jaké zákony upravují zákaz diskriminace?

12. Jaké jsou diskriminační důvody, které zakazuje antidiskriminační zákon?

§ 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona

13. Jakou institucionální záruku a její rozsah ve vztahu k výkonu působnosti ve věcech rovného zacházení a ochrany před diskriminací zakotvil antidiskriminační zákon?

14. Listina v hlavě třetí specifikuje zákaz diskriminace pro příslušnost k národnostní a etnické menšině a dále upravuje práva národnostních a etnických menšin. Uveďte, jak je na zákonné úrovni upraven pojem národnostní menšiny. V čem je tato definice z hlediska ústavní úpravy problematická?

PRINCIP LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI

Klíčové pojmy:

základní práva a svobody; lidská důstojnost; ochrana osobnosti; důstojnost jako ústavní hodnota; důstojnost jako interpretační princip; teorie objektu; důstojnost jako subjektivní veřejné právo; zákaz mučení a jiného nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu; způsobilost mít práva; nedotknutelnost osoby a jejího soukromí; právo na život; právo na účinné vyšetřování

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); Listina základních práv EU (Listina EU); zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

1. Současné pojetí lidské důstojnosti má odlišné historické a teoretické zdroje než ústavní princip rovnosti a svobody. S odkazem na doktrinární zdroje či judikaturu uveďte, jaká jsou teoretická východiska současného právního pojetí ochrany lidské důstojnosti a od jaké historické zkušenosti se především odvíjí?

McCrudden, Ch. Human Dignity and Judicial Interpretation of Human Rights. European Journal of International Law, 4/2008, s. 675–680; nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 412/04

2. Ochrana lidské důstojnosti v Listině má více interpretačních a aplikačních významů. Jaké z nich používá Ústavní soud ve vztahu k čl. 1 Listiny?

nálezy ÚS sp. zn. IV. ÚS 412/04, I. ÚS 557/09, Pl. ÚS 55/13, I.ÚS 3326/13 a III. ÚS 1698/14

3. Objasněte obsah tzv. teorie objektu ve vztahu k lidské důstojnosti.

nález ÚS sp. zn. I. ÚS 557/09

4. Vysvětlíte rozdíl mezi pojetím lidské důstojnosti v čl. 1 Listiny a čl. 10 odst. 1 Listiny. Specifikujte tento rozdíl na základě nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1586/09 (zejména body 25–33). V jakém postupu Ústavní soud shledal porušení čl. 10 odst. 1 Listiny?

5. V nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 7/15, v němž se Ústavní soud zabýval otázkou vyloučení osob žijících v registrovaném partnerství z možnosti osvojení dítěte, vystavěl odůvodnění nikoli na diskriminaci na základě sexuální orientace, ale na neodůvodnitelné a neracionální odlišnosti úpravy v občanském zákoníku a v zákoně o registrovaném partnerství. Jako další argument použil porušení lidské důstojnosti stejnopohlavních párů. V jakém interpretačním významu (výnamech) Ústavní soud v tomto nálezu přistoupil k lidské důstojnosti? Co je na tomto přístupu problematické?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 7/15 (registrované partnerství jako překážka individuálního osvojení dítěte), body 43–49

6. Úmluva představuje výjimku v lidskoprávních dokumentech, neboť neobsahuje výslovně ochranu lidské důstojnosti. Na základě rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Tyrer proti Spojenému království zodpovězte otázku, jaké ustanovení Úmluvy využívá tento soud jako základ pro ochranu lidské důstojnosti a v čem shledal porušení lidské důstojnosti v tomto případě?
rozsudek ESLP ve věci Tyrer proti Spojenému království, č. 5856/72, bod 33

7. Jaké postavení má ochrana lidské důstojnosti v Listině EU? V jakých souvislostech je v tomto dokumentu zakotvena?

Preamble, hlava I, čl. 25, 31 a 34 Listiny EU

8. Charakterizujte ochranu lidské důstojnosti v soukromém právu.

§ 3, 81, 92, 111, 612 a 884 občanského zákoníku

9. Ochrana lidské důstojnosti se výrazně promítá do interpretace právní způsobilosti. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 412/04 se Ústavní soud zabýval porušením čl. 5 Listiny ve vztahu k omezení způsobilosti k právním úkonům (svěprávnosti) a procesní způsobilosti. Uveďte, jakým způsobem ve vertikální rovině (v kontextu vztahu státu a jednotlivce) Ústavní soud promítl lidskou důstojnost do interpretace čl. 5 Listiny.

10. Omezení svěprávnosti je spojeno s omezením dalších základních práv jako např. s omezením práva na osobní svobodu. Evropský soud pro lidská práva v tomto smyslu považuje umístění duševně postižených osob do zařízení sociální péče za zbavení osobní svobody ve smyslu čl. 5 odst. 1 Úmluvy. Závěry rozsudku ve věci Červenka proti ČR vedly k novelizaci zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (stanovení podmínek, za nichž lze osobu, která za sebe není schopná sama jednat a která s tím neprojevila souhlas, umístit v zařízení sociálních služeb, a doplnění řízení o vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb). Uveďte, v čem Evropský soud pro lidská práva spatřoval porušení čl. 5 Úmluvy z hlediska zásahu do svěprávnosti stěžovatele a jeho nedobrovolné hospitalizace.

rozsudek ESLP ve věci Červenka proti České republice, č. 62507/12, body 106–115

11. Za zásah do práva na nedotknutelnost osoby v čl. 7 odst. 1 Listiny se nepovažuje pouze takový zákrok v oblasti zdravotní péče, který je založen na svobodném a informovaném souhlasu. Ve věci V. C. proti Slovensku se Evropský soud pro lidská práva zabýval provedením sterilizace bez svobodného a informovaného souhlasu. Vyjmenujte důvody, pro které soud neshledal podpis

stěžovatelky pod porodní záznam jako svobodný a informovaný. Jaká další pochybení ve vztahu k zásahu do fyzické integrity stěžovatelky soud shledal?

rozsudek ESLP ve věci V. C. proti Slovensku, č. 18968/07, body 112–120

12. Při interpretaci záruk obsažených v čl. 7 odst. 2 Listiny se Ústavní soud inspirovuje přístupem Evropského soudu pro lidská práva. K materiálním i procesním aspektům zákazu mučení a krutého, nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestu se Evropský soud pro lidská práva vyjádřil např. ve věci Al Nashiri proti Polsku. Po přečtení relevantních pasáží tohoto rozsudku (body 507–509) odpovězte na následující otázky:

- a) Jaká je povaha záruk v čl. 7 odst. 2 či čl. 3 Úmluvy z hlediska možnosti jejich omezení?
- b) Jaké jednání či zacházení spadá do působnosti čl. 7 odst. 2 a čl. 3 Úmluvy?
- c) Na základě jakých dvou základních znaků Evropský soud pro lidská práva odlišuje mučení a kruté, nelidské a ponižující zacházení?

rozsudek ESLP ve věci Al Nashiri proti Polsku, č. 28761/11

13. V rozsudku ve věci Al Nashiri proti Polsku se Evropský soud pro lidská práva zabýval také porušením čl. 2 Úmluvy a čl. 1 Protokolu č. 13 ve vztahu k zákazu vydání či vyhoštění jednotlivce do státu v případě důvodné obavy, že by mu tam hrozilo nebezpečí trestu smrti (body 576 a 579). Jakým způsobem Ústavní soud promítl tyto závěry do nálezu sp. zn. III. ÚS 2288/15 při rozhodování o ústavnosti rozhodnutí o návrhu na povolení obnovy řízení, v němž stěžovatel namítal, že se mu podařilo získat nové důkazy prokazující, že v případě realizace trestu vyhoštění bude vystaven hrozbě trestu smrti?

nález ÚS sp. zn. III. ÚS 2288/15, body 33–38

14. Aby záruky práva na život nebyly pouze teoretické a iluzorní, ale praktické a efektivní, má důležitý význam právo na účinné vyšetřování namítaného porušení práva na život. Právo na účinné vyšetřování bylo v judikatuře Ústavního soudu dovozeno a formulováno v návaznosti na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Ústavní soud, který zatím neměl příležitost se zabývat podrobnější interpretací ústavního imperativu obsaženého v čl. 6 odst. 1, větě druhé, se k významu tohoto ustanovení vyjádřil v nálezu sp. zn. I. ÚS 1565/14 právě ve vztahu k právu na účinné vyšetřování. Na základě přečtení tohoto nálezu odpovězte na tyto otázky:

- a) Jak Ústavní soud přistoupil k otázce nenarozeného dítěte jako subjektu práv?

- b) Jaké obecné požadavky klade Ústavní soud na postup orgánů činných v trestním řízení za účelem naplnění práva na účinné vyšetřování v případě ohrožení práva na život?

nález ÚS sp. zn. I. ÚS 1565/14, body 56, 57 a 80

OSOBNÍ SVOBODA; ZÁKAZ NUCENÝCH PRACÍ; SVOBODA POHYBU

Klíčové pojmy:

trest odnětí svobody; zadržení; zatčení; vazba; ústavní zdravotnická péče

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); zákon 40/2009 Sb., trestní zákoník; zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád; zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách; zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR

1. Úmluva obsahuje v čl. 5 odst. 1 taxativní výčet důvodů, na jejichž základě může být osoba zbavena osobní svobody. Činí tak odlišně od čl. 8 Listiny, který stanoví v odst. 2 obecnou klauzuli, že „*Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon.*“ a v následujících ustanoveních upravuje ústavní regulaci institutu zadržení, zatčení, vazby a ústavní zdravotnické péče bez souhlasu. Subsumujte následující skutková zadání pod jednotlivé důvody zbavení osobní svobody podle čl. 5 odst. 1 Úmluvy:

- a) Osoba XY tuniské národnosti a státního občanství se dne 16. září 2011 nalodila na pobřeží Tuniska na loď plující k italskému pobřeží. Loď byla po několika hodinách zadržena italskou pobřežní stráží a osoba XY byla eskortována do přijímacího centra na ostrově Lampedusa. V centru musela setrvat několik týdnů, a to v režimu, kdy byla pod neustálou policejní kontrolou a nesměla opustit budovu určenou pro tuniské dospělé uprchlíky.

rozsudek ESLP ve věci Kblaifia a ostatní proti Itálii, č. 16483/12

- b) Osoba XY se doznala ke spáchání trestného činu těžkého ublížení na zdraví. Po zvážení všech okolností případu byla příslušným trestním soudem odsouzena na základě pravomocného rozsudku k trestu odnětí svobody v délce trvání jednoho roku.
- c) Osoba XY se dne 17. 4. 2021 vydala do hlavního města smluvního státu Úmluvy, v němž se právě v tento den konalo zasedání zemí G8. Chtěla vyjádřit svůj nesouhlas s politickými rozhodnutími připravovanými v rámci uvedeného zasedání. Krátce před půlnocí byla zadržena policejním orgánem, a to v souvislosti s přímou participací na širších nepokojích. Konkrétně byla zadržena se střelnou zbraní, Molotovovy koktejly v batohu a na základě bezprostředního pozorování policejních orgánů. Následně byla převezena na policejní stanici, kde byla podrobena dalším úkonům trestního řízení.

2. Jaké instituty omezení osobní svobody v kontextu trestního práva zná Listina a jaké podmínky pro jejich užití explicitně stanoví?

čl. 8 odst. 2 až odst. 5 Listiny

3. Vyhledejte v odborných zdrojích, co znamenají garance doktrinárně označované jako „Habeas corpus“. V jakém ustanovení Úmluvy a Listiny můžeme tyto garance najít, popř. v jakém ustanovení jsou naznačeny? Jakým způsobem se tyto garance v jednotlivých dokumentech liší?
4. Zákon č. 372/2011, o zdravotních službách, upravuje problematiku hospitalizace pacienta bez jeho souhlasu. Uveďte, jaké důvody podle daného zákona mohou vést k tzv. nedobrovolné hospitalizaci, jakož i uveďte, která ustanovení předmětného zákona lze bezprostředně považovat za naplnění garancí osobní svobody podle čl. 8 odst. 6 Listiny.

§ 38 odst. 1 a § 40 zákona o zdravotních službách

5. Listina definuje právo nebýt podroben nuceným pracím nebo službám v čl. 9 odst. 1 formou zákazu, když stanoví, že „*Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.*“. Jazykové vyjádření stejného práva je v Úmluvě odlišné tím, že akcentuje dvě historicky nejvýznamnější formy esenciálního popření lidské důstojnosti, s nimiž se společnosti v kontextu práva nebýt podroben nuceným pracím nebo službám potýkaly a jejichž zákaz je odvoditelný výkladem samotného čl. 9 odst. 1 Listiny. O které dvě formy se jedná?

čl. 4 Úmluvy

6. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 1/12 se Ústavní soud mimo jiné zabýval posouzením ústavní konformity ustanovení zákona, které za důvod vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání stanovil odmítnutí výkonu veřejné služby, tj. v důsledku odmítnutí výkonu veřejné služby zanikala především existence nároku na podporu v nezaměstnanosti. Po přečtení relevantních pasáží nálezu (zejm. body 224–261) odpovězte na následující otázky:

- a) Navrhovatelé napadali zákonnou konstrukci nejenom s ohledem na zákaz nucených prací podle čl. 9 Listiny, ale též pro tvrzený rozpor s řadou dalších sociálních práv. Uveďte s odkazem na příslušná ustanovení Listiny, o jaká další související práva se podle argumentace navrhovatelů jednalo.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 1/12, bod 224

- b) Pro posouzení zákonné konstrukce pohledem čl. 9 Listiny je na prvním místě podstatné určit, zda (I.) veřejná služba v případě osob vedených v evidenci uchazečů o zaměstnání je prací nebo službou ve smyslu čl. 9 Listiny, a dále, zda (II.) je vykonávána dobrovolně, resp. zda není vykonávána v důsledku

donucení nebo pod hrozbou případné sankce. Jakým způsobem a na základě jakých argumentů ÚS posoudil tato dvě kritéria?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 1/12, bod 238 a násl.

- c) Ústavní soud vyjádřil jádro svých úvah o dané zákonné konstrukci prostřednictvím testu racionality, neboť spatřoval přímý vztah právní úpravy zprostředkování zaměstnání s čl. 26 odst. 3 Listiny, který zaručuje občanům, kteří bez své viny nemohou vykonávat své právo získávat práci prostředky pro své životní potřeby (a zároveň nejsou nezpůsobilí k práci ve smyslu čl. 30 odst. 1 Listiny), že jim bude ze strany státu poskytnuto v přiměřeném rozsahu hmotné zajištění. Jakým způsobem Ústavní soud vyhodnotil vztah účelů zákonné úpravy a zvolených prostředků k jejich dosažení?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 1/12, body 243 a násl.

7. Jedním ze základních znaků lidských práv je jejich vzájemná podmíněnost a synergické působení jejich garancí na důstojný a svobodný život člověka. Uveďte s odkazem na příslušná ustanovení ústavního pořádku, jaká další základní práva lze považovat za vnitřně spjata či dokonce podmíněna adekvátní ústavní garancí svobody pohybu a pobytu podle čl. 14 Listiny a čl. 2 Dodatkového protokolu č. 4 k Úmluvě.

čl. 10 odst. 2, čl. 16, 19, 34 odst. 2 Listiny

8. Vymezte vlastními slovy rozdíl mezi sférou chráněnou garancemi svobody pohybu vůči garancím osobní svobody a uveďte, jaké klíčové kritérium je rozhodující pro rozlišení omezení těchto dvou sfér.
9. Listina i Úmluva koncipují svobodu pohybu a pobytu jako omezitelnou. Uveďte, jaké podmínky pro omezení svobody pohybu a pobytu stanoví Listina, a porovnejte je s podmínkami stanovenými v Úmluvě.

čl. 14 odst. 3 Listiny; čl. 2 odst. 3 Dodatkového protokolu č. 4 k Úmluvě

SVOBODA MYŠLENÍ, SVĚDOMÍ, NÁBOŽENSKÉHO VYZNÁNÍ A VÍRY; SVOBODA VĚDECKÉHO BĀDÁNÍ A UMĚLECKÉ TVORBY

Klíčové pojmy:

základní práva a svobody; myšlení; svědomí; náboženství (náboženské vyznání); víra; výhrada svědomí a náboženského vyznání; vědecké bádání; umělecká tvorba; projev svobody náboženského vyznání či víry; církve; náboženská společnost

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); Listina základních práv EU (Listina EU); zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církvi a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech); zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů; zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách); zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon); zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

1. Kdo je subjektem (nositelem) práva na svobodu myšlení? Je jím novorozenec? Je jím pětileté dítě? Člověk v kómatu? Právnícká osoba? Robot pracující na základě vospělé umělé inteligence?
2. Jaký je vztah mezi svobodou myšlení a svobodou projevu?
3. Jak lze nahlížet vztah mezi svobodou myšlení a principem demokratické legitimacy státu, resp. právních norem jím vydávaných?

Dahl, R. A. Demokracie a její kritici. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 79–109

4. Je svoboda myšlení fakticky neomezená? Je svoboda myšlení právně neomezená?
5. Dokážete si představit, kam se může koncept svobody myšlení posunout vlivem vývoje nových technických pomůcek, které mohou být implantovány do mozku člověka a měnit způsoby jeho komunikace s vnějším světem, posilovat jeho kognitivní schopnosti atd.?

<https://neuralink.com/>

6. Jak byste charakterizovali pojem svědomí? Je něčím odlišné od myšlení?
nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 42/02
7. Co je to náboženství a co víra? Mohou orgány sekulárního státu vůbec posuzovat, která „učení“ jsou náboženstvím?

Kühn, Z., Kratochvíl, J., Kmec, J., Kosař, D. Listina základních práv a svobod. Velký komentář. Praha: Leges, 2022: komentář k čl. 16 (Vikarská, Z. a Benák, J.) a čl. 15 (Kindlová, M.); Husseini, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2021: komentář k čl. 15 a 16 (Rigel, F.); Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2023: komentář k čl. 15 a 16 (Jäger, P.)

8. Jaké negativní, ale i pozitivní závazky má stát ve vztahu ke svobodě myšlení, svědomí, náboženského vyznání a víry a ke svobodě jejich projevu?
9. Paní Tulipánová od dětství miluje vše živé a přičí se jí zabíjení zvířat jen pro prospěch člověka. Je dlouholetou vegankou. Jelikož se při přípravě některých vakcín využívají živočišné produkty, očkování pomocí těchto očkovacích látek bytostně odmítá. Pomocí jakých úvah byste posuzovali následující situace?
  - a) Její tříletá dcera má podstoupit státem uložené povinné očkování, při němž nelze použít jinou očkovací látku než takovou, která využívá zvířecí komponenty. Může jako matka odmítnout nechat dítě naočkovat? S jakými důsledky? Může mít význam, proti jakému druhu nemoci dané očkování směřuje?

nález ÚS sp. zn. I. ÚS 1253/14 (povinné očkování z pohledu práva na světskou výhradu svědomí) a IV. ÚS 2530/20
  - b) Paní Tulipánová se účastní náboru zaměstnanců do nově zřizovaného domova pro seniory s pečovatelskou službou. Podmínkou, kterou si jeho zřizovatel vymínil, je však absolvování očkování (opět bez vhodné alternativy očkovací látky, která by neobsahovala zvířecí komponenty). Musí zřizovatel při vstupním pohovoru akceptovat v jejím případě výjimku z této povinnosti?
  - c) Při vyhlášeném nouzovém stavu přistoupil stát k opatření, v jehož důsledku má paní Tulipánová, nenačkovaná proti zvláště nebezpečné nemoci přenosné kapénkovou infekcí, zamezen vstup na uvnitř konané kulturní akce. Může se úspěšně dovolávat výjimek z tohoto zákazu s odkazem na své přesvědčení?
10. Za stavu ohrožení státu dostal pan Růžička rozkaz dostavit se k odvodnímu řízení do sídla místně příslušného krajského vojenského velitelství. Má právo odmítnout výkon mimořádné služby dle branného zákona, a pokud ano, za jakých hmotněprávních a procesních podmínek?

§ 6 branného zákona

11. Pan Vrba je lékařem gynekologického a porodnického oddělení nemocnice. Z důvodu svého katolického vyznání však odmítá účast na provádění umě-

lých přerušení těhotenství. Musí mu zaměstnavatel umožnit v tomto ohledu výjimku?

§ 50 zákona o zdravotních službách

12. Rodiče muslimské dívky si nepřejí, aby se jejich dcera účastnila hodin plavání, které škola organizuje jako součást tělesné výchovy a které probíhají společně pro dívky i chlapce téže třídy. Mohou se dovolávat svého náboženství a žádat výjimku z této formy povinné tělesné výchovy?

rozsudek ESLP ve věci Osmanoglu a Kocabaş proti Švýcarsku, č. 29086/12

13. V jakých situacích se může střetávat právo na svobodu projevu s náboženským cítěním věřících? Jak přistupují české soudy k tzv. „právu nebýt dotčen ve svém náboženském cítění“?

nález ÚS sp. zn. II. ÚS 2120/21

14. Ve věci Eweida a další proti Spojenému království posuzoval Evropský soud pro lidská práva případ čtyř stěžovatelů.

- a) Pracovnice British Airways na úseku odbavování cestujících (check-in), která odmítala nosit řetízek s křížkem schovaný pod oblečením, a proto jí byl po určitou dobu znemožněn výkon práce, čímž společnost vynucovala politiku oblékání, podle které mohli zaměstnanci v kontaktu se zákazníky nosit náboženské symboly jen pod předepsanou uniformou.
- b) Pracovnice nemocnice pracující na geriatrickém oddělení, která odmítala sundat řetízek s křížkem, čímž porušovala nemocniční pravidlo omezující nošení doplňků přijaté s cílem minimalizovat možná zdravotní rizika spojená s přenosem infekcí.
- c) Pracovnice místního úřadu, která z důvodu přesvědčení, že svazky osob stejného pohlaví jsou proti božímu právu, odmítala celebrovat tyto civilní svazky (civil partnership), a hrozilo jí propuštění.
- d) Pracovníka psychoterapeutické společnosti, který z důvodu svého přesvědčení, že podle Bible jsou homosexuální praktiky hříšné a on je nemá jakkoli podporovat, odmítal poskytovat psychologickou terapii v oblasti sexuality stejnopohlavním párům, a byl propuštěn.

Zamyslete se nad těmito situacemi, posuďte, jaké zájmy jsou pro jejich hodnocení relevantní, a porovnejte své závěry s tím, jak případ jednotlivých stěžovatelů rozhodl Evropský soud pro lidská práva.

rozsudek ESLP ve věci Eweida a další proti Spojenému království, č. 48420/10, 59842/10, 51671/10 and 36516/10

15. Jaké jsou hmotněprávní a procesněprávní podmínky pro vznik církve či náboženské společnosti ve smyslu zákona o církvích a náboženských společnostech?
§ 4, 5, 6, 9, 10 a 14 zákona o církvích a náboženských společnostech; rozsudek NSS č. j. 5 As 202/2020; usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 2881/21
16. Může za účelem společného vyznávání náboženství vzniknout spolek dle občanského zákoníku?
rozsudek NSS č. j. 5 As 202/2020; usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 2881/21
17. Za jakých podmínek může probíhat výuka náboženství na školách zřizovaných státem, krajem, obcí či svazkem obcí?
§ 15 školského zákona
18. Listina neobsahuje žádnou výslovnou omezovací klauzuli vůči svobodě vědeckého bádání a svobodě umělecké tvorby ve smyslu čl. 15 odst. 2. Znamená to, že jsou tyto svobody právně neomezitelné? Je přípustné „vědecky bádát“ či „umělecky tvořit“ a přitom týrat člověka či zvíře? Při odpovědi využijte znalosti o tzv. imanentních omezeních základních práv.

PRÁVO NA SOUKROMÍ A RODINNÝ ŽIVOT

Klíčové pojmy:

soukromý život; rodinný život; osobní autonomie; osobnostní práva

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

1. Uveďte všechna jednotlivá práva, která podle vašeho názoru spadají do práva na soukromí a rodinný život. Jako vodítko či pro kontrolu vám může sloužit některý z komentářů k Listině základních práv a svobod.
2. Jaké jsou nejvýznamnější právní předpisy vztahující se k ochraně soukromí a rodinného života?
3. Jaký je vztah mezi právem na ochranu soukromí a právem na svobodu projevu a jak se v praxi řeší případy, kdy se tato dvě práva vzájemně střetávají?
4. Jakou roli hrají soukromí a rodinný život v ochraně lidských práv a jaký význam má ochrana těchto práv pro demokratickou společnost?
5. Jaké jsou právní důsledky porušení práva na ochranu soukromí a rodinného života v České republice a jaké jsou postupy pro jejich uplatnění?
6. Paní Hanáková porodila syna Petra v nemocnici nacházející se v České republice v pátek ráno. Před porodem se domluvila s pediatričkou, že novorozence prohlédne. Porod proběhl bez komplikací, u matky ani dítěte nebyly zjištěny žádné zdravotní problémy. Matka dítěte, paní Hanáková, se rozhodla opustit nemocnici s dítětem, a učinila tak kolem poledne, i přes nesouhlas lékařského personálu.

Paní Hanáková po opuštění nemocnice zavolala pediatričku, s níž byla domluvena, a chtěla se domluvit na návštěvě lékařky u ní a novorozence doma. Pediatrička jí sdělila, že se může k Hanákovým dostavit až v pondělí odpoledne. Pediatrička kontaktovala odbor sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), jemuž dala kontakt na paní Hanákovou.

Na žádost orgánu sociálně-právní ochrany dětí vypracoval lékař zprávu, která uvádí, že *„vzhledem ke krátké době po narození je dítě, pakliže bude mimo nemocniční péči, ohroženo na zdraví a eventuálně i na životě“*. Ještě téhož dne podal OSPOD návrh okresnímu soudu na vydání předběžného opatření podle § 76a obč. soudního řádu a požadoval, aby bylo novorozence umístěno na porodnické oddělení nemocnice. Okresní soud ještě téhož dne návrhu vyhověl a do bydliště Hanákových dorazil v doprovodu policie soudní vykonavatel. Na místo byla přivolána lékařská záchranná služba, lékař dítě v sanitce prohlédl a nezjistil u něj žádný zdravotní problém. Dítě společně

s matkou bylo převezeno do nemocnice, kde bylo dítě znovu vyšetřeno, avšak žádný zdravotní problém u něj nebyl zjištěn. Matka s dítětem musela v nemocnici zůstat 2 dny, za tuto dobu nebyl proveden žádný zdravotnický výkon.

Na základě výše uvedeného zadání odpovězte na následující otázky:

- a) Jakými (právními) argumenty lze podpořit pozici rodiny Hanákových?
  - b) Jakými (právními) argumenty lze podpořit pozici nemocnice?
  - c) Jak by měl případ podle vašeho názoru dopadnout? Podpořte své stanovisko argumenty.
  - d) Na základě zadaného skutkového stavu vyhledejte rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a zjistěte, jak a proč soud rozhodl.
7. Kněz byl v roce 1999 odsouzen za trestné činy pohlavního zneužití a ohrožování výchovy dítěte, a to v souvislosti s pokusem o orální sex na nezletilém chlapci. V roce 2002 byl odsouzen za trestný čin výtržnictví, kterého se dopustil tím, že měl na veřejnosti orální sex s dalším dospělým mužem. Za to mu byly uloženy podmíněné tresty odnětí svobody, jejichž podmínky splnil a odsouzení bylo zahazeno. V roce 2006 muž zemřel. V roce 2008 vyšly v bulvárních časopisech články, které senzacechtivým způsobem popisovaly povahu trestné činnosti a sebevraždu muže, kterou spáchal „kvůli černému svědomí“. V článcích bylo zveřejněno jméno muže i jeho fotografie a mnoho detailů soukromého života. Matka muže podala žalobu na ochranu své osobnosti, jakož i na posmrtnou ochranu osobnosti svého syna.

Na základě případové studie zodpovězte následující otázky:

- a) Ke střetu jakých základních práv v případě dochází?
  - b) Představte si, že jste soudci, a zkuste stanovit 5 kritérií, která byste posuzovali. Pokuste se v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva ověřit, zda jste došli ke kritériím, která ESLP využívá.
  - c) Je ve veřejném zájmu diskuze o pohlavním zneužívání duchovními některé z církví?
8. Přečtěte si nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 45/17 Data retention III (shromažďování a využívání provozních a lokalizačních údajů o telekomunikačním provozu) a odpovězte na následující otázky:
- a) Čeho se týká napadená právní úprava?
  - b) Před čím právo na sebeurčení jednotlivce chrání?
  - c) Jakými problémy se ústavní soud v nálezu zabýval?

- d) V čem spočívá princip data retention?
- d) Jak se k problematice data retention staví Evropský soudní dvůr?
- e) Odpovídá česká právní úprava data retention rozhodnutím Evropského soudního dvora?

PRÁVO VLASTNIT MAJETEK

Klíčové pojmy:

právo vlastnit majetek; právo podnikat; vyvlastnění; veřejný zájem; inherentní omezení vlastnického práva; sociální funkce vlastnictví; daň; poplatek

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech; zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

1. Vyhledejte, ve kterých z uvedených dokumentů je zakotveno právo vlastnit majetek odpovídající čl. 11 Listiny. V jaké konkrétní podobě je zakotveno? O čem svědčí zjištěné odlišnosti?
  - a) Všeobecná deklarace lidských práv
  - b) Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
  - c) Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
  - d) Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
  - e) Listina základních práv Evropské unie
2. Srovnej pojem vlastnictví obsažený ve stávajícím občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.), předcházejícím občanském zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.) a v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.
3. Projděte si následující zákony a uveďte, zda a případně jaké jejich části lze považovat za realizaci závazků státu vyplývajících z práva vlastnit majetek:
  - A) Občanský zákoník
vymezení obsahu vlastnického práva, stanovení pravidel pro jeho převod, přechod; hmotněprávní zakotvení právní ochrany; deliktní právo (náhrada škody)
  - B) Občanský soudní řád
institucionální a procesní záruky soukromoprávní ochrany
  - C) Trestní zákoník
trestné činy proti majetku
  - D) Trestní řád
institucionální a procesní záruky veřejnoprávní ochrany
  - E) Zákon o policii

bezprostřední veřejnoprávní ochrana proti narušitelům pokojného majetkového stavu

4. Lze níže citovaná ustanovení posoudit jako nucená omezení vlastnického práva podle čl. 11 odst. 4 Listiny? Vysvětli roli zákonodárce při vymezování obsahu a mezí vlastnického práva, jakož i pojem inherentních omezení vlastnického práva bez náhrady. Zamysli se nad projevy tzv. sociální funkce vlastnictví v právním řádu.

- a) § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích

Každý má právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí, sbírat tam pro vlastní potřebu lesní plody a suchou na zemi ležící klest. Při tom je povinen les nepoškodovat, nenarušovat lesní prostředí a dbát pokynů vlastníka, popřípadě nájemce lesa a jeho zaměstnanců.

- b) § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Každý má právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby, pokud tím nezpůsobí škodu na majetku či zdraví jiné osoby a nezasahuje-li do práv na ochranu osobnosti či sousedských práv. Je přitom povinen respektovat jiné oprávněné zájmy vlastníka či nájemce pozemku a obecně závazné právní předpisy.

- c) § 11 odst. 2 zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích

Provozovatel potravinářského podniku, který uvádí na trh potraviny v provozovně s prodejní plochou větší než 400 m², je povinen potraviny, které nejsou v souladu s požadavky stanovenými tímto zákonem nebo přímo použitelným předpisem Evropské unie upravujícím požadavky na potraviny, ale jsou bezpečné, poskytnout bezplatně neziskové organizaci, která shromažďuje bezplatně potraviny, skladuje a přiděluje je veřejně prospěšným právnickým osobám, které poskytují potravinovou pomoc; tyto neziskové organizace určí ministerstvo rozhodnutím vydaným z moci úřední. Tato povinnost se nevztahuje na nápoje s obsahem alkoholu nad 0,5 % objemových. Potraviny podle věty první musí být následně uváděny na trh pouze bezplatně.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 27/16

5. Jak Ústavní soud zohledňuje princip rovné ochrany práva vlastnit majetek při posuzování, zda se na jeho omezení uplatní čl. 11 odst. 4 Listiny?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS-st. 27/09 a Pl. ÚS 20/21

6. Uveďte příklady realizace čl. 11 odst. 2 Listiny ve věci vlastnictví státu.

zákon č. 69/2010 Sb., o vlastnictví letiště Praha-Ruzyně; zákon č. 44/1988 Sb., horní zákon

7. Co plyne z čl. 41 Listiny pro právo podnikat zakotvené v čl. 26 Listiny? Zhodnoťte judikaturu Ústavního soudu k aplikaci testu racionality a testu proporcionality.

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 26/16 a Pl. ÚS 7/17

8. Společnost Elektrárny, a. s., požádala o zahájení vyvlastňovacího řízení za účelem stavby nové elektrárny o výkonu 500 MW. Společnost kromě pozemků v bezprostředním okolí nové elektrárny žádá o vyvlastnění vzdálenějšího pozemku s výhledem na řeku, na němž chce postavit reprezentativní sídlo pro vedení elektrárny, které má sloužit i jako školicí středisko pro zaměstnance společnosti.

Pan Vopršálek se proti vyvlastnění brání; vlastní na tomto pozemku rekreační objekt a tvrdí, že objekt může stát i jinde a že jediný důvod, proč si vybrali jeho pozemek, je právě krásný výhled na řeku. Obrátil se proto na Vás s žádostí o právní radu.

- a) Posuďte, zda jsou v této věci naplněny podmínky pro vyvlastnění. Zaměřte se na zákonnost, přiměřenost a požadavek veřejného zájmu.

zákon č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění; zákon č. 416/2009 Sb., liniový zákon

- b) Jaké ústavněprávní argumenty může ve vyvlastňovacím řízení použít pan Vopršálek? Jaké argumenty může použít právní zástupce společnosti Elektrárny, a. s.?

- c) Změnilo by Vaše právní hodnocení, kdyby žadatelem o vyvlastnění (vyvlastnitelem) byl státní podnik?

9. V České republice vypukla pandemie nebezpečného viru. Parlament proto přijal zákon, kterým za účelem ochrany veřejného zdraví mj. dočasně zakázal vstup do všech obchodních center. Zákon dotčeným podnikatelům nepřiznal nárok na náhradu ušlého zisku.

Skupina senátorů se proto na žádost vlastníka jednoho z obchodních center obrátila na Ústavní soud s návrhem na zrušení zákazu. Senátoři tvrdí, že se jedná o nucené omezení vlastnického práva podle čl. 11 odst. 4 Listiny, ale zákonodárce za ni neposkytl dotčeným podnikatelům náhradu ušlého zisku.

- a) Jak by měl v této věci rozhodnout Ústavní soud?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 20/21

- b) Vysvětlíte vztah mezi čl. 11 odst. 3 a čl. 11 odst. 4 Listiny. Používá ve své rozhodovací praxi obdobné kategorie Evropský soud pro lidská práva?

Pojem „control of use of property“ v judikatuře ESLP

- c) Změnilo by se něco na ústavnosti zákona, kdyby do něj jeden z poslanců formou pozměňovacího návrhu bez bližšího vysvětlení prosadil ustanovení zaručující náhradu ušlého zisku toliko provozovatelům sázkařských kanceláří umístěných v obchodních centrech?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS-st. 27/09

10. Odcházející vláda prosadila přijetí zákona, kterým byla „pro zachování sociálního smíru“ zavedena speciální subvence pro automobilový průmysl. Zákon stanovil, že stát bude automobilkám po dobu 10 let za každé auto vyrobené se spalovacím motorem přispívat částkou 50 000 Kč ze státního rozpočtu (přímá subvence).

Nová vláda se v rámci rozpočtových úspor rozhodla po dvou letech účinnosti zákona uvalit na poskytované subvence srážkovou daň ve výši 40 % a předložila odpovídající návrh zákona Poslanecké sněmovně.

- a) Posuďte ústavnost navrženého zákona. Která judikatura je pro rozhodnutí věci relevantní a proč? Souhlasíte s dřívější judikaturou Ústavního soudu?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 53/10, Pl. ÚS 17/11 a Pl. ÚS 5/19

- b) Jak by se změnilo Vaše hodnocení ústavnosti, kdyby:

- navržený zákon stanovil srážkovou daň ve výši 90 %?
- navržený zákon subvence ke dni své účinnosti snížil o 40 % (bez použití daňové terminologie)?
- navržený zákon subvence ke dni své účinnosti zcela zrušil?
- navržený zákon subvence zcela zrušil a současně stanovil, že automobilky musejí (část) vyplacené subvence v přiměřené lhůtě vrátit?

- c) Změnilo by se na Vašem hodnocení ústavnosti navrženého zákona (a variant uvedených v odst. 2) něco, kdyby

- odcházející vláda prosadila přijetí zákona o poskytnutí subvence formou daňového zvýhodnění (automobilce by se o výši subvence snížila daňová povinnost) a nová vláda by chtěla tuto výjimku zrušit?
- strana nového předsedy vlády (ještě v opozici) v době přijetí zákona o subvencích v Parlamentu jasně deklarovala, že jej odmítá a že jej při nejbližší příležitosti zruší?
- kdyby se odcházející vláda rozhodla zákonem poskytnout subvenci nikoli automobilům se spalovacím motorem, nýbrž automobilům na vodíkový pohon (bylo by to jakkoli relevantní)?

- d) Jak se Ústavní soud obecně staví k přezkumu daňových zákonů?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 29/08

SVOBODA PROJEVU

Klíčové pojmy:

relativní (omezitelná) práva; vztah ke svobodě myšlení; působení orga omnes a inter partes; ochrana osobnosti; ochrana osobních údajů; ochrana utajovaných informací; verbální trestné činy; hate speech; právo na soukromí; právo na informační sebeurčení; žadatel o informaci; žádost o poskytnutí informace

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách; zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník; nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679 (GDPR), zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací; zákon č. 46/2000 Sb., tiskový zákon; zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím; zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

1. Je svoboda projevu skutečně svobodou a právo na informace skutečně právem? Zvažte zejména komisivní vs. omisivní charakter.

čl. 17 odst. 1, 2 a 5 Listiny

2. Jsou svoboda projevu a právo na informace právy výlučně politickými?

čl. 16, 17 a 35 Listiny a dále např. zákon o zdravotních službách

3. Kdo jsou oprávněné subjekty (nositelé) svobody projevu a práva na informace a kdo naopak subjekty povinné? Platí svoboda projevu a právo na informace inter partes nebo erga omnes?

čl. 16, 17 a 35 Listiny; zákon o svobodném přístupu k informacím; nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 1378/16

4. Jsou svoboda projevu a právo na informace právy absolutními nebo relativními? Jak se běžné omezení svobody projevu liší od cenzury (co do své povahy i přípustnosti)?

čl. 16 a 17 Listiny; čl. 10 Úmluvy; nález ÚS sp. zn. I. ÚS 517/10

5. Jaké ústavní a zákonné limity svobody projevu a práva na informace najdeme?

čl. 16 a 17 Listiny; čl. 10 Úmluvy; občanský zákoník (zejm. § 84 a násl.); trestní zákoník (tzv. verbální trestné činy); nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679 (GDPR); zákon o ochraně utajovaných informací; tiskový zákon; zákon č. 4/1995 Sb., o regulaci reklamy

6. Vysvětlete pojem „hate speech” a odlište jej od pojmu „verbální trestný čin”. Který z těchto pojmů zahrnuje širší množinu případů? Za jakých podmínek můžeme mluvit právě o hate speech?

trestní zákoník (tzv. verbální trestné činy)

7. Jaké informace a jakými způsoby jsou tzv. povinné subjekty ve smyslu čl. 17 odst. 5 Listiny základních práv a svobod povinny poskytnout?

§ 3 až 5 zákona o svobodném přístupu k informacím

8. Jaké informace ve smyslu čl. 17 odst. 5 Listiny základních práv a svobod nemusí, či dokonce nemohou povinné subjekty zveřejnit ani poskytnout případným žadatelům?

§ 7 až 12 zákona o svobodném přístupu k informacím

9. Jaké jsou formální a obsahové náležitosti žádosti o poskytnutí informace ve smyslu čl. 17 odst. 5 Listiny základních práv a svobod? Jakými způsoby je možné takovou žádost podat? Jak se postupuje v případech, kdy žádost není úplná či dostatečně přesná?

zákon o svobodném přístupu k informacím

10. Jaké prostředky ochrany existují proti případné nečinnosti či jinému porušení povinností poskytnout informace ve smyslu čl. 17 odst. 5 Listiny základních práv a svobod ze strany povinného subjektu?

§ 16 až 16b zákona o svobodném přístupu k informacím

11. Jakým způsobem posuzujeme kolize mezi právem na informace (resp.) veřejným zájmem na zveřejnění určité informace na straně jedné a právem na informační sebeurčení či ochranu osobnosti na straně druhé?

nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 1378/16, IV. ÚS 1200/16

12. Předpokládejme hypotetickou situaci, ve které se právnická osoba (Media, s. r. o.) domáhá před Ústavním soudem ochrany své svobody projevu, neboť její výrok pronesený o jiné právnické osobě (První česká banka, a. s.), v němž varovala současné i budoucí potenciální klienty před zakládáním si účtů u této druhé největší banky na českém trhu, neboť ta je následně využívá i k mnohdy rizikovému investování, jež dle názoru analytiků Media, s. r. o., může za určitých okolností způsobit, že První česká banka, a. s., následně nebude schopná svým klientům vyplácet prostředky z jejich účtů. První česká banka, a. s., argumentovala před obecnými soudy mimo jiné tím, že tento výrok poškozují její dobré jméno, neboť je jí vyčítáno nakládání s prostředky, jež je pro všechny banky typické a které, budou-li dodrženy všechny právní předpisy cílí na předcházení rizikům (což je prokazatelné i případ První české banky, a. s.), nemohou naznačovanou neschopnost vyplácet prostředky

nikdy způsobit. Výrok Media, s. r. o., se tak pouze snaží vyvolat paniku, jež v důsledku může způsobit i značnou finanční újmu První české bance, a. s. Obecné soudy daly za pravdu První české bance, a. s., a nařídili Media, s. r. o., se za řečený výrok veřejně omluvit a vyplatit bance náhradu újmy ve výši 20 milionů Kč. Media, s. r. o., brání svůj projev mimo jiné tím, že dle v současnosti dostupných informací a znalostí na poli ekonomie nelze pravdivost jejich výroku a dedukcí v něm provedených nijak zpochybnit.

- a) Jednalo se za strany Media, s. r. o., o faktický výrok či hodnotový soud? Pokud se jednalo o faktický výrok, mohli bychom jej považovat za pravdivý? Pokud se jednalo o hodnotový soud, můžeme tvrdit, že stál na reálných základech?
- b) Měl by Ústavní soud rozhodnout ve prospěch svobody projevu Media, s. r. o., či spíše chránit dobré jméno První české banky, a. s.?
- c) Jak by se situace změnila, kdyby daný výrok nebyl pronesen Media, s. r. o., nýbrž jedním ze členů bankovní rady ČNB, a to přes fakt, že ČNB v současnosti nevede ani nezamýšlí vést žádné řízení vztahující se k bankovní licenci První české banky, a. s.?
- d) Jak by se situace změnila, kdyby obdobný výrok o neschopnosti dostávat svým závazkům nebyl pronesen o druhé největší bance na trhu, nýbrž o relativně malém bytovém družstvu sdružujícím jednotky fyzických osob v Ústí nad Orlicí? Předpokládejme, že by společnost Media, s. r. o., tento svůj varovný výrok opřela o racionální dedukci vycházející z obecné znalosti o zdražování stavebních materiálů a dalších nákladů na stavbu.
- e) Jak by se situace změnila, pokud by Media, s. r. o., nezrazovala od ukládání peněz v První české bance, a. s., z důvodů jejího „rizikového investování“, ale proto, že dle veřejně dostupných informací je předseda představenstva této banky „nezodpovědný náruživý shopaholik, který si podezřele často kupuje předražené obleky v jednom obchůdku na Pařížské ulici“? Mělo by na posouzení této situace nějaký vliv, pokud by se nejednalo o veřejně dostupnou informaci, ale o výsledek několikátýdenního sledování onoho předsedy představenstva pověřenými „investigativci“ Media, s. r. o., a faktu, že jeden z těchto „investigativců“ před půl rokem připevnil k firemnímu automobilu předsedy představenstva GPS vysílač, z jehož záznamů jsou návštěvy v daném obchůdku na Pařížské ulici „patrné“?
- f) Jaký vliv by na posouzení původní situace měl fakt, že z analýzy Media, s. r. o., vyplynulo, že První československá banka dokázala svými investicemi v době konjunktury, kdy všechny konkurenční banky na svých investicích vydělávají, vygenerovat značné ztráty?

- g) Jak by se situace změnila, pokud by v průběhu řízení před Ústavním soudem vyplynulo, že Media, s. r. o., dostala v posledních letech řadu štědrých příspěvků od společnosti Úplatkáři, s. r. o., která je spoluvlastněna členem představenstva společnosti Ta nejlepší banka, a. s., jež je největší bankou na českém trhu, a tudíž i největším konkurentem První české banky, a. s.?

nález ÚS sp. zn. I. ÚS 367/03, I. ÚS 453/04 a II. ÚS 2051/14; rozsudek ESLP Axel Springer AG proti Německu, č. 39954/08

PETIČNÍ PRÁVO

Klíčové pojmy:

petice; petent; petiční výbor; podpis pod peticí; shromažďování podpisů pod petici

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Listina základních práv EU (Listina EU); zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním; zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny; zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu

1. Jaké povinnosti orgánů veřejné moci plynou z ústavní záruky petičního práva?
  - a) přijmout petici
  - b) zaujmout k obsahu petice stanovisko a odpovědět petentovi
  - c) vyhovět požadavku uvedeném v petici
  - d) v případě, že je petice adresována správnímu orgánu, zahájit ve věci správní řízení z moci úřední
  - e) nepostihovat petenta za podání petice.
2. Pan Petent vytvořil online petici za zlepšení zacházení se zvířaty, zvýšení trestů za týrání zvířat a k co nejpřísnějšímu potrestání obžalovaných v probíhajících trestních řízeních. Když se k petici připojilo 11 000 osob identifikovaných jménem a příjmením, adresou bydliště a e-mailovou adresou, pan Petent vytiskl seznam se všemi údaji, podepsal ho a poslal ho poštou Ministerstvu zemědělství, Ministerstvu práce a sociálních věcí, Nejvyššímu soudu a oběma komorám Parlamentu. Ministerstvo zemědělství panu Petentovi o tři měsíce později odpovědělo, že se peticí nebude zabývat, neboť neobsahuje dostatečný počet podpisů. Je tento postup v souladu se zákonem? Jak by mělo s peticí naložit Ministerstvo práce a sociálních věcí? Může Nejvyšší soud zaujmout stanovisko k obsahu petice a panu Petentovi ho sdělit? Je Senát povinen zařadit petici pana Petenta na jednání pléna?
3. Je petice účelným prostředkem k řešení nevhodného chování soudní osoby nebo ke stěžování si na postup soudu v konkrétním řízení, jehož je petent účastníkem?
4. Vyhledejte si, kde a jak je prakticky proveden § 6a zákona č. 85/1990 Sb., o právu petičním, který byl do tohoto zákona vložen jeho dosud jedinou novelizací – zákonem č. 261/2021 Sb.
5. Ve kterých případech zákony podmiňují podání určitého návrhu přiložením „petice“ či podpisového archu s minimálním stanoveným počtem podpisů občanů? Zaměřte se zejména na politické strany, kandidaturu ve volbách, referenda, církve apod.

SDRUŽOVACÍ PRÁVO

Klíčové pojmy:

politická práva; sdružení; církve a náboženské společnosti; spolky; politické strany a politická hnutí; odbory; registrace; právnická osoba

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Listina základních práv EU (Listina EU); zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církvi a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech); zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích; zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky (kompetenční zákon)

1. Používaly nebo používají právní předpisy i jiné označení pro sdružovací právo?
§ 113 Ústavy ČR; § 214 až 302 občanského zákoníku
2. Jak se liší shromažďovací a sdružovací právo, co vznikne využitím sdružovacího práva?
3. Může být sdružovací právo vnímáno též jako svoboda, označují některé právní předpisy sdružování jako svobodu?
čl. 11 Úmluvy; čl. 12 Listiny EU
4. Jaké formy (typy) sdružení Listina obsahuje, v čem jsou základní rozdíly těchto forem (typů)?
čl. 16, 20 a 27 Listiny
5. Jsou další formy (typy) sdružení mimo úpravu v Listině? Pokud by tomu tak bylo, byl by nějaký rozdíl mezi pojetím sdružení v Listině a mimo ni a v čem?
6. V kterém právním předpise je výslovně uveden pojem „sdružování“ v církvi a náboženské společnosti?
§ 4 zákona o církvích a náboženských společnostech
7. Obsahují mezinárodní předpisy výslovně pojem „církev“ a „náboženská společnost“? Pokud ano, kde a jak, pokud ne, jak garanci náboženského vyznání upravují?
čl. 9 Úmluvy; čl. 18 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech; čl. 10 Listiny EU
8. Lze naplnit projevy svého náboženství nebo víry i mimo církve nebo náboženské společnosti?

čl. 16 odst. 1 Listiny

9. Lze omezit výkon práva svobodně projevovat své náboženství nebo víru, a jestli ano, jakou formou a má omezení nějaké limity?

čl. 16 odst. 4 Listiny

10. Vztahuje se k materii náboženské svobody ještě jiné ustanovení Listiny než čl. 15 a 16?

čl. 33 Listiny

11. Jak vzniká církev nebo náboženská společnost?

§ 4 až 15 zákona o církvích a náboženských společnostech

12. Jaké jsou podmínky registrace?

§ 4 až 15 zákona o církvích a náboženských společnostech

13. Jaký je ústřední správní úřad (ústřední orgán státní správy) pro věci církví a náboženských společností a který předpis to stanoví?

§ 8 kompetenčního zákona

14. Je možné zjistit oficiální seznam registrovaných církví a náboženských společností v ČR?

15. Jaký právní předpis ČR je prováděcím zákonem k čl. 20 odst. 1 Listiny?

§ 214 až 302 občanského zákoníku

16. Jak vzniká spolek? Jaký je rozdíl mezi založením spolku a vznikem spolku?

§ 218 a 226 občanského zákoníku

17. Jaké jsou náležitosti stanov spolku?

18. Jaké jsou podmínky zápisu do veřejného rejstříku a kdo zápis provádí?

§ 26 až 30 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

19. Je možné omezení sdružovacího práva? Jestliže ano, jsou nějaké limity omezení? Co znamená pojem omezit?

čl. 20 odst. 3 Listiny

20. Je možné omezit výkon sdružovacího práva v mimořádných stavech?

zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

21. Je možná legální existence neformálního sdružení (spolku mimo režim čl. 20 odst. 1 Listiny)?

čl. 2 odst. 4 Ústavy, resp. čl. 2 odst. 3 Listiny

22. Zjistěte v libovolné obci ČR o velikosti do 10 tisíc obyvatel, jaké spolky na území dané obce vyvíjí činnost.
23. Odděluje úprava sdružování v mezinárodních dokumentech sdružování ve spolcích a v politických stranách a hnutích?
24. Jaký právní předpis ČR je prováděcím zákonem k čl. 20 odst. 2 Listiny?
25. Obsahují ustanovení mezinárodních dokumentů možnost omezení politické činnosti cizinců?
čl. 16 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech
26. Jaký je význam slova „též“ v odst. 2 čl. 20 Listiny?
27. Jaký je rozdíl mezi politickou stranou a politickým hnutím?
28. Je možné omezení práva sdružovat se v politických stranách a politických hnutích? Jestliže ano, jsou nějaké limity omezení?
čl. 20 odst. 3 Listiny
29. Je v předpisech ústavního pořádku ČR i jiné ustanovení na adresu politických stran a politických hnutí než jen čl. 20 odst. 2 Listiny?
čl. 5 Ústavy
30. Co obsahuje pojem „tripartita“ a „Rada hospodářské a sociální dohody“?
31. Jak upravují vznik odborů mezinárodní dokumenty?
čl. 22 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech; čl. 12 Listiny EU
32. Proč Listina nezahrnuje právo sdružovat se v odborech do čl. 20?
33. Jaký právní předpis České republiky je prováděcím zákonem k čl. 27 odst. 2 Listiny?
34. Proč zákonodárce zvolil jiný režim pro zápis do veřejného rejstříku pro spolky a pro odborové organizace?

MIMOŘÁDNÉ STAVY A OMEZOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV BĚHEM NICH

Klíčové pojmy:

bezpečnost; mimořádné stavy; krizové stavy; nouzový stav; stav ohrožení státu; válečný stav; Bezpečnostní rada státu; prodloužení volebního období; suspendování vybraných mezinárodních smluv o lidských právech

Klíčové prameny:

Ústava; Listina základních práv a svobod; ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky; Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon); zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy; zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon); zákon č. 218/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech; zákon č. 181/2014 Sb., zákon o kybernetické bezpečnosti

1. Jaký je rozdíl mezi pojmy „mimořádné stavy“ a „krizové stavy“?
2. Ochrana jakých hodnot je výslovně uložena státu na ústavní úrovni v oblasti zajišťování bezpečnosti?

čl. 1 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; čl. 43 odst. 1 Ústavy

3. Jaké mimořádné stavy náš ústavní pořádek zná?

čl. 2 odst. 1 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky

4. Jaké mimořádné stavy zná náš právní řád?

§ 3 krizového zákona; § 54 a násl., § 73 a násl., § 88 a násl. zákona č. 458/2000 Sb., energetický zákon; zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy; § 21 zákona o kybernetické bezpečnosti

5. Jsou všechny mimořádné stavy zakotveny nebo alespoň zmíněny na ústavní úrovni?

6. Je nezbytné, aby možnost omezení ústavně garantovaných práv a svobod v každém mimořádném stavu byla zakotvena na ústavní úrovni?

čl. 4 Listiny

7. Lze suspendovat práva zaručená mezinárodními smlouvami o lidských právech?

čl. 15 Úmluvy; čl. 4 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech

8. Kdo je povinen se podílet na zajišťování bezpečnosti České republiky? Jsou to i cizinci?

čl. 3 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky

9. Jak jsou doplňovány ozbrojené síly?
čl. 4 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; § 3 branného zákona
10. Koho zatěžuje branná povinnost?
§ 2 a § 7 branného zákona
11. Lze doplňovat na základě branné povinnosti také bezpečnostní sbory, např. Policii České republiky?
čl. 4 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
12. Zatěžuje branná nebo jiná povinnost právnické osoby?
čl. 3 a 4 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; krizový zákon; zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy
13. Z jakých důvodů lze vyhlásit nouzový stav?
čl. 5 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
14. Kdo může vyhlásit nouzový stav?
čl. 5 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
15. Může nouzový stav vyhlásit Poslanecká sněmovna?
čl. 5 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
16. Z jakých důvodů lze vyhlásit stav ohrožení státu?
čl. 7 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
17. Kdo může vyhlásit stav ohrožení státu a jakou procedurou?
čl. 7 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
18. Kdo může vyhlásit válečný stav?
čl. 43 Ústavy
19. Je vyhlášení válečného stavu vázáno na návrh nějakého orgánu? Kdo tak tedy může patrně učinit a kdo by tak měl činit nejpravděpodobněji?
čl. 43 Ústavy
20. Jaká jsou pravidla pro vyhlášení či prodloužení některého z mimořádných stavů?
čl. 43 Ústavy; čl. 6 a 7 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
21. Lze vyhlásit stav ohrožení státu nebo válečný stav v situaci, kdy se nemůže sejít Parlament?
čl. 7 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; čl. 43 Ústavy ve spojení s čl. 2 odst. 3 Ústavy

22. Jakým typem orgánu je Bezpečnostní rada státu?
čl. 9 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
23. Může Bezpečnostní rada státu zastoupit nebo nahradit vládu v situacích vyhlášeného mimořádného stavu?
čl. 9 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; čl. 67 Ústavy
24. Mají všechny mimořádné stavy vliv na pravidla zákonodárního procesu?
čl. 8 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
25. Lze ústavně konformně prodlužovat volební období? Pokud ano, lze tak činit opakovaně?
čl. 10 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
26. Tvoří jednotlivé mimořádné stavy určitou hierarchii vázanou na stupeň ohrožení a postupný rozvoj situace, kdy by jeden byl předstupněm dalšího? Lze např. vyhlásit válečný stav, aniž by předtím byl vyhlášen stav ohrožení státu?
čl. 5 a čl. 7 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; čl. 43 Ústavy
27. Je možné za nouzového stavu omezit právo na stávkou?
§ 5 krizového zákona
28. Je možné vyhlásit nouzový stav z důvodu probíhající stávky vyhlášené na ochranu hospodářských a sociálních zájmů?
čl. 5 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
29. Je možné vyhlásit nouzový stav z důvodu probíhající stávky vyhlášené za účelem politickým, např. generální stávka vedená za účelem odstoupení vlády a vyhlášení předčasných voleb?
čl. 5 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky
30. Je možné uložit omezení a povinnosti hospodářského charakteru v době vyhlášeného mimořádného stavu?
zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy
31. Mají mimořádné stavy vliv na rozpočtové hospodaření státu?
§ 31 a 32 zákona o rozpočtových pravidlech
32. Kdo je oprávněn zrušit vyhlášený mimořádný stav?
čl. 5 až čl. 7 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; čl. 43 Ústavy
33. Uspadňuje vyhlášení mimořádného stavu automaticky přístup stěžovatele k Ústavnímu soudu ve smyslu § 75 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb. v platném znění?

usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 8/20

34. Lze přezkoumávat rozhodnutí o vyhlášení mimořádného stavu soudně?

usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 8/20

35. Jakou právní povahu má krizové opatření vlády vydané dle zákona č. 240/2000 Sb.?

nález sp. zn. Pl. ÚS 7/20

36. Kdo je oprávněn zrušit vyhlášený mimořádný stav?

čl. 5 až 7 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky; čl. 43 Ústavy

SHROMAŽĎOVACÍ PRÁVO

Klíčové pojmy:

politická práva; svolavatel; účastník shromáždění; oznámení shromáždění; zákaz shromáždění; rozpuštění shromáždění; neoznamovaná shromáždění

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím

1. O jaký druh práva se v případě shromažďovacího práva jedná?
nadpis oddílu druhého hlavy druhé Listiny
2. Jedná se svou povahou o „právo“ anebo o „svobodu“?
čl. 19 odst. 1 Listiny; § 3 zákona o právu shromažďovacím
3. Odlišuje se úprava shromažďovacího práva zaručená Listinou od úpravy provedené mezinárodními smlouvami?
čl. 19 Listiny; čl. 21 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech; čl. 11 Úmluvy
4. Co vlastně znamená shromažďovací právo? Jaké má složky?
§ 3 a § 5 odst. 1, § 6 odst. 1, § 6 odst. 4, § 7 zákona o právu shromažďovacím
5. Komu je shromažďovací právo zaručeno?
čl. 19 odst. 1 Listiny; § 3 zákona o právu shromažďovacím
6. Je shromažďovací právo omezitelné nebo nikoliv?
čl. 19 odst. 2 Listiny
7. Z jakých důvodů může zákonodárce omezit shromažďovací právo?
čl. 19 odst. 2 Listiny; čl. 21 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech; čl. 11 Úmluvy
8. Obsahuje Listina nebo shromažďovací zákon definici shromáždění?
čl. 19 Listiny a zákon o právu shromažďovacím
9. Jaké druhy shromáždění co do jejich formy můžeme rozlišit?
§ 1 odst. 2 a § 4 odst. 1 písm. b) zákona o právu shromažďovacím
10. Jaké druhy shromáždění lze rozlišit z hlediska místa jejich konání?
čl. 19 odst. 2 Listiny; § 2a a § 1 odst. 4 zákona o právu shromažďovacím
11. Pokrývá shromažďovací zákon všechny případy předpokládané Listinou?

§ 2 ShrZ a § 4 odst. 1 a 2 zákona o právu shromažďovacím

12. Podléhá výkon shromažďovacího práva podle Listiny předchozímu úřednímu povolení? Jak je tomu z hlediska Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod?

čl. 19 Listiny; čl. 21 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech; čl. 11 Úmluvy

13. Komu se konání shromáždění oznamuje?

§ 2a zákona o právu shromažďovacím

14. Komu se shromáždění oznamuje v Praze?

§ 2a zákona o právu shromažďovacím; § 31 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

15. Kdy je nutno konání shromáždění oznámit?

§ 5 odst. 1 a odst. 2 zákona o právu shromažďovacím

16. Jaké důsledky má, jestliže je konání shromáždění oznámeno příliš brzy?

§ 5 zákona o právu shromažďovacím

17. Je možné konat shromáždění bez předchozího oznámení?

čl. 19 odst. 2 Listiny; § 2 a § 4 odst. 1 a 2 zákona o právu shromažďovacím; § 12 odst. 2 ve spojení s § 14 odst. 3 písm. a) zákona o právu shromažďovacím

18. Kde došlo k využití režimu § 4 odst. 2 ShrZ?

19. Je možné, aby proběhlo tzv. spontánní shromáždění?

§ 12 odst. 2 ve spojení s § 14 odst. 3 písm. a) zákona o právu shromažďovacím

20. Jak postupovat, jestliže mají dva nebo více svolavatelů zájem o konání shromáždění na stejném místě ve stejném čase?

§ 8 odst. 2 a § 10 odst. 2 zákona o právu shromažďovacím

21. Je možné konat dvě nebo více shromáždění na stejném místě a ve stejném čase?

22. Je možné konat shromáždění, kterým by došlo například k zablokování dálnice nebo železnice?

§ 10 odst. 3 zákona o právu shromažďovacím

23. Je v souladu s právem blokování shromáždění ze strany jiných osob, například odpůrců účelu, za kterým bylo shromáždění svoláno?

§ 14 odst. 1 písm. c) zákona o právu shromažďovacím

24. Je v souladu se zákonem možné, aby někdo bránil zájemci o účast na shromáždění v přístupu na něj?
§ 14 odst. 1 písm. c), § 8 odst. 4 a § 12 zákona o právu shromažďovacím
25. Je v souladu se zákonem možné bránit účastníkovi shromáždění v opuštění shromáždění?
§ 7 odst. 2 SbrZ ve spojení s § 14 odst. 1 písm. b) zákona o právu shromažďovacím
26. Jaké jsou povinnosti účastníků shromáždění?
§ 7 zákona o právu shromažďovacím
27. Jaké jsou povinnosti ostatních osob vůči shromáždění a shromážděným se?
§ 14 odst. 1, § 8 a § 10 až 12 zákona o právu shromažďovacím
28. Z jakých důvodů může být shromáždění zakázáno?
§ 10 zákona o právu shromažďovacím
29. Z jakých důvodů lze probíhající shromáždění rozpustit?
§ 12 zákona o právu shromažďovacím
30. Může se protiprávního jednání dopustit náhodný kolemjdoucí tím, že se připojí ke shromáždění, jehož konání bylo zakázáno (ale ještě nebylo rozpuštěno)?
§ 14 zákona o právu shromažďovacím
31. Chce-li se někdo zúčastnit shromáždění a vyhnout se střetu se zákonem, musí si předem zjistit, zda bylo shromáždění řádně oznámeno, respektive zda nebylo zakázáno?
§ 14 zákona o právu shromažďovacím
32. Jestliže probíhá shromáždění, které bylo zakázáno, musí být rozpuštěno?
§ 12 odst. 1 zákona o právu shromažďovacím
33. S kým zákon počítá jako s tím, kdo může shromáždění ukončit či rozpustit?
§ 6 odst. 5 a § 12 odst. 5 a 6 zákona o právu shromažďovacím
34. Je možné zakázat shromáždění, které svolává osoba, která v minulosti opakovaně porušila shromažďovací zákon a byla za to pravomocně postížena, včetně trestního odsouzení?
§ 10 zákona o právu shromažďovacím; rozsudek NSS č. j. 8 As 15/2011-72
35. Jaké jsou aktuální otázky spojené se shromažďovacím právem?
Upevnění demokracie a svobody v České republice znamenalo významný posun v oblasti shromažďovacího práva. Zatímco jak Listina, tak zákon jsou výrazně koncipovány ve smyslu zajištění ochrany poskytnutí tohoto práva

proti omezováním ze strany státu, v současné době se stát dostává výrazně do postavení moderátora různých společenských zájmů. V zásadě aktuální obecnou otázkou není střet organizátorů shromáždění s restriktivní snahou veřejné moci, ale daleko častěji se do střetu dostávají organizátoři shromáždění a jejich prostřednictvím vyjadřované skupinové zájmy. Objevuje se také problematika shromáždování na veřejně přístupných místech v soukromém vlastnictví.

36. Příklad: „Známa firma“ jako svolavatel shromáždění

Paní Eva B. má minulost neonacistky a svolavatelky několika shromáždění, která byla vždy rozpuštěna prakticky ze všech důvodů, které shromáždovací zákon zná (výzvy k nenávisti vůči skupinám obyvatel, výzvy a žádosti o zbavení skupin obyvatel lidských práv, výzvy k násilí vůči skupinám obyvatel, násilné střety s policií). Za několik trestných činů byla v této souvislosti odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Několik měsíců po propuštění oznamuje na příslušném úřadu svůj záměr svolat demonstraci „*Na podporu práv utiskovaných včelařů v Íránu*“. Nad rámec oznámení to odůvodňuje tím, že ve vězení se věnovala právě včelaření a mj. to jí také přivedlo k osobní nápravě. Demonstrace se má konat 20. dubna na náměstí, kde se mj. nachází synagoga. Jak má úřad v tomto případě postupovat? Může shromáždění v souladu se zákonem zakázat?

rozsudek NSS č. j. 8 As 15/2011-72

37. Příklad: Protestní pochody a jejich oznamování

Pan Pavel D. se rozhodl uspořádat demonstraci ve formě protestního pochodu proti záměru rozšířit ruzyňské letiště o další přistávací dráhu. Původně měl záměr uspořádat jeden pochod od budovy ministerstva dopravy v Praze do Kladna. Protože se mu ale trasa zdála příliš dlouhá, rozhodl se jí rozdělit s tím, že jednu sobotu se půjde od budovy ministerstva do Hostivice a za týden se bude pokračovat z Hostivice do Kladna. Na kterém úřadu bude jednatlivá shromáždění oznamovat?

zákona o právu shromáždovacím

PRINCIPY OCHRANY SOCIÁLNÍCH, HOSPODÁŘSKÝCH A KULTURNÍCH PRÁV

Klíčové pojmy:

test racionality; esenciální jádro práva; pozitivní závazky státu; povinnost respektovat, chránit a naplňovat; právo na přiměřené hmotné zabezpečení; právo na vzdělání; právo na ochranu zdraví; zákaz diskriminace

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech; Listina základních práv EU (Listina EU)

1. Co plyne z čl. 2 odst. 1 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech? Existuje obdobné ustanovení v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech?
2. Co plyne z čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod pro soudní ochranu základních práv?
3. Lze se před Ústavním soudem domáhat ochrany sociálních práv obsažených v mezinárodních smlouvách o lidských právech? Jak je v této věci relevantní čl. 41 odst. 1 Listiny základních práva svobod?
4. Jaké testy (a v jakých situacích) používá Ústavní soud pro přezkum zásahů do sociálních práv zakotvených v Listině základních práv a svobod? O jaká ústavní ustanovení se přitom opírá?

nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 1/08

5. Obsahuje Listina základních práv a svobod ve své hlavě čtvrté práva, která můžeme označit za „negativní“ (status negativus podle G. Jellineka), tj. práva která nevyžadují aktivní plnění ze strany státu?

právo na stávku podle čl. 27 odst. 4 Listiny základních práv a svobod

6. Z mezinárodních lidskoprávních závazků státu plynou tři kategorie povinností: povinnost respektovat, chránit a naplňovat lidská práva. Uvedené kategorie lze aplikovat i na základní práva v Listině základních práv a svobod. Zkuste v obecné rovině popsat povinnosti vyplývající státu z čl. 31 Listiny.
7. Parlament přijal zákon, kterým stanovil, že osoby bez domova, které „na veřejnosti budí pohoršení“ může Úřad práce z podnětu příslušného obecního úřadu připravit o všechny dávky v hmotné nouzi tím, že je vyloučí z kategorie osob v hmotné nouzi. Proti zákonu vystoupila skupina poslanců, která chce Ústavnímu soudu navrhnout jeho zrušení.
  - a) Jaké ustanovení Listiny základních práv a svobod je tímto zákonem dotčeno?

- b) Jak byste argumentoval v pozici právního zástupce skupiny senátorů?
- c) Posuďte ústavnost § 3 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.
8. Paní Vopršálková bydlí v pohraničí v obci Horní Lhota a už tři roky se jí v okruhu 50 km nedaří sehnat zubaře. Opakovaně jí přitom trápí záněty dásní, které jí působí celou řadu nepříjemností. Na radu advokáta se proto obrátila na svojí zdravotní pojišťovnu, aby jí zajistila péči v některé ze svých smluvních nemocnic či ordinací. Pojišťovna však ani po roce opakovaných žádostí a odmítnutí ze strany lékařů péči paní Vopršálkové nezajistila.
- a) Posuďte ústavnost postupu zdravotní pojišťovny. Odkážte přitom na konkrétní ustanovení Listiny základních práv a svobod či jiných relevantních pramenů práva.
- § 40 odst. 7 zákona č. 471/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění*
- b) Jaké právní prostředky obrany byste zvažoval použít v pozici právního zástupce paní Vopršálkové?
- § 82 a n. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní*
9. Obec Dolní Lhota má tři základní školy: ZŠ Horní, ZŠ Střední, ZŠ Dolní. ZŠ Horní má bohaté soukromé sponzory, ZŠ Střední nedávno prošla rekonstrukcí a ZŠ Dolní je obecně považována za nejméně kvalitní a nejhůře financovanou. Zastupitelstvo obce na základě § 178 odst. 2 školského zákona vymezilo obecně závaznou vyhláškou tři školské obvody spádových škol. Spádový obvod ZŠ Dolní je vymezen tak, že pokrývá výlučně a úplně několik oblastí sociálně vyloučených lokalit, kde žijí převážně obyvatelé romského etnika. Do každé ze škol jsou přednostně přijímáni žáci ze spádových školských obvodů a výsledkem tak je, že na ZŠ Dolní chodí výlučně žáci romského etnika.
- a) Posuďte ústavnost postupu zastupitelstva obce Dolní Lhota. Odkážte přitom na konkrétní ustanovení Listiny základních práv a svobod či jiných relevantních pramenů práva.
- Rozsudek velkého senátu ESLP ve věci D. H. a ostatní proti České republice č. 57325/0; rozsudek ESLP ve věci Szolcsán proti Maďarsku č. 24408/16*
- b) Jaké právní prostředky obrany byste zvažoval použít v pozici právního zástupce žáka ZŠ Dolní s cílem zamezit segregačnímu přístupu obce Dolní Lhota?
- § 82 a n. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon)*

PRÁVO NA SPRAVEDLIVÝ PROCES

Klíčové pojmy:

právo na účinné vyšetřování; rovnost stran; právo na zákonného soudce; právo navrhnout a hodnotit důkazy; právo na opravný prostředek; kontradiktornost řízení; právo na kladení otázek usvědčujícímu svědkovi; zákaz policejní provokace; právo na rozhodnutí soudu ve veřejném řízení; přezkum rozhodnutí orgánu veřejné moci soudem; ústavní stížnost; soudní výluka z přezkumu; objektivní odpovědnost státu za předvídatelnost soudního rozhodování; nehmotná újma; průtahy v řízení

Klíčové prameny:

Listina základních práv a svobod; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád; zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád; zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; zákon č. 1882/1993 Sb., o Ústavním soudu

1. Určete, jaké z těchto otázek mohou být vyloučeny z přezkumu rozhodnutí soudem, a jaké již nikoliv:
  - a) vyloučení ze studia na právnické fakultě pro nesplnění studijních povinností dle studijního řádu
  - b) nesložení postupové zkoušky z ústavního práva v prvním termínu
  - c) neudělení státního občanství
  - d) neudělení státního občanství z důvodu bezpečnosti státu
  - e) uložení pokuty za přechod ulice „na červenou“
  - f) zamítnutí žádosti o stavební povolení

čl. 6 Úmluvy; čl. 36 Listiny; rozsudek NSS č. j. 9 As 1/2009-141, 1 As 52/2012-114, 5 As 52/2017-24; náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 39/17

2. Pokud někdo podá žádost o stavební povolení, tak má pro případ neúspěchu možnost podat a) odvolání, v případě jeho neúspěchu b) podnět k přezkumnému řízení, popřípadě může využít c) správní žalobu, kterou, pokud je neúspěšná, může následovat d) kasační stížnost a nakonec také e) ústavní stížnost, přičemž souběžně se vším uvedeným se může obrátit na f) veřejného ochránce.

Zkuste zhodnotit, zda množství procesních prostředků, které má jednotlivec k dispozici, je dostatečné, popřípadě nedostatečné, nebo dokonce nadbytečné. Vede množství přezkumných možností k větší spravedlnosti?

Poté si nastudujte filozofickou úvahu uvedenou v bodě [33] rozhodnutí Nejvyššího správního soudu vydaného dne 15. ledna 2020 pod č. j. 16 Kss 4/2019-70 a zkuste odpovědět na stejnou otázku znovu.

3. Městský soud v Praze obdržel obžalobu, podle které byla skupina mladých levicových aktivistů anarchistické nebo enviromentální orientace obžalována z teroristického útoku. Jako jediný přímý usvědčující důkaz, který se vztahoval ke vzniku záměru, byl obžalobou navržen výslech dvou policejních agentů, kteří se na základě soudního povolení v prostřední těchto aktivistů pohybovali. Ti se bránili, že příslušnou akci, z jejíž přípravy byli obviněni, zosnovali sami policejní agenti. Z dalšího dokazování vyplynulo, že v následné přípravě útoku, která se jevila jako nesporná, měli oba policejní agenti ve skupině stejné postavení jako obžalovaní a nesli většinu nákladů z prostředků státního rozpočtu České republiky. Městský soud obžalované zprostil obžaloby a odvolací soud odvolání státního zástupce zamítl. Oba soudy shodně konstatovaly, že míra státu v podobě agentů na organizaci přesáhla přípustnou hranici a obžalovaným nelze důsledky této činnosti přičítat.

Odpovězte na následující otázky poté, co k problematice policejní provokace nastudujete tato rozhodnutí: nález Ústavního soudu vydaný dne 14. září 2016 pod sp. zn. I. ÚS 2652/16 a rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku vydaný dne 9. června 1998 pod č. 25829/94.

- a) Považujete závěry soudů, které reflektují judikaturu ESLP a ÚS, za věcně a funkčně správné? Měly by být možnosti represivního aparátu státu širší (bez ohledu na judikaturu)?
  - b) Mohou se podle Vás policejní agenti za určitých okolností infiltrovat do prostředí a je přípustné, aby se v nějaké míře podíleli na trestné činnosti, alespoň ve fázi přípravy? Nebo se domníváte, že jejich role může být pouze pozorovací?
  - c) Domníváte se, že role agentů by mohla být aktivnější, aby se dařilo odhalovat důležité trestné činnosti jako obchod s drogami či lidmi, popřípadě terorismus?
4. Paní Jana Nováková jede automobilem a zastaví ji policejní hlídka; není si úplně jista, jestli překročila plnou čáru, rychlost nebo nerespektovala na křižovatce značku „stůj, dej přednost v jízdě“. Je si pouze jistá tím, že nikomu neublížila a nikoho fakticky neohrozila. Poté, co paní Nováková zastaví, ji policisté bezprostředně po zastavení bez jakéhokoliv úvodu (a po pozdravu) položí tuto otázku: „*Jestlipak víte, paní řidičko, co jste udělala špatně?*“
- a) Je podle Vás paní Nováková povinna na otázku odpovědět?
  - b) Pokud se domníváte že ano, přečtěte si čl. 37 odst. 1 Listiny a zkuste odpovědět znovu. Pro případ kladné odpovědi odpověď odůvodněte.

- c) Byla policie vůbec oprávněna tuto otázku položit? Pokud ano, byla povinna k ní dát nějaké poučení?
  - d) Pokud se domníváte, že byla policie oprávněna otázku položit bez poučení, přečtěte si ust. § 13 věty první zákona o policii „*Policista je povinen před provedením úkonu poučit osobu dotčenou úkonem o právních důvodech provedení úkonu, a jde-li o úkon spojený se zásahem do práv nebo svobod osoby, také o jejich právech a povinnostech.*“ a zkuste odpovědět znovu. Pro případ kladné odpovědi odpověď odůvodněte.
5. Pan Novák je obžalován ze znásilnění dívky ve věku 14 let. Dívka je vyslechnuta v přípravném řízení pouze policisty za přítomnosti psychologa, aniž by o tomto úkonu byl uvědoměn obhájce pana Nováka nebo mu byla dána možnost se úkonu účastnit. V hlavním líčení je pak jako jediný přímý důkaz provedeno přehrání videozáznamu z výslechu oběti trestného činu.
- a) Je možné s přihlédnutím k čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy („*Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva: [...] vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě.*“) pana Nováka odsoudit?
  - b) Změnila by se situace, pokud by obhájce v přípravném řízení byl uvědoměn, že se koná výslech a byla mu dána možnost se dostavit a klást svědkyni otázky?
  - c) Změnila by se situace, pokud by obhájce v přípravném řízení byl uvědoměn, že se koná výslech a byla mu dána možnost se dostavit a klást svědkyni otázky, ale obžalovaný by v hlavním líčení trval na tom, že musí mít možnost klást otázky osobně on sám?

nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 458/03

6. Pan Novák je obviněn z přestupku a v řízení je jako jediný důkaz použit úřední záznam, který vyhotovil policista, jenž byl údajně přítomen přestupku. Pan Novák namítal, že chce, aby v řízení byl tento policista vyslechnut a odkazoval se na čl. 6. odst. 3 písm. d) Úmluvy. Správní orgán to odmítl s poukazem na to, že se nejedná o trestní řízení, ale o přestupkové řízení.

Je takový postup ve světle rozsudku Nejvyššího správního soudu vydaného dne 9. září 2010 pod č. j. 1 As 34/2010-73, (publ. též pod č. 2208/2011 Sb. NSS) nebo rozsudku Nejvyššího správního soudu vydaného dne 29. května 2014 pod č. j. 10 As 25/2014-48 zákonný?

Nastudujte si pojem „*autonomní výklad pojmu trestní obvinění*“, jak je definován v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva vydaném ve věci

Neumeister v. Rakousko dne 27. června 1968, stížnost č. 1936/63. Určete, zda lze tento pojem aplikovat ve věci pana Nováka.

7. Uveďte, jaká konkrétní procesní práva pana Josefa K. byla porušena v případě jeho případu popsaném v literárním díle *Proces* od JUDr. Franze Kafky, aplikujte na případ současný stav platného práva, především ustanovení Listiny a Úmluvy. K nepřípustnosti konečného trestu (lze-li to tak nazvat) nepřihlížejte, protože se jedná o otázku hmotného práva.

STÁTNÍ OBČANSTVÍ

Klíčové pojmy:

státní občanství; naturalizace; opce; repatriace; státní příslušnost; občanská práva

Klíčové prameny:

Ústava ČR; Listina základních práv a svobod; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva); Evropská úmluva o státním občanství; Smlouva o EU; Smlouva o fungování EU; zákon č. 186/2003 Sb., o státním občanství ČR a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství ČR)

1. Co je smyslem institutu státního občanství z pohledu státovědy?
2. Jaký může být status fyzické osoby v daném státě (vzhledem ke státoobčanskému poměru ke státu)?
3. Kde byla obsažena právní úprava státního občanství při vzniku ČSR v r. 1918? Co bylo základem pro vznik československého státního občanství v r. 1918?
§ 28 až 32 AGBG; ústavní zákon č. 236/1920 Sb. z. a n., kterým se doplňují a mění dosavadní ustanovení o nabytí a pozbytí státního občanství a práva domovského v republice Československé
4. Jaká byla úprava státního občanství v ústavní listině 1920?
§ 4 Ústavní listiny 1920
5. Jak je státní občanství definováno?
nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 9/94
6. Je státní občanství právní status nebo právní vztah?
nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 9/94
7. Co je obsahem pojmů „ius sanguinis“, „ius soli“?
8. Co je obsahem pojmů „apatridismus“, „apolitismus“, „bipolitismus“?
9. Co je obsahem pojmů „naturalizace“ a „opční právo“?
10. Jaký je vztah státního občanství České republiky k občanství EU?
čl. 20 a násl. Smlouvy o fungování EU; čl. 9 až 11 Smlouvy o EU
11. Od kdy je účinná legislativní zkratka v čl. 42 Listiny?
12. Kdy vzniklo státní občanství České republiky, jak je upravena kontinuita se státním občanstvím ČSFR?
zákon č. 39/1969 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství ČSR; čl. 1 ústavního zákona č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR

13. Na jakou úpravu odkazuje čl. 12 Ústavy – co musí zákon obsahovat a může zákon obsahovat i další úpravu?
14. Jaký je rozdíl mezi odnětím a pozbytím státního občanství?
Čl. 12 odst. 2 Ústavy; náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 5/95
15. Existuje i další právní úprava státního občanství, která má aplikační přednost před zákonem?
Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Úmluva; Evropská úmluva o státním občanství; Úmluva o státním občanství vdaných žen
16. Je stávající zákon č. 186/2013 Sb. jediným zákonem přijatým k provedení čl. 12 Ústavy?
zákon o nabývání a pozbývání státního občanství ČR; zákon č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů
17. Jaký má institut státního občanství dopad na úpravu v čl. 14 Listiny?
18. Jsou obsahem státoobčanského svazku i vzájemné povinnosti občana a státu?
nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 9/94
19. Co obsahově znamená dikce čl. 21 odst. 1 Listiny („občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí [...] svobodnou volbou svých zástupců“)? Z jakého právního titulu mohou ve volbách do zastupitelstev obcí volit i cizinci?
20. Je zrušený zákon č. 40/1993 Sb. ještě aplikovatelný? Podle jakého zákona by se postupovalo při zjišťování, zdali státní občanství v minulosti vzniklo nebo zaniklo?
§ 64 zákona o státním občanství ČR
21. Byl stávající zákon o státním občanství (č. 186/2013 Sb.), resp. jeho některá ustanovení, napaden u Ústavního soudu, a pokud ano, s jakým výsledkem?
§ 22 odst. 3 (náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 5/16) a § 26 (náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 39/17) zákona o státním občanství ČR
22. Jaké jsou zákonné způsoby nabývání státního občanství ČR – jsou jednotlivé způsoby nabytí státního občanství nárokové?
23. Je nabytí státního občanství určením otcovství ex tunc nebo ex nunc?
§ 6 zákona o státním občanství ČR
24. Jakému orgánu (úřadu) se podává žádost o udělení státního občanství, co musí žádost obsahovat a kdo o podané žádosti rozhoduje?
§ 17 zákona o státním občanství ČR
25. Může Ministerstvo vnitra prominout některou ze zákonných podmínek?

§ 15 zákona o státním občanství ČR

26. Je možné podat opravný prostředek proti zamítavému rozhodnutí o udělení SO? Pokud ne, proč, pokud ano, k jakému orgánu?
27. Může soud přezkoumat zamítavé rozhodnutí o udělení státního občanství? Pokud ne, proč, pokud ano, který soud a podle jakého zákona by soud postupoval?

§ 26 zákona o státním občanství ČR

28. Kterým okamžikem (dnem, úkonem) se nabývá státní občanství udělením?

§ 27 zákona o státním občanství ČR

29. Jaký je smysl a jaký může být důsledek obnovy řízení ve věci nabytí státního občanství? Je ztráta státního občanství v důsledku obnovy řízení v souladu s čl. 12 odst. 2 Ústavy ČR?

30. Jaké jsou zákonné způsoby pozbytí státního občanství?

§ 40 zákona o státním občanství ČR

31. Jak se prokazuje státní občanství?

§ 41 zákona o státním občanství ČR

32. Jaká je evidence osob z hlediska státního občanství?

33. Jaké jsou sankce za uvedení nepravdivých nebo neúplných údajů nebo za zatajení rozhodných údajů v procesu nabývání státního občanství?

§ 63 zákona o státním občanství ČR

SEZNAM POUŽITÉ JUDIKATURY

ÚS

- stanovisko pléna ÚS ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. Pl. ÚS-st. 42/15
- stanovisko pléna ÚS ze dne 28. 4. 2009, Pl. ÚS-st. 27/09
- nález ÚS ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (konkursní nález)
- nález ÚS ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09 (Melčák)
- nález ÚS ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 33/97 (suspenzivní veto prezidenta republiky – počítání lhůty podle čl. 50 odst. 1 Ústavy)
- nález ÚS ze dne 20. 6. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 14/01 (spor o kontrasignaci rozhodnutí prezidenta republiky o jmenování guvernéra a viceguvernéra ČNB)
- nález ÚS ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 36/17
- nález ÚS ze dne 8. 3. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 14/94 (Dreithaler)
- nález ÚS ze dne 21. 12. 1993, sp. zn. Pl. ÚS 19/93 (zákon č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu)
- nález ÚS ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 25/07
- nález ÚS ze dne 5. 12. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 9/01
- nález ÚS ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 19/08 (Lisabon I)
- nález ÚS ze dne 20. 6. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 59/2000 (nezávislost ČNB)
- nález ÚS ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04 (Jezy na Labi)
- nález ÚS ze dne 22. 3. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 39/18
- nález ÚS ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 73/04
- nález ÚS ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 21/14
- nález ÚS ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94
- nález ÚS ze dne 3. 11. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 29/09 (Lisabon II)
- nález ÚS ze dne 8. 3. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04 (Cukerné kvóty III)
- nález ÚS ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 5/12 (Slovenské důchody XVII)
- nález ÚS ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 24/10 (Data retention I)
- nález ÚS ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 66/04 (Evropský zatýkáací rozkaz)
- nález ÚS ze dne 16. 1. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 36/05
- nález ÚS ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 56/05
- nález ÚS ze dne 24. 1. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 42/2000 (velký volební nález)

nález ÚS ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 44/17
nález ÚS ze dne 2. 4. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 25/96
nález ÚS ze dne 19. 5. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 14/14
nález ÚS ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 73/04
nález ÚS ze dne 4. 5. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 6/11
nález ÚS ze dne 18. 1. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 57/10
nález ÚS ze dne 1. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 55/10
nález ÚS ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 26/16
nález ÚS ze dne 17. 1. 2024, sp. zn. Pl. ÚS 30/23
nález ÚS ze dne 12. 4. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 43/93
nález ÚS ze dne 22. 6. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 6/21
nález ÚS ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94
nález ÚS ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12
nález ÚS ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 52/03
nález ÚS ze dne 9. 2. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 6/07
nález ÚS ze dne 10. 7. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 35/95
nález ÚS ze dne 14. 2. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 45/2000
nález ÚS ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21
nález ÚS ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 11/10
nález ÚS ze dne 6. 2. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 38/06
nález ÚS ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 10/15
nález ÚS ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 16/99
nález ÚS ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09
nález ÚS ze dne 11. 7. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06
nález ÚS ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 39/08
nález ÚS ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 87/06
nález ÚS ze dne 18. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02
nález ÚS ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 28/13
nález ÚS ze dne 3. 5. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 33/11
nález ÚS ze dne 2. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/08
nález ÚS ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 45/06

nález ÚS ze dne 19. 12. 2000, sp. zn. Pl. ÚS 4/2000
nález ÚS ze dne 14. 2. 2024, sp. zn. Pl. ÚS 42/23
nález ÚS ze dne 19. 7. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 20/15
nález ÚS ze dne 6. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 182/05
nálezy ÚS ze dne 20. 6. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 36/11
nález ÚS ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 19/14 (povinné očkování)
nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (anonymní svědek)
nález ÚS ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 2/17 (ochrana ovzduší versus nedotknutelnost obydlí provozovatelů spalovacích stacionárních zdrojů)
nález ÚS ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 1/08 (návrh na zrušení části zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů – část zdravotnická)
nález ÚS ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 29/08
nález ÚS ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 18/15 (k protiústavnosti zdanění důchodů vysokopříjmových pracujících důchodců)
nález ÚS ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 87/20
nález ÚS ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 106/20 (nouzový stav v době pandemie koronaviru (omezení maloobchodu a služeb))
nález ÚS ze dne 11. 2. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 4/17 (zákon o střetu zájmů)
nález ÚS ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04
nález ÚS ze dne 12. 5. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 55/13
nález ÚS ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15 (registrované partnerství jako překážka individuálního osvojení dítěte)
nález ÚS ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12
nález ÚS ze dne 26. 3. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02
nález ÚS ze dne 14. 5. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 45/17 Data retention III (shromažďování a využívání provozních a lokalizačních údajů o telekomunikačním provozu)
nález ÚS ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 27/16
nález ÚS ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 7/17
nález ÚS ze dne 7. 12. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 20/21
nález ÚS ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 53/10
nález ÚS ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 17/11
nález ÚS ze dne 1. 10. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 5/19

nález ÚS ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 29/08
nález ÚS ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 1/08
nález ÚS ze dne 2. 7. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 39/17
nález ÚS ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94
nález ÚS ze dne 8. 11. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 5/95
nález ÚS ze dne 11. 10. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 5/16
nález ÚS ze dne 23. 6. 1994, sp. zn. I. ÚS 35/94
nález ÚS ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1253/14 (povinné očkování z pohledu práva na světskou výhradu svědomí)
nález ÚS ze dne 28. 11. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2011/10
nález ÚS ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3076/20
nález ÚS ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05
nález ÚS ze dne 7. 9. 2021, sp. zn. II. ÚS 2050/21
nález ÚS ze dne 1. 6. 2020, sp. zn. II. ÚS 3845/19
nález ÚS ze dne 4. 1. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2326/16
nález ÚS ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. III. ÚS 272/13
nález ÚS ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. IV. ÚS 2514/22
nález ÚS ze dne 6. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 182/05
nález ÚS ze dne 24. 9. 1998, sp. zn. III. ÚS 139/98
nález ÚS ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03 (svoboda projevu versus právo na ochranu osobnosti – Rejžek v. Vondráčková)
nález ÚS ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1735/07
nález ÚS ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 1990/08
nález ÚS ze dne 11. 12. 2020, sp. zn. II. ÚS 1916/20
nález ÚS ze dne 24. 5. 2022, sp. zn. II. ÚS 2720/21
nález ÚS ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. IV. ÚS 412/04
nález ÚS ze dne 18. 8. 2009, sp. zn. I. ÚS 557/09
nález ÚS ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3326/13
nález ÚS ze dne 10. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 1698/14
nález ÚS ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. IV. ÚS 412/04
nález ÚS ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 2288/15

nález ÚS ze dne 2. 3. 2015, sp. zn. I. ÚS 1565/14
nález ÚS ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. IV. ÚS 2530/20
nález ÚS ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. II. ÚS 2120/21
nález ÚS ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1378/16
nález ÚS ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10
nález ÚS ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. IV. ÚS 1200/16
nález ÚS ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03
nález ÚS ze dne 25. 10. 2004, sp. zn. I. ÚS 453/04
nález ÚS ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14
nález ÚS ze dne 14. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 2652/16
nález ÚS ze dne 3. 3. 2004, sp. zn. IV. ÚS 458/03
usnesení ÚS ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 23/13
usnesení ÚS ze dne 1. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 24/09
usnesení ÚS ze dne 15. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 24/09
usnesení ÚS ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 34/16
usnesení ÚS ze dne 10. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 37/22
usnesení ÚS ze dne 3. 1. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 46/17
usnesení ÚS ze dne 25. 1. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 41/21
usnesení ÚS ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 23/13
usnesení ÚS ze dne 22. 4. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 8/20
usnesení ÚS ze dne 21. 4. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 7/20
usnesení ÚS ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. III. ÚS 2881/21

ESLP

rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 13. 11. 2007 ve věci D. H. a ostatní proti České republice, č. 57325/0

rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 7. 2. 2012 ve věci Axel Springer AG proti Německu, č. 39954/08

rozsudek ESLP ze dne 23. 11. 1976 ve věci Engel a ostatní proti Nizozemsku, č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72

rozsudek ESLP ze dne 30. 6. 2005 ve věci Bosphorus Airways proti Irsku, č. 45036/98

rozsudek ESLP ze dne 25. 4. 1978 ve věci Tyrer proti Spojenému království, č. 5856/72

rozsudek ESLP ze dne 13. 10. 2016 ve věci Červenka proti České republice, č. 62507/12

rozsudek ESLP ze dne 8. 11. 2011 ve věci V. C. proti Slovensku, č. 18968/07

rozsudek ESLP ze dne 24. 7. 2014 ve věci Al Nashiri proti Polsku, č. 28761/11

rozsudek ESLP ze dne 15. 12. 2016 ve věci Khlaifia a ostatní proti Itálii, č. 16483/12

rozsudek ESLP ze dne 10. 1. 2017 ve věci Osmanoglu a Kocabaş proti Švýcarsku, č. 29086/12

rozsudek ESLP ze dne 15. 1. 2013 ve věci Eweida a další proti Spojenému království, č. 48420/10, 59842/10, 51671/10 and 36516/10

rozsudek ESLP ze dne 30. 3. 2023 ve věci Szolcsán proti Maďarsku, č. 24408/16

rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 2023 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, č. 25829/94

ESDEU

posudek SDEU ze dne 18. 12. 2014, C-2/13

rozsudek velkého senátu SDEU ze dne 4. 7. 2006, C-212/04 (Adeneler)

rozsudek velkého senátu SDEU ze dne 26. 2. 2013, C-399/11 (Melloni)

rozsudek SDEU ze dne 29. 10. 1998, C-185/96

NSS

rozsudek NSS ze dne 17. 2. 2010, č. j. Pst 1/2009-348

rozsudek NSS ze dne 23. 9. 2014, č. j. 4 As 111/2014-27

rozsudek NSS ze dne 9. 3. 2017, č. j. 1 As 79/2016-43

rozsudek NSS ze dne 17. 6. 2010, č. j. 7 As 16/2010-64

rozsudek NSS ze dne 26. 5. 2022, č. j. 6 As 22/2022-58

rozsudek NSS ze dne 21. 5. 2008, č. j. 4 Ans 9/2007-197

rozsudek NSS ze dne 26. 8. 2021, č. j. 5 As 202/2020-43

rozsudek NSS ze dne 11. 3. 2011, č. j. 8 As 15/2011-72

rozsudek NSS ze dne 17. 12. 2009, č. j. 9 As 1/2009-141

rozsudek NSS ze dne 9. 10. 2013, č. j. 1 As 52/2012-114

rozsudek NSS ze dne 16. 9. 2019, č. j. 5 As 52/2017-24

rozsudek NSS ze dne 9. 9. 2010, č. j. 1 As 34/2010-73

rozsudek NSS ze dne 29. 5. 2014, č. j. 10 As 25/2014-48

rozhodnutí NSS ze dne 23. 3. 2012, č. j. 11 Kseo 4/2009-111
rozhodnutí NSS ze dne 12. 6. 2023, č. j. 11 Kss 6/2022-109
rozhodnutí NSS ze dne 5. 11. 2020, č. j. 13 Kss 2/2020-146
rozhodnutí NSS ze dne 30. 5. 2018, č. j. 16 Kss 1/2018-207
rozhodnutí NSS ze dne 11. 6. 2015, č. j. 16 Kss 7/2014-92
rozhodnutí NSS ze dne 6. 6. 2016, č. j. 11 Kss 6/2015-53
rozhodnutí NSS ze dne 15. 1. 2020, č. j. 16 Kss 4/2019-70
usnesení NSS ze dne 1. 4. 2020, č. j. Pst 19/2019-12
usnesení NSS ze dne 18. 2. 2013, č. j. Vol 44/2013-72
usnesení NSS ze dne 19. 11. 2017, č. j. Vol 58/2017-187

Ostatní

usnesení KS v Ústí nad Labem ze dne 24. 10. 2022, č. j. 115 A 5/2022-109

Univerzita Karlova
Právnická fakulta
nám. Curieových 901/7
116 40 Praha 1

<https://www.prf.cuni.cz>

ISBN 978-80-7630-046-0 (online)